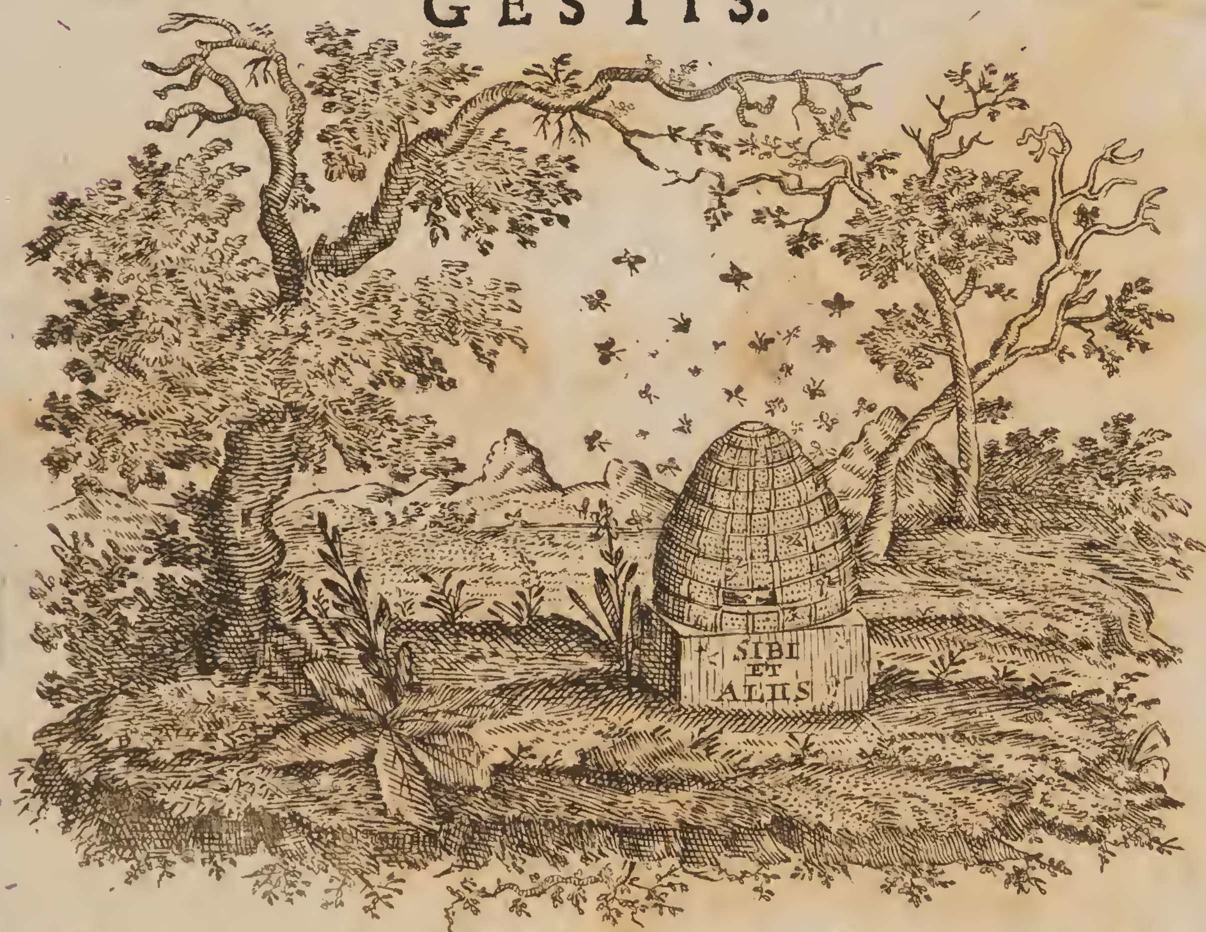
COMMENTARII DE REBVS IN SCIENTIA NATVRALI ET MEDICINA GESTIS.

VOLVMINIS XIX. PARS I.

LIPSIAE MDCCLXXIII.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam
Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud Briasson, Venetiis apud I. B. Pascali, Pataui apud Io. Manfré, Holmiae apud L. Saluium.

I.

Journal de Médécine, Chirurgie, Pharmacie, etc. par Mr. A. ROUX, Docteur Régent de la Faculté de Médécine de Paris etc. Tome XXIX, à Paris 1768, chez Vincent, 8. Alph. 1. pl. 13. tab. aen. 1. Tom. XXX. 1769, Alph. 1, pl. 13.

i. e.

Diarium ad artem ſalutarem, chirurgiam, pharmaciam, cet. pertinens. Auctore Cl. A. ROUX. Tomus XXIX et XXX.

Menſe iulio 1768 haec inprimis notatu digna continentur. Tom. XXIX. p. 26.

2) Cl. DE CAZELES *obſeruatio de verme ſolitario ſiue taenia perforata.*

Obſ. 1. Femina 70 annorum, temperamento cholerico et corpore gracili praedita, per tres annos colica ſtomachica, cordis palpitatione et poſt quietem ponderis alicuius grauitate, cui nauſea erat adiuncta, quotidie pulſu irregulari febrili obſtructioneque aluina vexabatur: quae cum, fruſtra adhibitis a Cl. Auctore, qui maraſmum adeſſe putabat, medicamentis ſtomachicis, humectantibus dulcibusque, de pondere in ventriculo, nauſea et vomitu quotidie conqueri pergeret, indicationem euacuatoriam, additis aliquot guttulis ſyrupi GLAVBERI eo cum

 euentu

euentu uſurpauit, vt, poſt vomitus aliquot et deiectiones per os et per aluum, taenia, quae longitudinem circiter quinque pedum aequabat, eiecta, aegra conualeſceret. Obſ. 2. Femina ſexaginta nouem annorum, plethorica, per aliquot iam annos colica ventriculi et inteſtinorum periodica irregulari, maxime poſt quietem laborabat: quae colica, antequam aegram inuaderet, nauſea et vomitu cum excretione materiae copioſae, nec non exploſione flatuum annunciabatur, et, vtplurimum horis 24 elapſis, emiſſis ſurſum deorſumque flatibus copioſis finiebatur. Quem morbum, cum Cl. Auctor a digeſtione deprauata pendere putaret, antiſpaſmodicis remediis iunctis amaris corrigere ſtuduit: quibus id effecit, vt colica minus frequens et vehemens rediret. Poſt menſes vero aliquot deglutitione laeſa, hypochondriorum inflatio cum dolore vehementi, vomitus et defectus ſomni inſequebantur: in hoc ſtatu Noſter, cum medicamentum purgans ſine ſymptomatum remiſſione vomituque ſubinde adeo ingraueſcente adhibuiſſet, per clyſmata tantum aluum liberam ſervauit; interim vomitu quotidie aucto, per quem materiam aquoſam, viridem, viſcidam et ſimul innatantem lumbricum reiiciebat, Cl. Auctor, cum a vermibus haec omnia proficiſci cognoſceret, decoctum foliorum menthae, anodynis iunctis, ob vomitum per aliquot tempus adhibuit, et tandem ope pulpae caſſiae et mannae, ſolutae in decocto foliorum menthae, aegram eo cum ſucceſſu purgavit, vt pars taeniae expelleretur, quae eam figuram, quam aeri inciſam exhibuit Cl. Auctor, referret: quae quidem quinque lineas in vna, in altera vero extremitate duas tantum lata, fere catenam ſimularet, cuius articulus quiuis lateralis lineis transuerſis profundis notatus eſſet; oppoſitus vero ſeminum cucurbitae, quorum vnum ad alterum eſſet appoſitum,

ſpeciem

ſpeciem mentiretur: praeterea quilibet articulus foramine nec non papilla praeditus erat, quam ſpeciem Cl. Auctor putat nouam eſſe. Aegra ea, quam ſupra deſcripſimus, ratione multas partes taeniae, ſed vulgaris ſpeciei eiecit, donec conualeſceret.

Menſe auguſto.

2) Cl. DUFAU *obſeruatio de morbo hyſterico verminoſo.* Puella nouem annorum viuida et hactenus ſanitatis optimae, anno 1763, menſe maio, lipothymia, iuncta reſpiratione laborioſa et intercepta, ſtridore dentium nec non pandiculationibus afficiebatur. Exhibitis iis remediis, quae in eiusmodi morbo ſolent exhiberi, aegra poſt horam vnam fere reſtituta fuit. Tertio die morbus non minori vehementia eam denuo inuaſit, nec non quinto die morbus rediit; ſed loco quietis, quae alias ſolet inſequi, paroxyſmo ſuperato, motibus conuulſiuis membrorumque contorſionibus rigiditateque adeo vehementi correpta eſt, vt potius frangerentur, quam flecterentur membra; aegra vero modo ridebat, modo plorabat et ſuſpiria mouebat: quo paroxyſmo ſuperato, alius 24 horarum ſpatio, nullo ſeruato ordine, ſemper maiori cum vehementia rediit. Lipothymia durante, aegra ſenſuum vſu gaudebat, et ad omnes quaeſtiones reſpondebat, ſed de dolore pedum vehementi conquerebatur; praecipue vero percipiebat motum in abdomine ſphaerae magnae, quae vſque ad pharyngem aſcendebat: hinc aegra etiam maxime ſuffocationem metuebat. Poſteaquam vero deſcenderat hic globus, quem aegra appellare ſolebat, in ventriculum, conuulſiui motus denuo redierunt, tum omnia, a nobis enarrata, variari, nullo ſeruato ordine, repetique ſolebant; paroxyſmo vero finito, aegra omnibus negotiis, vti ſana, praeeſſe poterat. p. 120.

 Paren-

Parentes ſolliciti de ſanitate filiae medicum veteranum de hoc morbo conſulebant, qui eius cauſſam a vermibus, in primis viis hoſpitantibus, ortum ducere recte ſuſpicatus, ſanguine in pede emiſſo, emeticis catharticisque vſus eſt; ſed, cum morbum in pejus ruere videret, naturae omnia relinquere conſultius duxit. Exeunte ſeptembri, omnia per ſe remittebantur ſymptomata, et per duos menſes fere aegra vim redeuntis mali non ſenſit; ineunte vero menſe decembri, accedente febre intermittente, denuo ſymptomatibus ſupra enarratis aegra usque ad tempus vernale vexata fuit, eademque remedia omnia iterum ſine fructu ſunt tentata. Auctor itaque menſe auguſto in conſilium vocatus, examinatis omnibus cauſſis, ex eo etiam, quod aegra aliquoties iam vermes excreuerat, halitumque foetidum, nec non pruritum narium habebat, cauſſam proximam morbi hyſterici vermes eſſe coniecit. Praeſcripſit itaque Cl. Auctor emeticum, et ſequente die purgans, cuius baſis extractum rhabarbari erat, adeo bono cum ſucceſſu, vt, reiecta magna copia lumbricorum aſcaridumque, aegra reſtitueretur, et per tres annos iam optima ſanitate frueretur.

p. 129. 3) Cl. FEUILLERADE *de efficacia aquae frigidae, in motibus conuulſiuis uſurpatae, obſeruatio.* Cl. Auctor menſe octobri ad aegrum, de quo medicus iam deſperauerat, quique remedium vltimum potum caffeae praeſcripſerat, in conſilium vocatus, eum vidit eiusmodi ſymptomatibus, in extremitatibus ſuperioribus motibus vehementiſſimis conuulſiuis ſpasmoque cynico, nec non rigiditate totius corporis, cum pulſu tamen naturali laborare. Reiecto vſu caffeae exhibuit ius pullorum, et, abraſis capillis, telas linteas, aqua frigida imbutas, capiti applicuit: quod cum ter eſſet factum, motibus conuulſiuis ceſſantibus aeger eſt reſtitutus.

Cl.

5) Cl. RICHARD *epistola de spina bifida et hydrope, per remedia varia sanatis.* Femina quaedam cum anno 1755, die 30 ianuarii filiam peperisset, quae tumorem magnitudine oui gallinacei, ad tertiam vertebram dorsi et secundam lumborum situm, habebat, Cl. Auctor quarto post partum die in consilium vocatus, tumorem hunc partim carnosum, partim similem bullae inuenit, fluctuationemque per totum tumorem sensit, extremitatesque inferiores paralyticas, colore plumbeo et pustulis gangraenosis obsessas perspexit. Quodque mirum erat, tempore inspirationis tumorem intumuisse, et in exspiratione detumuisse, vt tandem infans die octauo exspiraret. Sectione tumoris instituta, effluebat lympha flaua, eoque vlterius disquisito, sanguinis nigri magnam copiam, in qua filamenta neruea natabant, emisit; vertebras vero, quae ad tumorem respiciebant, numero quatuor sine apophysibus, easque parte corporis media destitutas inueniebat. Filamenta neruea, quae in tumore dissecto reperit, caudam equinam esse coniecit: de qua re Cl. Auctor certior esse potuisset, si dissectio columnae spinalis vlterior concessa fuisset. *Obs.* 2. Anno praeterito iuuenis, 14 annos circiter natus, ictero affectus hepar permagnum induratumque habebat; qui, adhibitis remediis contra obstructionem huius visceris per longum temporis spatium, sine vllo effectu, indies debilior factus leucophlegmatia afficiebatur: contra quem morbum cum etiam remedia vsitata inutiliter adhibuisset, reiectis a Nostro omnibus remediis hactenus adhibitis, praescripsit aegro quotidie drachmam vnam nitri, in aquae mensura vna solutam: hoc remedio per duos dies usurpato, aeger hydrocele magna laborare coepit; vsu vero huius remedii continuato, hydrocele quoque disparuit aegerque die decimo quinto prorsus conualuit. *Obs.* 3. Rusticum p. 140.

eum, ascite laborantem, ante decem annos remedio sanauit, vbi ei ad morbum tantum mitigandum, non vero ad sanandum suasit ptisanam, ex herba taraxaci et clauis ferreis aerugine tectis compositam. Post menses sex Cl Auctor ad alium aegrum eiusdem domus vocatus, rusticum hunc sanatum hoc remedio inuenit.

p. 162. 7) *Obseruatio* Cl. MARTIN *de noxa luxationum repositionis neglectae.* Obs. I. Anno 1764, die 30 augusti hominis cuiusdam brachium est luxatum. Auctoritate nonnullorum curae se tradidit sacerdotis, qui luxationes fracturasque sanare dicebatur: ille extensione, hominis robusti ope, instituta, moxque fascia suo more applicata, aegrum per mensem integrum motum suscipere vetuit, quod quidem ab aegro obseruatum fuit exactissime: mense praeterlapso, aegro denuo fasciam applicauit promisitque, die decimo quinto eum sanum fore: quo finito tempore cum nondum aeger brachium mouere posset, ad Cl. Auctorem accessit, qui, instituta disquisitione, brachium nondum repositum perspexit: adhibitis itaque antea purgantibus et venaesectione invnctioneque per vnguenta in loco affecto, praesentibus aliis chirurgis Cl. Auctor repositionem membri tentauit, sed frustra, nec ille sanatus est. *Obs.* 2. Sexagenarius, cum eius brachium sinistrum die primo octobris anno 1767 luxatum esset, quoque, vti prior, agyrtae se tradidit curae, nec recuperauit sanitatem. Venit itaque die 5 nouembris in ptochotropheum, nec, quanquam adhibita a Nostro cura omni, membrum vllo modo restitui potuit.

p. 171. 9) *Obseruatio* Cl. DUMAS *de vulnere capitis.* Initio mensis octobris anno 1766 infans nouem annorum, cadendo partem anteriorem capitis vehementer lapidi impegit, ita, vt sensu omni destitueretur,

retur; tamen paullo poſt ſine adiumento vllius ſurrexit, atque ad parentes domum peruenit. Verſus veſperam vero, ob dolorem vehementem capitis, parentibus, quid ſibi accidiſſet, enarrauit. Examinato itaque diligenter capite, nulla contuſio inueniebatur; dolor tamen capitis augebatur, vomitusque nec non diarrhoea noctu puerum inuaſerunt, qui et mane in ſoporem incidit cum ſenſuum defectu. In quo ſtatu parentes venam incidi ob debilitatem infantis nolebant prius concedere, quam die tertio; quo facto infans ſtatim ad ſe rediit vomitusque ceſſauit. Poſt duos menſes Cl. Auctor in conſilium vocatus, dolorem capitis vehementem, alternantem cum febrilibus motibus vagis extremitatumque inferiorum paralyſi in aegro inuenit. Ex quibus omnibus Noſter collegit, abſceſſum cerebri adeſſe; interim infantem medicamento purgante, cui anthelmintica iuncta erant, euacuauit, quo adhibito, infans glebam magnam vermium reiecit paullulumque melius ſe habuit: praeterea aluum per clyſmata liberam ſeruauit, nec non pediluuia ex plantis aromaticis, cum vino decoctis, adhibuit. Emaciatio tamen corporis debilitasque ſumma aliaque ſigna febris lentae, quibus aeger adficiebatur, cum indies augerentur, conſilio Cl. Auctoris menſe auguſto anno 1767 ad thermas Aluerniae aeger miſſus eſt, vt ibi embroche inſtitueretur; ſed et hoc auxilium fruſtra tentatum eſt. Poſt aliquot dies vero ad angulum poſteriorem et inferiorem oſſis parietalis tumor caſtaneae magnitudinis ſe monſtrauit, qui, poſtquam in ſuppurationem abierat, paruaque puris copia effluxerat, abſceſſus denuo eſt conſolidatus, dolore capitis deinde remiſſo, extremitatum inferiorum paralyſis quoque ſanata eſt.

10) Cl. SOYEUX *obſeruatio de exſtirpatione polypi uterini.* Anno 1723 die 23 iunii Cl. Auctoris p. 175.

 conſi-

consilio vsa est femina aetatis quadraginta circiter annorum, infantum aliquot mater, quae per 4 annos iam haemorrhagia fere habituali laborabat, quam e prolapsu vteri pendere putabat: qua de re, suadente obstetrice, quam consulebat, pessarium applicuit, quo auxilio adhibito, haemorrhagia non liberata quidem, sed adeo est emaciata, vt marasmo videretur confici. Hinc coacta fuit ob debilitatem asino vehi, ex quo cum aliquando decideret, accidit, vt pessarium et prolapsus, qui adesse videbatur, procidérent, moxque ipsa lipothymica in terram caderet: arcessitus Noster ad aegram, inuenit polypum, capitis fetus maturi magnitudine, colore subflauo, atque figura, caput alembici referentem, et ante labia vaginae vsque egressum, radiceque crassa instructum, firmiter adhaerentem; locum vero adhaesionis, ob magnitudinem, et quia totam vaginam replebat, inuenire non potuit. Protracto, quantum eius conditio patiebatur, polypo, in locum magis eleuatum ligaturam ex filo forti cerato iniecit, fortiterque sine aegrae incommodo constrinxit, eumque praescindere decreuit: incisione prima facta, magna copia sanguinis profluxit; resecto tamen toto polypo sanguinem ex eo egredi animaduertebat, et, peracta amputatione, ligatura sursum retracta, sanguinis fluxus quoque sistebatur. Polypus quinque librarum et vnciarum duarum pondus habebat. Ceterum aegra nec febrem suppuratoriam, nec dolorem vllum sentiebat, factisque quotidie quater iniectionibus, aegra paullatim restituta negotiis suis per 15 annos adhuc praeesse potuit.

Mense septembri.

p. 251. 3) *Descriptio morbi epidemici in vrbe Ville, in Picardia sita, grassati, exhibita a* Cl. DUFOUR. Mense octobri anni 1767 morbus grassari coeperat, qui vsque

vſque ad diem 10 ianuarii anni 1768 durauit, et quo quinquaginta circiter homines diuerſi ſexus perierunt. Frigus ſummum in fine menſis decembris et initio ianuarii ſymptomata huius morbi adeo augebat, vt ſpatio quindecim dierum viginti homines morirentur. Ceterum morbus hic febris catarrhalis maligna erat, excitata per aerem impurum, humidum, per alimenta cruda, miſeriam et laboris intemperantiam. Symptomata huc redibant, vt maxima pars aegrorum tertio quartoue die laboraret ſumma proſtratione virium, torpore, quo totum corpus occupabatur: horrore, oppreſſione ſumma, dolore capitis vehementiſſimo, intumeſcentia glandularum colli, ſublingualium et maxillarium cet. Praeterea facies rubra, oculi micantes, lingua viſcido obſeſſa, cutis ſicca, tuſſis violenta et quaſi conuulſiua, pulſus debilis, intermittens obſeruabantur, cet. Poſt viginti quatuor vel triginta ſex horas lingua media nigra fiebat et aeger ſopore afficiebatur. Hoc tempore percipiebantur vtplurimum ſubſultus tendinum irregulares, vrina erat aquoſa, aegri nonnunquam ſudabant deiectionesque habebant, cumillioſas, tum dyſentericas, quibus tandem morbus iudicabatur. Diagnoſis huius morbi facilis, ſed prognoſis valde fuit difficilis, praeſertim curatione peruerſa, in initio ab imperitis ſuſcepta: hinc factum eſt, vt quamplurimi morte eriperentur. Aegros, a quibus Cl. Auctor in conſilium vocatus fuit, hoc modo tractauit: ineunte morbo, tantum leuia remedia adhibuit; cum vero omnes fere aegri nauſea laſſitudineque in morbi initio affecti eſſent, vomitoria purgantiaque dedit; primisque viis depuratis, morbus optime ceſſit. Screatus difficilis ſine incommodo proceſſit et oppreſſio ceſſauit, pituita in pectore ſoluta, huic medicamentis bechicis, tranſpirationeque leui excitata, ſuccurrit. Potus quotidiani p. 257.

diani loco aquam hordeaceam et oryzae, infusum croci et flor. chamomill. hederae terrestris cet. adiecto pauxillo melle et nitro praecepit; nec non apozemata ex decocto prunorum tamarindorumque commendauit. Oxymel etiam simplex, aqua copiosa dilutum, adhibuit: loco iusculi carnium decoctum panis dedit, indicationemque euacuatoriam per totum morbum eo vsque prosecutus est, donec omnia symptomata cessarent. Ad primarum viarum tandem laxitatem debellandam, morbo exeunte, praescripsit potum compositum ex cortice Peruuiano, diascordio et syrupo absinthii, quem quotidie mane auellanae magnitudine exhibebat cum infuso theiformi, ex herba centaurii minoris et chamaedryos. Quae ratio medendi ad aegros recreandos optimo cum euentu adhibita fuit.

p. 260. 4) EIVSD. *Obseruatio de noxa fungorum esculentorum.* Cl. Auctor saepe sine noxa fungos, quos valde appetebat, comedit; semel tamen iis comestis, praeterlapso quinque horarum spatio, sensit pondus in regione epigastrica; quod per ambulationem in aere liberiori dissipare cogitauit: inter ambulandum Cl. Auctor nonnulla folia hyoscyami decerpsit, quorum, digitis tritorum, odorem virosum naribus attraxit, vnde dolore capitis est affectus; interim, cum Noster ambulationem continuaret, ei grex vaccarum obuiam venit, ex quo vna ad Nostrum iter direxit, quam cum baculo percutere vellet, in dumetum introrupit, ibi horam vnam amplius sine motu sensuque iacuit: deinde, cum ad se rediisset, sudorem frigidum et respirationem difficilem sensit, simulque copiam magnam sanguinis reiecit, faciesque, cohibito sanguinis per venas reditu, et caput tumefacta erant, oculique prominebant: hac conditione Cl. Auctor ad aegrorum, quorum curam agebat, aliquem intrauit, ibique frictionibus

nibus per totum corpus inſtitutis, ſenſit cardialgiam anxietatemque vehementem, vomituque magnam copiam muci, fungis mixtam, reddidit: deinde dolorem capitis intolerabilem percepit, adhibitis nonnullis clyſmatibus cum aceto vini mixtis, dolores colici vehementes ſunt orti ſudoresque frigidi, nec non deiectiones mucoſae, ſanguine tinctae, per aluum euacuabantur. Vſurpato vero oxymelle ſimplici, aqua diluto, ſanguinisque miſſione, pediluviis et balneis, ex aqua frigida et aceto compoſitis, capiti applicatis, ſanitatem priſtinam recuperauit. Ex quibus omnibus Cl. Auctor concludit, omnium fungorum eſum perniciosiſſimum eſſe.

7) Cl. MARTINI *obſeruatio de corpore peregrino*, (ſpina piſcis *molua* dicti). Mercator quidam cum *moluam* ſiccam, quam ſuper armarium impoſuerat, decidentem retinere manibus vellet, impegit ſpinam huius piſcis volae manus dextrae: qua laeſione ab initio non adeo magno dolore afficiebatur, poſt aliquot vero dies nihil ſine dolore comprehendere potuit, tumore in loco laeſo exorto. Tum amicis auctoribus emplaſtrum ad corpus peregrinum extrahendum per quatuor menſes ſine effectu applicuit, ſed tumor et dolor indies ſunt aucti. Cl. Auctor itaque aduocatus, cum perſpexiſſet corpus peregrinum ſuppuratione non poſſe educi, exſtirpationem totius tumoris aegro ſuaſit: quae etiam hoc modo eſt peracta, vt, per inciſiones laterales duas huius tumoris, corpus illud, circiter tres lineas longum, educeret aegrumque ſpatio quindecim dierum ſanaret. p. 275.

Menſe nouembri haec habentur.

3) Cl. COSTE *obſeruationes de vſu extracti cicutae.* *Obſ.* 1. Cl. Auctor die 21 ianuarii anni 1766, a femina, aetate 55 annorum in conſilium voca- p. 420.

vocatus eſt, quae per tres dies dolore punctorio in pectore adeo vehementi excruciata erat, vt nulla quiete vti poſſet: ceterum dolore capitis maximo, reſpirationeque difficili laborabat, ex quibus ſymptomatibus colligebat, aegram pleuritide affectam eſſe, pulſus tamen mollis, debilis abſentiaque febris et linguae habitus, aliam cauſſam huius morbi ſubeſſe Noſtro indicare videbantur. Inſtituto itaque examine, laborabat aegra veris doloribus oſteocopis, qui a morbo venereo, ante 40 annos male curato, nunc oriebantur, et in brachio dextro, capite, collo, pectore, ſcapulis, dorſo et femoribus, maculae, magnitudinem duplicis groſſi aequantes, colore purpureo liuidoque diſtinctae, reperiebantur. Interim prae doloris vehementia nullum membrum mouere poterat. Quae cum ita eſſent, Noſter rationem vſitatam in eiusmodi morbis, veritus, ne aegra ſuccumberet, noluit adhibere: qua de re vſum cicutae, quam Cl. STOERCK in eiusmodi morbis bono cum euentu adhibuit, experiri conſtituit. Praemiſſo itaque purgante, mane et veſperi duas pilulas, granorum trium pondere, ex extracto cicutae compoſitas, exhibuit, ſimulque infuſi ſcolopendrii vaſculum, in quo grana octo nitri ſoluti erant, ſuperbibendum dedit. Die ſequente, cum dolor aliquo modo mitigatus eſſet, tres doſes aſſumere iuſſit. Die 27 ianuarii in pede ſiniſtro cum dolore maculae eiusmodi, vti in aliis partibus, efflereſcebant: hinc quaeuis doſis pilula vna aucta eſt. Die proximo aegra melius paululum ſe habuit, et quiete vti, et membra denuo mouere potuit: vſu itaque harum pilularum, nec non infuſi ſcolopendrii cum nitro continuato, maculae non ſolum euanuerunt, ſed aegra quoque die 16 martii reſtituta, tantum de edendi appetitu deprauato queſta eſt, qui et ipſe per vſum granorum decem rhabarbari et tan-

tantundem corticis Peruuiani restitutus dicitur. p. 429. *Obs.* 2. Die 19 ianuarii 1767 quidam per duos iam menses tumore in latere sinistro laryngis super cartilaginem thyroideam, pisi magnitudinem aequante, qui vehementer dolebat, et qui, post aliquot dies sponte ruptus, ichorem foetidum effundebat, affectus erat, cuius labia callosa vasis varicosis, sanguine nigro repletis, praedita erant, doloremque summum, qui propagabatur ad musculum vsque orbicularem et oculum ipsum eiusdem lateris, percipiebat. Sanato quotidie vlcere, aqua cicutae et saponis, adhibitoque emplastro basiliconis et venaesectione, ad plethoram imminuendam ophthalmiamque auertendam, quotidie granum dimidium extracti cicutae eo cum successu dedit, vt initio martii, vlcere consolidato, aeger sanitate pristina gauderet. Hi sunt morbi, in quibus Noster cum fructu cicutam adhibuit; quam frustra dedit, 1) in obstructione lienis, iussu alius medici, per plures annos obstructione permanente; 2) in podagra; 3) in vlceribus narium nec non 4) in femina, vlceribus scrophulosis laborante.

6) Cl. NOLLESON *obseruatio de aneurysmate vero arteriae popliteae cum tumore complicato, tandem suppurante.* Mense octobri anni 1757 miles tormentarius, tumorem in genu flexura pedis dextri, magnitudine parui fructus melonis, habuit, in quo cum nec rubor, calor, pulsatioque reperirentur, is, ortus a lympha stagnante, ab alio chirurgo perito ad suppurationem per cataplasmata emollientia est perductus: die octauo fluctuatione in locis duobus percepta, die sequenti tumore aperto, pus sanguinolentum foetidum est effusum: adhibita, quae in eiusmodi casu requiritur, deligatione conueniente per tres dies, postea denuo emollientia ad suppurationem vtilem excitandam sunt p. 464.

vsur-

vſurpata; ſed die ſexto haemorrhagia magna eſt oborta, quae nec ab aegro ipſo, nec ab adſtantibus prius percepta fuit, quam aeger conuulſionibus correptus moriretur. Sectione in loco morboſo inſtituta, Cl. Auctor inuenit arteriam popliteam diſtentam ad magnitudinem oui gallinacei, tunicasque valde tenues et ruptas, nec non inter muſculos puris copiam etiam tum reperit.

Menſe decembri.

p. 503. 3) *Epiſtola* Cl. LABROUSSE ad Cl. RENARD *de virtute hyoſcyami.* Puellam, per tres iam annos doloribus vagis rheumaticis vexatam, contra quos multa remedia ſine fructu adhibita fuerunt, cataplaſmate ex foliis hyoſcyami et mica panis albi et lacte compoſito partique dolenti ſaepius impoſito, ſanauit. Eodem modo feminam reſtituit, quae tremore per totum corpus conatuque vomendi ac ſudore faciei afficiebatur: quae ſymptomata dolorem vehementem paralyſinque in femoribus reliquerant. Multis quoque adhibitis remediis fruſtra, tandem Cl. Auctor aegram, applicato hoc cataplaſmate, per tres dies, ſanauit.

p. 551. 10) *Quaeſtio medico-chirurgica de aſcite* Auctore Cl. RENARD. Puella, circiter trigeſimum annum agens, conſtitutione corporis debili per plures annos tempore vernali balneis tepidis vſa eſt. Interea maior edendi cupiditate ſanitateque meliore frui videbatur. Initio vero autumni cum fluxus menſtruus, nullum ordinem ſeruans, cum abdominis inflatione et induratione inſequerentur, medicus, quem conſulebat, morbum hunc a plethora ortum eſſe arbitratus, venaeſectionem ſuaſit, quam adhibere noluerunt; ſymptomatibus vero auctis febreque per interualla accedente, tandem ſecta eſt vena; ſed ſine aegri leuamine. Medicus itaque, cum

cum ſanguis cruſtam inflammatoriam oſtenderet, ſanguinis miſſionem repetere ſuaſit; ſed hac recuſata, purgantia ſunt adhibita, morbusque quotidie peior eſt redditus, vomitusque adeo vehemens ortus, vt omnia, et aqua ipſa, reiicerentur, vrinaeque parua copia ſecerneretur, ac in abdomine, quod in immenſam magnitudinem increuerat, fluctuatio perciperetur. Adhibitis medicamentis reſoluentibus internis et externis, diaphoreticis diureticisque, vomitu ceſſante, euacuationes quoque bene proceſſerunt, febreque remiſſa et abdomine ab aqua liberato, iam ſanata videbatur; tumore tamen in regione hypogaſtrica perſiſtente, quo quotidie aucto, poſt aliquot ſeptimanas abdomen denuo aqua quam maxime repletum erat, quae nullis diureticis educi poterat: hinc punctione ſuſcepta, circiter octodecim librae aquae turbidae, ac ſalſae, ſunt euocatae; abdomen tamen adhuc multam aquam, quae per cannulam non educi poterat, retinuit. Itaque denuo diuretica purgantia et reſoluentia, ſed fruſtra ſunt adhibita: hinc, conditione morbi quotidie in peius ruente, aegra tandem ſuccubuit. Quaeritur itaque, an venaeſectio in initio adminiſtrata hydropem aſcitem produxerit?

In tom. XXX. haec notatu digna deprehenduntur. Tom. XXX.

Menſe ianuario 1769.

2) Cl. ROUX *obſeruatio de hydrocephalo interno.* Frater Cl. Auctoris, viginti annos natus, temperamento melancholico inſtructus, de dolore capitis, cum febre coniuncto, conqueſtus, venaeſectione mox in initio bis in brachio inſtituta, dolorem aliquo modo leniri ſenſit; ſed torpore manuum affectus eſt, vomitorio autem altero die ex tartaro p. 20.

emetico cum aqua cinnamomi ei dato, magnam aquae copiam, bile tinctam, euomuit. Aeger per duos dies bene se habuit, tertio vero accedebant motus conuulsiui, qui fere totum corpus corriperent, et excretio spumae sanguinolentae ex ore: quibus motibus summum animi deliquium, a quo valde irritatus, tanquam perterrefactus, per breue tempus, excitabatur. Respiratione difficili subsequente, praecipiente altero medico, qui in consilium altero die vocabatur, administrata fuit venaesectio in pede, exhibito simul per vices, cum aeger os firmiter clauderet, vomitorio ex tribus granis tartari emetici et drachmis duabus salis Ebshamensis in aqua soluti, per quod semel tantum vomitum passus est, sed sine conuulsione, quae per diem aliquoties aegrum vexabant, idque animi deliquio non remisso. Hinc versus vesperam incisa vena iugularis, emeticumque denuo, sed sine effectu et cum motuum conuulsiuorum exacerbatione, adhibitum est, vesicatoria suris et nuchae applicata sunt, nec non clysmata immissa. Nec aliam tamen morbi mutationem reperit medicus, nisi, quod motus conuulsiui non adeo crebro, vsurpatis his remediis aegrum inuaderent; sed die septimo accesserunt motus conuulsiui, qui totum corpus occuparent, adeo vehementes, vt aeger iis succumberet. Sectione cadaueris suscepta, viscera in thorace atque infimo ventre omnia sana reperiebantur, nisi, quod hepar, colore fusco inductum, et bilis vesiculae felleae subnigra a conditione naturali quodammodo aberrarent. Vasa vero cerebri sanguine distenta erant, et ventriculi cerebri aqua turgidi, nec non inter cerebellum eleuatum et duram matrem canalemque spinalem aquae turbidae sanguinolentae magna copia inuenta est: in qua etiam Cl. Auctor caussam omnium symptomatum mortisque ponit. Noster praeterea monet

monet, Cl. WHYTT *) in hoc morbo non adnotasse, torporem manuum doloremque cutis faciei, eumque etiam hoc neglexisse, quod aqua, quae et colore diuersa, non ventriculis cerebri tantum contineatur, sed etiam in canali spinae dorsi effusa reperiatur.

4) Cl. DE ROUGERES *obseruationes de morbis quibusdam cum vermibus coniunctis. Obs.* 1. Vnus ex fratribus Cl. Auctoris in infantia prima, quinque annos natus, paralysi cum immobilitate omnium membrorum doloreque vehementi, cum tangeretur, laborabat; ceterum sanus erat. Adhibitis, cum vermes adesse viderentur, tam intrinsecus, quam extrinsecus anthelminticis, postquam magnam eorum copiam reiecit, conualuit. *Obs.* 2. Cum puer quatuordecim annorum, de dolore vehementi lateris vnius punctorio conquereretur, venaesectio in brachio eiusdem lateris instituta dolorem non dissipauit, sed aeger delirare incepit, abdomineque, quod tensum et obstructum erat, laxato, postquam foeces copiosas foetidas excreuerat, dolor punctorius in latere remisit; abdomen vero vehementer doluit: hinc etiam euacuatio aluina per remedia conuenientia adiuuabatur; malum tamen augebatur et postquam haemorrhagia narium copiosa afficiebatur, quae per succum vrticae a parentibus cohibita fuit, mox in soporem adeo profundum incidit, vt nullum vitae signum, nisi, cum tangeretur, vel in vnum aut alterum locum moueretur, exhiberet: in qua conditione per tres dies mansit, et tertio, postquam sudor copiosus, qui per 24 horas durabat, accessit, cum per aluum,

p. 44.

p. 46.

 quae

*) Obs. on the dropsy in the brain, by ROBERT WHYTT cetr. vid. commenatr. nostr. Vol. XVII. p. 225.

quae tunc ſoluebatur, quadraginta vermes amplius
p. 47. excreuiſſet, conualuit. *Obſ.* 3. Homo quidam die 28 octobris 1766, lapſus in latus dextrum dolorem vehementem, inter vltimam veram et primam ſpuriam coſtam percepit, qui per ſe paululum mitigatus per duos menſes leuior fuit; hoc tempore vero praeterlapſo ſubito, adeo vehemens denuo dolor lancinans eum inuaſit, vt in lecto manere cogeretur. Poſt purgationem vero factam, ope agarici trochiſcati melius ſe habuit, ſed paullo poſt febre tertiana, tuſſi ſicca, nec non vomitu affectus eſt, per quem quotidie, praecipue ſi latus dextrum, in quo cauſſa doloris, premeretur, circiter tres libras materiae viſcidae ſanguine tinctae, excreuit. Ita manſit vsque ad diem 20 ianuarii 1767; quo dolor per vomitum, ab infuſo ſcordii excitatum, aliquot lumbricis eiectis, ceſſare videbatur. Die vero 8 februarii et 19 martii omnia peiora reddebantur; nam tuſſi conuulſiua, per quam materiam foetidam, ſanguine tinctam, cum difficultate exſpuebat, nec non dolore vehementer in hypochondrio dextro aucto valde, cruciabatur. Exhibita potione purgante ex ſemiuncia agarici trochiſcati, taeniam decem vlnarum excreuit, et paullo poſt ſanitas ei eſt reddita. *Obſ.* 4. Vir viginti ſeptem annorum de dolore ſummo capitis et punctorio lateris conquerebatur. Sanguine ſatis copioſe miſſo ex brachio, dolor quodammodo ſopiebatur; poſt viginti quatuor horas vero maiori cum vehementia dolor capitis rediit, coniuncta cum nauſea haemorrhagia narium, pulſu intermittente; nec non aluus, hactenus clauſa, aperiebatur, quae etiam aperta, per emulſiones ſale mirabili GLAVBERI addito ſeruabatur; ſed aeger, etſi per aliquot dies melius ſe haberet, denuo, pulſu frequente ſpaſmodico accedente, delirare incepit, cum ſubſultu tendinum et ſopore

pro-

profundo, abdomen tenſum dolebat, vrina parca flammea excernebatur, oculi prominentes in gyrum agebantur: quae omnia durauerant, donec aliquot vermes mortuos, fere exſiccatos, reiiceret. Continuatis itaque anthelminticis, ſexaginta vermes amplius expellebantur, et aeger, etſi tarde, priſtinam tamen ſanitatem recuperauit. *Obſ.* 5. Puella p. 51.
quatuordecim annorum, ſaepius motibus epilepticis, abdomine tenſo, doloreque ſummo ad ſcrobiculum afficiebatur; ſed cum, adhibitis per aliquot dies anthelminticis, multos vermes excreuiſſet, motus epileptici, quibus quinquies et ſexies per diem vexabatur, ſedati, vſu anthelminticorum, per totum menſem continuato, prorſus deſeruerunt. *Obſ.* 6. Femina ſexaginta octo annorum, per plures annos ex improuiſo quotannis bis vel ter functionibus omnibus deſtituta, pulſu celeri et ſpaſmodico, debilitate ſumma, obſtructioneque aluina afficiebatur: vermes, quos eo tempore ſurſum et deorſum reddere ſolebat, vſum anthelminticorum indicabant continuum, quibus proſpero cum euentu adhibitis, nonnunquam vna vice centum ſexaginta amplius vermes ſunt excreti.

7) Cl. GOSSE *epiſtola de vſu olei lini in haemoptyſi.* p. 83.
Cl. Auctor ſecundum rationem, a Cl. MICHAL *) praeſcriptam, oleum lini cum ſyrupo, ex althaea et papauere albo compoſito, exhibendi in haemoptoicis optimo cum effectu adhibuit in femina quinquaginta ſex annos nata, quae per tres dies ſanguinis ſpumoſi vncias circiter quatuor reiecit, cui quotidie cochlearia duo huius olei exhibuit, atque ſic eam ſanauit.

 Menſe

*) Vid. Journal de Med. Tom. XVII. et commentar. noſtr. Vol. XIII. p. 235.

Menſe februario.

p. 127. 3) Cl. PLANCHON *obſeruatio de immerſione in aquam frigidam ſynocho ſimplici vtili.* Anno 1760 aeſtate, cum calor magnus ſaeuiret, vidit Cl. Auctor iuuenem vegetum octodecim annorum febre hac laborantem, cui etſi per venaeſectiones nonnullas ex brachio ſatis magna ſanguinis copia educta, et purgantia, clyſmata et nitroſa applicata eſſent, ille tamen delirio adeo vehementi correptus eſt, vt die ſeptimo morbi ex improuiſo e lecto proſiliret et furibundus praeceptorem ſuum, terrore permotum ac fugientem, cultrum manu tenens, in hortum inſequeretur. Praeceptor, cum paululum ad ſe rediiſſet, aegrum fortiter allocutus in fugam denuo coniecit, qui vehementer inde perterrefactus, ne verberibus affligeretur, ſe in puteum praecipitauit, in quo paullulum commoratus ob frigus aquae ad ſe rediit, et, vt extraheretur, vehementer petiit: quo facto in lectum denuo repoſitus, ſtatim ſudore copioſo prorumpente a febre ſanatus eſt.

p. 134. 4) Cl. COSTA *obſeruatio de ſeminibus hyoſcyami nigri, intrinſecus aſſumtis, nocentibus.* Homo quidam doloribus vehementibus, profectis a tumoribus haemorrhoidalibus, laborans, ſuaſu cuiusdam ad eos ſanandos, tanquam remedium ſpecificum, tres vncias ſeminum hyoſcyami in vino albo gallico aſſumere conſtituit; ſed vnam eorum, ſimul tantum aſſumtam, mox haec ſymptomata inſecuta ſunt: nimirum calorem ſummum per totum corpus, grauedinem capitis cum nauſea ſumma, viſusque obnubilationem ſenſit, et paullo poſt furibundi ritu maximo cum clamore de dolore capitis et abdominis conqueſtus eſt: facies apparuit liuida, oculi rubri, torui, ſplendentes, venae iugulares et extremitatum, nec non totius faciei ſanguine maxime turgebant: deinde motibus conuulſiuis et deliriis

adeo

adeo vehementibus affectus est, vt a nemine in lecto superari posset; tempore vero, quo hi motus remittebant, muscas captabat et flocculos legebat, prurituque adeo vehementi cruciabatur, vt cutem perfricare cogeretur, ceterum omnia potulenta, quam maxime abhorrebat. Pulsus celer et debilis interdum impediebatur respiratio vero naturalis erat. Ad aegrum sic affectum Cl. Auctor duas horas post assumtionem huius specifici accersitus, nesciens caussam horum symptomatum, donec instituta disquisitione longa inueniret residuum infusi ex seminibus parati et cognosceret, haec esse semina hyoscyami nigri: exhibitis itaque mox emeticis clysmatibusque, aeger omnia semina assumta sursum et deorsum excreuit, symptomataque paululum remittebant, ac, cum sudor sequente die tempore matutino prorumperet, copioso praecipue in extremitatibus inferioribus, qui per duos dies continuo sine virium debilitate durabat, relictaque per aliquot dies visus obnubilatione, pristinam sanitatem recuperauit.

5) *Obseruatio* Cl. BALLAY, *de morte hominis, ex fulmine non procul ab Aurelia subito inducta.* Anno 1768, die 1 septembris cum per totam noctem fulgurasset, tempore matutino circa horam septimam, ictu fulminis vehementi obseruato, renunciatum est, feminam eo in via publica esse interfectam, quae ad vendenda legumina, quae in corbe capiti imposito portabat, oppidum tendebat. Instituta post horas duodecim cum Cl. MONNIER sectione cadaueris, haec inuenta sunt: capillorum capitis ne vnus quidem combustus erat, his remotis, in integumentis in parte laterali superiori dextra capitis vulnus leuiter contusum magnitudine semioboli repertum est, ex quo parua sanguinis coagulati copia effusa, caput ad modum laquei, sex trans- p. 147.

 versos

verſos digitos longi, et duas lineas lati circumdabat: facta inciſione in integumentis capitis ad examinandum locum contuſum, odor fortis ſulphureus, qui ſequente die adhuc verſus veſperam in conclavi aderat, perceptus eſt; vulnus vero, ſub quo aliquot vnciae ſanguinis fluidi inter integumenta et muſculos repertae ſunt, non penetrabat vsque ad oſſa: ceterum vaſa pericranii et faciei omnia ſanguine fluido, qualis in homine viuo eſſe ſolet, maxime diſtenta et repleta erant. Diſſecto et remoto cranio ſub hoc et dura matre, nec non in oppoſita parte contuſionis menſura fere dimidia ſanguinis rarefacti reperta eſt, omnia quoque vaſa cerebri, cerebelli, durae et piae matris ſinusque ſanguine eiusmodi maxime diſtenta erant, nec non ex ore, naribus, auribusque ſanguis effluebat: ceterum oſſa caluae, nec non pericranium, vti et viſcera thoracis abdominisque ſana reperta ſunt. His expoſitis, duas quaeſtiones Cl. Auctor propoſuit, quarum prima eſt haec: Quomodo tanta ſanguinis ex vaſis effuſi copia in cerebro nata ſit, cum ictus fulminis nullam aperturam, nec fracturam in cranio fecerit? altera, cur duodecim poſt mortem horis ſanguis fluidus adhuc fuerit?

p. 152. 6) Cl. SAULQUIN *obſeruatio de efficacia mercurii contra hydrophobiam.* Inter permulta remedia, quae contra morſum animalium rabidorum laudantur, Cl. Auctor mercurium cum Cl. DESAULT *) omnibus praefert. Qua de re obſeruationes nonnullae, de hominibus, ab animali eiusmodi laeſis, mercurioque ſanatis recenſentur: nimirum

*) vid. PIERRE DESAULT diſſertations ſur les maladies vénériennes; avec deux diſſertations, une de la rage, l'autre ſur la Phthiſie, Tom. II. à Bourdeaux, 1733. 8.

mirum ante aliquot annos, cum homines nonnulli a lupo rabido laesi essent, vnus ex iis in facie, brachio et manibus vulneratus, mox a chirurgo perito, vulnere loto et depurato, drachma vna et dimidia vnguenti mercurialis camphorati inunctus est: quam inunctionem tertio quouis die repetitam, sex septimanas amplius continuauit, adhibitisque, vt saliuatio praecaueretur, purgantibus, venaesectione cet. restitutus est. Alter vero ab eodem lupo laesus, cum alia remedia inutilia adhiberet, rabidus periit. Tres rustici quoque, laesi a cane rabido, quorum vnus specifico communicato vsus, periit; reliqui duo vero, inunctione mercuriali conseruati sunt. Ceterum contendit Cl. Auctor, mercurium eiusque praeparata, et intrinsecus adhibita certissimum in hoc morbo esse auxilium, sed vsum eius diuturnum requiri.

Mense martio.

4) Cl. DURAND *obseruatio de morbo singulari.* p. 258. Femina triginta sex annorum, die 9 aprilis 1761, partum naturalem edidit, fluxumque lochiorum copiosum habuit, vsque ad diem 26 eiusdem mensis, quo subito, sine caussa manifesta, cessarunt, atque ipsa die sequente colica vehemente affecta, nec non febre, qua per tres menses fere laborabat. Die 28 chirurgus quidam in consilium vocabatur, qui duobus prioribus mensibus duas venaesectiones suasit, decies aluum purgauit, quadraginta clysmata amplius adhibuit, ac per mensem integrum emollientia fomentationesque abdomini applicuit. Qua ratione vsque ad mensem maium continuata, mense iunio clysmata tantum nonnulla, ex iusculo confecta, nec non medicamenta, febrem propellentia, vsque ad mensem iulium, quo aegra omnia remedia recusabat, exhibuit. Quo tempore aegra restituta,

ſtituta, menſtruaque denuo per decem menſes iu-ſtum ordinem ſeruare viſa ſunt; ſed circa hoc tem-pus loco fluxus menſtrui fluor albus, nec non do-lor infimi ventris, qui quotidie vehementior fieret, apparuit cum tumore, qui oui magnitudinem refe-rebat, in hypochondrio ſiniſtro, et ex vno latere in alterum, aegra ſe vertente, mouebatur. Men-ſe februario 1767, abdomen adeo tumere incepit, vt aegra ſe grauidam eſſe crederet: abſente chirur-go, quo per alias occaſiones vti ſolebat, alterum aduocauit, vt conditionem ipſius examinaret, qui di-cebat, aegram ſcirrho vterino laborare; quod cum aegra nollet credere, alius chirurgus vocatus, af-firmauit, illam grauidam eſſe tempusque partum edendi accurate definiuit; ſed hoc praeterlapſo, po-tius abdomen magis tumere incepit, tuſſisque adeo violenta menſe ianuarii 1768 eam inuaſit, vt nulla quiete vti poſſet. Tandem cum Cl. Auctoris auxilium menſe februario implor aſſet, ille inuenit pulſum debilem, frequentem, abdomenque magnitu-dine admirabili maximeque durum, et in eo paſſim partes induratae apparebant; praeterea vero nul-lam fluctuationem percepit. Corpus macie, quam maxime confectum faciesque cadaueroſa, nec non pedes oedematoſi erant, ac circa vmbilicum dolor lancinans, et inflammatio conſpicua ineunte menſe martio, integumentorum eleuatio ad pugni magni-tudinem, omphalocelem referens, quae digitis preſ-ſa recedebat, obſeruabatur: ceterum maculis nigri-cantibus, vehementer dolentibus, tumor obſeſſus erat, reductionemque chirurgus fruſtra tentabat: hinc Cl. Auctor ad gangraenam, quam timebat, praecauendam, fomentationes crebro repetitas ex cortice adhibuit. Medio martio, excoriatione in parte inferiori tumoris orta, humor limpidus co-pioſus exſudabat, ſed ſine imminutione tumoris

abdo-

abdominisque. Respiratio tunc oriebatur quam difficillima, nec non syncope, ita, vt aegra, morti proxima videretur: quibus symptomatibus paullulum mitigatis, ineunte mense aprili, ex tumore circa vmbilicum rupto, massa carnosa ex vlceribus paruis, ichorem fere rodentem fundentibus, quam late patet pollex vnus prorumpebat, ac sequente die a chirurgo leuiter trahendo ad longitudinem pedis vnius et dimidii extracta fuit: quae massa in initio mollis erat; post horam vero dimidiam, quam maxime dura volumineque maior fiebat, et tacta adeo doluit, vt aegra prae doloris vehementia extractionem vlteriorem non ferre posset. Gangraenam huius massae Cl. Auctor metuens continuo eam decocto corticis fouendam curauit. Cum vero corruptio eius quotidie augeretur, atque ea gangraena iam afficeretur, metuens, ne viscera infimi ventris ea inficerentur, amputationem eius die 16 aprilis, iniecta prius ligatura, non procul a ligatura suscepit, quam haemorrhagia non adeo magna secuta est, vulnerisque deligatio tantum sicca instituta est in initio; sequentibus diebus vero et postquam reliqua massa denuo in cavum abdominis recessisset, iniectiones ex cortice factae, ac vulnus digestiuis est obtectum, insecutaque suppuratione bona, tumor non solum est imminutus, sed cicatrix quoque post tres dies formari incepit. Accedente vero initio mensis maii diarrhoea magna, respirationeque quam maxime difficili, cui adiuncti erant syncoptici insultus frequentes, quae symptomata omnia per octo menses continuos durauerant, aegra miserrime est excruciata; sed circa hoc tempus denuo, quod mirum videbatur, omnia in melius mutabantur; aegraque omnibus doloribus liberata, viribus nouis acquisitis, incedere poterat; tumore tamen abdominis venis varicosis

ricosis copiosissimis in superficie instructo, laborans viuebat. Historiam vlteriorem exitumque huius morbi proxime Cl. Auctor tradere promisit.

Mense aprili.

p. 355. 7) Cl. LAUGIER *obseruatio de duabus operationibus tumoris cancrosi in scroto.* *Obs.* 1. Mense iunio anni 1762, vir 56 annorum, cadendo scrotum testiculumque compressit. Dolor non adeo magnus mox euanuit; testiculus vero sensim tumere incipiebat, et adeo increuit, vt aeger ob ponderis magnitudinem anno 1766, mense maio, lecto se continere cogeretur. Quem tumorem artem veterinariam exercens discutere promisit; ideoque cataplasmata applicuit, ex helleboro parata, vnde in tumore dolor perterebrans suppuratioque oriebantur. Die 17 iulii Cl. Auctor aegrum inuenit febre lenta laborantem, et quam maxime extenuatum debilitatumque, ac scrotum magnopere intumefactum, quod in parte inferiori exulceratum fungosumque erat, et continuo sanies foetidissima effluebat, aegerque Nostrum, vt operationem institueret, vehementer implorauit. Applicatis tumori foliis nonnullis belladonnae per aliquot dies, nec non analepticis exhibitis, die 21 operatio suscepta est: in regione perinaei incisione facta sursum duarum linearum interuallo, a glandula prostata vrethraque directa: tumorem exstirpauit, et applicatis compressis siccis ex telis linteis, quae per decem horas apprimebantur a homine ope disci lignei: aegro, qui debilitate summa pulsuque, qui vix sentiebatur, laborabat, intrinsecus potiones analepticae exhibebantur, atque, cum sequente die melius se paululum haberet, vulneris deligatio cum digestiuis suscepta est. Suppuratione vero finita, mense octobris aeger pristinam sanitatem recuperauit.

Obs.

Obſ. 2. Menſe iunio anni 1767 homini natus eſt in teſticulo dextro tumor paruus, nulla cauſſa externa violenta, vti aeger dicebat, excitatus, qui quidem quotidie ſine dolore augebatur. Menſe decembri vero, cum ligna ſcinderet, accidit, vt ad malleolum pedis ſiniſtri dolabra laederetur, ex qua laeſione dolor vehemens ortus, vsque ad teſticulum tumefactum, qui et ipſe maxime dolebat, propagabatur. Itaque die 9 februarii Noſter in conſilium adhibitus, aegro ſuaſit operationem, quam ipſe, vti in hernia fieri ſolet, inſtituebat, ligatis nimirum vaſis ſpermaticis, teſticulum ſeparauit vulnusque linteis ſecundum artem curauit, ita, vt ſpatio menſis vnius aeger ſanaretur. p. 359.

9) Cl. TILLOSOY *obſeruatio de reductione colli oſſis femoris fracti.* Puella aetatem 5 annorum aſſecuta, collum oſſis femoris ſiniſtrum, rota currus traiecta, oblique fregit: quae fractura cum vulnere in regione inguinali complicata erat. Repoſitis oſſibus Cl. Auctor vſus eſt apparatu, a Cl. MARTIN *) ad fracturam huius oſſis ſanandam inuento, eo quidem cum ſucceſſu, vt intra duos menſes puella prorſus conualeſceret. p. 370.

Menſe maio haec habentur.

3) Cl. PLANCHON *obſeruatio de maraſmo ſingulari (éthiſie abdominale) infantis quinquennis.* Menſe maio anni 1767, Cl. Auctor curam infantis quinquennis ſuſcepit, qui inde a menſe nouembri maraſmo valde extenuatus erat, abdomine vehementer tumido, ac febre lenta tuſſique vehementi laborabat. Regio hypochondriaca dextra omnium maxime eleuata erat. Praeſcripſit Cl. Auctor ſyrupum rhabar- p. 422.

*) vid. Journal de Méd. 1768. menſ. febr. et comm. noſtr. Vol. XVII. p. 255.

rhabarbari, medicamenta, vermibus expellendis apta, et leniter aperientia, quae omnia aeger recusabat: hinc salem Deppensem (*Dieppe*) quotidie ad drachmam dimidiam, quam aeger sine incommodo assumebat, exhibuit, huiusque vsu per septem septimanas continuato, sanatus est.

p. 440. 6) Cl. BOUEIX *obseruatio de epilepsia, a suppressione menstruorum orta.* Puella, aetatis annum vicesimum primum agens, plethorica, sanitate plena praedita videbatur, donec motibus epilepticis, quos per sex septimanas iam experta erat, laborare inciperet. Instituto examine, Cl. Auctor reperit, menstrua iam per aliquot menses non fluxisse, aegramque, ac eo tempore doloribus capitis vehementibus, haemorrhagia narium, vertigine, colica cetr. laborasse. Veruntamen post aliquot septimanas dolor capitis, cum visus debilitate adeo auctus est, vt aegra, post haemorrhagiam narium magnam, sensibus omnibus destituta, per horae quadrantem iaceret; postea vero, cum ad se rediisset, quid passa esset, nesciebat. Qui paroxysmus quotidie semel interdum, et bis, nullo seruato ordine, eam aggressus est. Cum Cl. Auctor caussam huius morbi a plethora nimia, menstruisque suppressis oriri, motusque epilepticos a dilatatione nimia vasorum cerebri, substantiam eius comprimentium, proficisci perspiceret, mox instituit duas venaesectiones in brachio, potionemque purgantem cum amaris iunctam exhibuit: ac decoctum, potus quotidiani loco, ex herbis aperientibus paratum dedit, nec non ad menstrua denuo prouocanda balnea et pediluuia tepida, ad vasa abdominalia vterinaque relaxanda, quotidie vsurpari iussit. Quibus omnibus adhibitis, paroxysmos epilepticos intra octo dies, aliquoties experta est. Instituta itaque denuo venaesectione in pede, ac quotidie propinatis tribus cyathis aquae

aquae mineralis artificialis ſequentis modo compoſitae; nimirum ex limaturae martis vnciis tribus, cremoris tartari vnciis ſex, quae 4 menſuris aquae affuſis per quatuor horas in aheno ferreo coquendae et colandae ſunt, curam peragebat. Huius aquae tribus quatuorue cyathis quotidie cum vſa eſſet, per aliquot ſeptimanas, inſultibus epilepticis imminutis menſtrua iuſto ordine, et ſatis magna copia acceſſerunt aegraque ſanitatem priſtinam recuperauit.

5) Cl. MARTIN *obſeruatio de morbis nonnullis aurium.* *Obſ.* 1. Vir triginta ſeptem annorum, cacochymicus die 27 octobris 1764, qui ob ſuppurationem auris dextrae, qua laborabat, intermiſſam, et ob pondus nimium, quod in capite percipiebat, vix progredi poterat, Cl Auctorem conſuluit. Quae ſymptomata Noſter cum a ſuppreſſione vel reſorptione puris orta eſſe crederet, veſicatoria applicare iuſſit, per quae quidem aeger leuamen percepit, ſuppuratio vero hoc auxilio non reſtituta, ſed accedente febre, aeger mortuus eſt die 25 nouembris. Sectione cadaueris inſtituta, cerebrum eiusque membranas ſanas vidit, praeter quod dura mater paullulum eleuata ſuperficiei poſteriori oſſis petroſi adhaerebat. Separata itaque dura matre, totum os carie inuenit ita exeſum, vt ſtylus vbique ad aurem vsque immitti poſſet; ceterum materia gypſea repletum erat. Cauſſam vero huius morbi Cl. Auctor expiſcari non potuit. *Obſ.* 2. Feminae aetatis triginta ſex annorum, poſt febrem putridam ſuperatam, parotide dextra exulcerata, pus ex aure, cartilagine conchae exeſa, effluxit. Parotide adeo ſanata, pus quotidie ex aure profluere non deſtitit, aegraque quotidie magis magisque per febrem lentam debilitata moriebatur. Sectione cadaueris ſuſcepta, totam cauitatem meatus auditorii, nec non cellulas oſſis maſtoidei pure repletas

p. 453.
p. 455.

p. 456. pletas, ac carie paullulum exesas inuenit. *Obs.* 3. Praefectus nauis, natus circiter septuaginta annos, cacochymicus, qui per quatuor iam annos mari derelicto dolore auris, non adeo magno per duos annos vexabatur. Mense aprili vero Cl. Auctorem consuluit, qui aegro, vitae sedentariae dedito, suasit motum corporis, parcum cibi vsum, atque alui interdum purgationem. Quae omnia cum aeger neglexisset die 8 augusti ex aure, quae antea tantum dolebat, magna copia materiae purulentae quotidie effluxit, atque aeger ita debilitatus est, vt non, nisi adiumento aliorum hominum, incedere posset: Cl. Auctor, qui iam de aegro desperabat, alios consulere medicos voluit; sed ille Nostri tantum auxilio se acquiescere velle contendit. Applicatis itaque vesicatoriis intra scapulas factisque iniectionibus in aure ex decocto radicis althaeae, purgantibusque lenioribus adhibitis, nihil effecit, sed aeger, accedente febre mortuus est die 29 septembris. Cadauere secto, partem petrosam, tubam ac os sphenoideum pure repleta, carieque adesa inuenit.

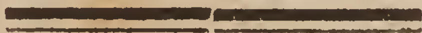
Mense iunio.

p. 552. 6) Cl. DE ROUGERES *obseruatio de abusu suturarum.* Puella aetate triginta annorum, in labio inferiori, quod cancro exulceratum erat, laborabat, qui partem sinistram mediam labii plane occupauerat. Cl. Auctor antequam operationem institueret, alia remedia ad eum sanandum per tres menses sine fructu adhibuit. Qua de re aegra ipsa Nostrum rogabat, vt operationem susciperet: quam quoque sequente die peregit, atque fascia peculiari modo applicata intra 8 dies nulla adhibita sutura, vulnus coalescere vidit, aegramque restituit. Ita quoque Cl. Auctor fascia tantum adhibita, tendines digitorum manus sinistrae dissectos, spatio trium

septi-

ſeptimanarum ſanauit. Nec non alius laeſi muſculum cubitalem externum, maxima parte diſſectum, faſcia applicata, ſpatio quindecim dierum ſanauit. Hinc colligit Noſter, plerumque melius et tutius faſcias, quam ſuturas adhiberi.

7) *Obſeruatio de ſuppreſſione vrinae* Cl. MARESCHAL. Puellae, quae ad aetatem triginta circiter annorum peruenerat, die 10 auguſti 1765, cum ophthalmia leui laboraret, Cl. Auctor venam brachii ſecare iuſſit. Die vero 14 eiusdem menſis aegra de ſuppreſſione vrinae, nec non de cruditate, doloreque renum, quotidie aucto, querebatur. Vena bis ſecta, balnea et purgantia per aliquot dies ſine fructu adhibebantur, et die decimo dolor renum adeo augebatur, vomitusque crebriores accedebant, ita, vt non, niſi cochlearia aliquot iuſculi carnium et ptiſanae, propinari poſſent. Die tandem decimo octauo aegra cochlear vnum vrinae limpidae, non ſine dolore vrente reddidit: a quo tempore per aliquot dies vrinam, quamquam dolore renum non remittente, ſecreuit: quae etſi denuo ſupprimebatur, illa tamen tandem, vſurpata aqua de *Pougues*, et menſtruis accedentibus, hoc malo liberata, ſanitate priſtina potita eſt. p. 555.

II.

Bibliotheca Botanica, qua ſcripta, ad rem herbariam facientia, a rerum initiis recenſentur. Auctore ALBERTO VON HALLER, Domino in Goumoens, le Jux, et Eclagnens, Praeſide Societatis Regiae Gottingenſ. Praeſide Societ. Oecon. Bernenſ. Sodali Acad. Reg. Scient. Pariſ. Acad. Reg. Chirurg. Pariſ. Acad. Imper. Nat. Cur. Boruſſ. Suec. Bonon. Arcadicae; Socc. Reg. Brit. Botanicae, Bot. Flor. Bauaricae, Altiſidior. Helueticae, Coll. Med. Edinburgenſ. in Suprem. Senatu Reip. Bernenſis Ducentum Viro. Tiguri, apud Orell, Geſſner, Fueſsli et Socc. 4 mai. Tom. I. 1771. pagg. 654. praet. praef. Tom. II. 1772. pagg. 785.

Gratulamur non ſolummodo rei herbariae, ſed et omnibus bonarum artium cultoribus de hoc ſtupendi laboris, aſt etiam inſignis vtilitatis opere, ab Ill. Auctore dudum promiſſo, nunc demum confecto atque abſoluto. Hiſtoriam litterariam medicinae in deliciis ſemper habuiſſe Nobilem Virum, omnia eiusdem teſtantur opera: et praecipue luculenter apparuit ex methodo Boerhaauiana, ante viginti circiter annos, eius curis edita atque multum aucta. Continuauit eadem indefeſſo labore ſtudia, ſumptibusque maximis inſtructiſſimam, quae vndecim voluminum millia, et decies millenos minores libellos comprehendit, bibliothecam ſibi comparauit, eodemque ſuppellectili non ad oſtentationem; ſed ita feliciſſime vſus fuit, vt omnium librorum contenta, auctorumque inventa

venta et placita penitus cognoſcere, in epitomen redigere, cuilibet ſuum reddere, eorumque merita vere diiudicare poſſet.

Neque hic ſubſtitit incomparabilis Viri induſtria, verum et alienis praeſidiis notitiam ſuam auxit, et alia conſuluit opera, in quibus medici ſcriptores recenſentur: vt ſunt diaria, biographiae, bibliographi, et catalogi bibliothecarum priuatarum et publicarum. Hinc omni parte perfectam totius medicinae litterariam hiſtoriam ab HALLERO, et ſolummodo ab Eodem, expectare debuimus: cum hactenus nullus, iisdem ſubſidiis inſtructus, eademque et multifaria eruditione ornatus, ad ſimile opus conſcribendum acceſſerit, neque forſan vnquam accedere poterit.

Cum vero ſit ampliſſimus medicinae ambitus, placuit Nobili Viro per partes euulgare hanc bibliothecam, et cuiuslibet, praecipuae inprimis, quae ad medicinam ſpectant, ſcientiae hiſtoriam proprio opere exponere. Initium itaque fecit cum re herbaria, eiusdemque fata et auctores a primis ad noſtra vsque tempora duabus quaſi periodis recenſuit: priori ſcilicet a primordiis mundi ad annum Chr. 1697, quo tempore inprimis TOURNEFORTIUS inclaruit; poſteriori ab Eodem Viro ad ann. 1771 ſtabilita. Ordinem vbique elegit chronologicum, et auctores eo tempore nominauit, quo primum inclaruerunt; licet eorum ſcripta diuerſis ſaepe annis edita fuerint: et ita in hac bibliotheca ſimul hiſtoriam artis, eiusque progreſſus et inuenta, per ſua tempora ſibi ſuccedentia expoſuit: citauit forte omnes, qui ſcriptis hanc artem illuſtrarunt, de illis, quorum libros coram habuit, et perlegit, copioſius plerumque diſſeruit, aliorum modo titulos annotauit; neque tractatus, et ſchediaſmata, ſeorſim edita, tantum recenſuit, ſed et eas commemo-

 rauit

rauit commentationes, quae diariis, ephemeridibus, ſocietatum variarum actis, aliisque collectionibus inſertae fuerunt; neque ea, quae botanica modo continent, et ad rem herbariam vnice ſpectant, ſcripta excitauit; verum et hiſtoriae naturalis, et materiae medicae, et rei diaeteticae, artis coquinariae, et pharmaceuticae generales ſcriptores, itineraria, et quaecunque alia opera, et, ſi modo particulam quandam, ad plantarum notitiam ſpectantem, continerent, ne quid deeſſe videretur, laudabili conſilio, reliquis copioſe immiſcuit; neque tandem typis exarata modo opera, ſed manuſcriptos quoque codices adduxit, et, in quanam bibliotheca iidem aſſociarentur, ſollicite monuit.

Haec omnia praeſtantiam huius operis declarabant egregie; eiusdem autem multum augebitur dignitas, dum animaduertimus, non modo titulos librorum, editionis annos, et reliqua, quae ad externum quaſi habitum ſpectant, commemoraſſe Nobilem HALLERVM; ſed etiam auctorum, clariſſimorum praecipue, breuem vitae et meritorum hiſtoriam dediſſe, ac primaria operum et commentariorum contenta recenſuiſſe, ſuum cuique tribuiſſe, hosque laudaſſe, vituperaſſe molliter alios; eademque iudicia omnium facile applauſum promereri, dum eadem, vt ipſe faſſus fuit, *ſibi ſcripſerit, nullo adfectu motus, vt neque ſectae faueret, neque ſerviret odiis; incorrupta autem eſſe, ex re ipſa nata, nunquam ex ira, nunquam ab aliis mutuo ſumta;* ideoque nihil omiſiſſe, quicquid ad pleniorem notitiam ſcriptorum, huc pertinentium, aliquid conferre poſſet. Denique monendum, bibliothecae propriae libros et editiones aſteriſco ſignaſſe, vt plenior eſſet de iisdem fides, alienis, vbi neceſſarium videbatur, ſuum teſtem addidiſſe.

Ex

Ex his, etſi praecone non indigeat egregium opus, praeſtantiam eius facile cognoſcimus; attamen illud non completum et ex omni parte perfectiſſimum eſſe, ipſe de HALLER vidit et lectores monuit. En eius verba: *Non tamen velim lectorem quidquam a me pleni exſpectare. Non poteſt eo hominis induſtria ſola pertingere. Vitam integram oporteret huic labori dedicare, et ſubinde, poſt aliquot annos, alias in vrbes principes migrare, Pariſiis viuere, Londini, Romae, et ſi alibi pleniores ſunt bibliothecae. Neque indiligens fuerit, etiam cum his opportunitatibus, qui intra quinquaginta annos vitae ſuae huic ſoli labori impenſo, tolerabile opus compilauerit. Omnes praterea linguas callere neceſſe fuerit, omniumque artium peritum eſſe, quarum ſocia opera medicina conſtat. Mihi huiusmodi nihil contigit. Vixi extra patriam annis viginti quinque; ſed alii mihi labores incumbebant, in quibus plus eſſet officii. Nunquam liber fui, niſi forte nuper liber ſum · alieni, nimii labores me per totam vitam diſtraxerunt.* Praeterea nonnulla, quae lubenter conſulere voluit, praeſidia, omni adhibita opera, obtinere non potuit, vt eſt catalogus M. S. codicum Arabicorum bibliothecae Scorialienſis, Sloaniani theſauri, et ditiſſimae Trewianae bibliothecae. Verum typis fere exarato altero huius operis volumine, et hunc defectum ex parte ſuppleuit, aliudque ac nouum ornamentum eidem apponere Ill. Auctor potuit. CASIRIANI enim Arabicorum codicum catalogum, cura I. A. MURRAY, aliumque librorum, in Hiſpania et Luſitania editorum, et ad rem naturalem facientium, ex humanitate ANTON. CAP DE VILLA obtinuit, et ſic a pag. 618. ad 711. et denuo a pag. 777. ad 785. partim varia emendauit, partim auxit. Indicem auctorum alphabeticum, itemque anonymorum realem, quos in fine a pag. 712. ad 777. addidit,

dit,

dit, cuilibet gratiſſimos fore, facile coniicere licebit.

Praemiſſis his, quae ad notitiam operis ſpectant, generalioribus, nunc et ad ſpecialiora tranſire deberemus. Verum obruimur rerum copia; et ſelectum inſtituere, difficillimus eſt labor: hinc modo ſciagraphiam adhuc repetamus et paucula inſpergamus.

Tom. I. p. 1. *Libro I.* de auctoribus *Graecis* diſſeruit: primordia rei herbariae a primis generis humani temporibus praecipue repetiit ideo, quia homines primaeui victum animalem ſibi comparare nondum didicerant, ſed terrae fructibus vitam ſuſtentare debuerant. De variis, quorum ſcripta perdita fuerunt, breuiter; deinde vero copioſius de
p. 6. HIPPOCRATE egit, et inter alia monuit, eundem per elaterium non valide agitans quodcunque pharmacum, vti SCHVLZIVS exiſtimabat, ſed omnino ſuccum cucumeris ſylueſtris intellexiſſe; nominauit poſtea ARISTOTELEM, THEOPHRASTVM, ARETAEVM, DIOSCORIDEM, GALENVM plurimosque Graecorum veterum alios, etſi nonnullorum ſcripta non amplius exſtent. Inter Graecos etiam CATONEM, VARRONEM, VIRGILIVM, CELSVM, COLVMELLAM, PLINIVM, PALLADIVMque, licet Latino ſermone ſcripſerint, retulit: nimis enim pauci ſunt ex veteribus Latini ſcriptores, et ſua plerumque a Graecis ſumſerunt: hinc ſeparare noluit.

p. 171. *Libr. II. Arabes* commemorauit, et in genere monuit, per eosdem Indica aromata et medicamenta mitiora innotuiſſe quidem; non vero botanicem amaſſe, nec eius gratia labores aliquos ſuſcepiſſe, ſolo excepto EBN. BEITHAR; deſcriptiones parum vtiles dediſſe: DIOSCORIDEM non optime intel-

intellexisse, et nimis sibi similes esse, vt, si vnum legerimus, omnes teneamus. Addidit in fine Chinensium quosdam libros botanicos.

Libr. III. Arabistas recensuit; inter quos CAROLVS MAGNVS, STRABVS, MACER, CONSTANTINVS AFRICANVS, IOHANNES MEDIOLANENSIS, HILDEGRANDIS, ALBERTVS MAGNVS, CRESCENTIVS, BARTHOLOMAEVS ANGLICVS, et alii barbari occurrunt. p. 214.

Libr. IV. Instauratores collegit, qui, vergente seculo XV. litteras, remque herbariam in Europa colere coeperunt; GEORGIVS VALLA primum, DORSTENIVS vltimum hic tenet locum. p. 255.

Inuentorum, quos *Lib. V* continet, ducem constituit VALER. CORDVM, quem excipit, vno anno minor, CONR. GESNER: laudauit hunc merito, et inprimis epistolas Eius commendauit omnibus, quicunque elegantiorem rei herbariae peritiam amant. MATTHIOLI optima et praestantissima editio est Latina Veneta 1565, cum magnis iconibus. FAB. COLVMNA, licet inter inuentores locum ex primis mereatur, vltimum, secundum tempora, hic obtinuit. Icones plantarum aeneas primo omnium dedisse, et accuratissimas, monuit HALLERVS; petalorum nomen floris partibus primum dicauit, stylum et stamina nouit, stylique diuisiones et varietates fructuum descripsit, et a flore, fructu, ac semine adfinitates plantarum desumsit. p. 281. p. 380.

Libro VI. ad *VIII. Collectores* comprehendit, et quidem *Libr. VI.* BAVHINOS et aequales tempore; VII. Eos, qui post BAVHINOS ad RAIVM; et VIII. ab huius tempore ad TOURNEFORTIUM inclaruerunt. p. 382. p. 432. p. 500.

Tomus ſecundus duos modo libros continet, et
p. 3. Lib. IX. TOURNEFORTIUM ac reliquos ad LIN-
a p. 244 NAEI tempora, atque Lib. X. LINNAEVM et
ad 617. recentiores, omnes comprehendit. Huius botanices reformatoris merita rite aeſtimaſſe Nobilem Au-
p. 244. ctorem, ſequentia declarabunt: *Hoc anno* 1732 *primum* CAR. LINNAEI *opuſculum prodiit, viri, qui maximam in vniuerſa* 12 *herbaria conuerſionem molitus eſt, et qui omnino pene integre ſuo fine eſt potitus. A natura ardente animo inſtructus, acerrima imaginatione, ingenio ſyſtematico, opportunitatibus inprimis poſteriore ſuae vitae parte vſus copioſiſſimis, cum ex vniuerſo orbe vndique ad eum certatim naturales theſauri confluerent, omnibus ſui animi viribus, quas poſſidet maximas, in nouam rei herbariae conſtitutionem incubuit; ſeque viuente et ſuperſtite placita ſua a plerisque ſuis coaetaneis recepta vidit. Neque diſſimulari poteſt, multo accuratius, quam prius ſolebat, ab eo ſingulas plantae partes definitas eſſe, multas magis naturam exprimere, quae nunc dantur, deſcriptiones: etſi nouam fere linguam ad eam rem excogitatam fuiſſe fatendum ſit.* De ſingulis archiatri ſcriptis ſpeciatim egit, et e. g. de *ſpeciebus*, et quidem *edit. ſecun-*
p. 252. *da* 1762. euulgata, ſequens tulit iudicium: *Iterum paſſim aliquas ſpecies recepit, quibus fidem negauerat, et tamen in pluſculis pergit in ſententia, quam nuper demum deſeruit, vt plerasque nunc pro ſpeciebus agnoſcat, quas inter varietates relegauerat. Maximum opus et aeternum plenius futurum, ſi aliis, etiam plantarum gnaris viris, fidem habuiſſet, qui in regione magis auſtrali plantas, ſeptentrioni a natura negatas, recentes et florentes viderunt.*

Recentiorum auctorum, exterorum quoque, ſcripta vltimo libro copioſiſſime notata inuenimus, vt, ſi vno quaſi intuitu ſcire vellemus, quaenam inter Suecos KALM, BRAVN, GADD aliique, vel

inter

inter Gallos DU HAMEL, BUCHOZ pluresque, aut inter Anglos HILL, ARTHUR, YOUNG et reliqui ediderint, opus ipsum modo euoluere deberemus. Neque neglexit bibliopolarum fraudes detegere; prodiit e. g. Systema naturae Hag. Com. 1765. fol. anglice, belgice, et gallice; quod pro LINNAEI opere venditum fuit, sed plane non est; p. 552.
potius icones modo sunt plantarum, cum nominibus alienissimis, et tanta vbique animaduertitur inscitia, quantam hoc nostro aeuo nunquam expectassemus. Denique monemus, remediorum inuentionem quandoque accuratius determinasse, ita ex PHIL. FERMIN descript. de la Colonie de Surinam 1769 edit. notauit Ill. Auctor, Quassiam dudum ante Aethiopem Quassi notam, et radicis corticem in omni febre, continua etiam, vtiliter adhibitum, addiditque HALLERVS generum suum, Tribun. Legion. LVD. BRAVNIVM iam an. 1742, cum epidemica febre laborasset, eo, tanquam vulgo noto remedio, vsum fuisse. p. 555.

Annunciamus quoque, duo proxime sub prelum datum iri opera Ill. Auct. scil. 1) Agrostographiam IOH. SCHEVCHZERI, ineditis eius viri epistolis itinerariis, et itinere Rhaetico auctam, cum vita SCHEVCHZERI, et synonymis nuperis graminum, et nouarum specierum, ab auctore non tactarum, fasciculo. 2) Numerosas epistolas, quas pene a dimidio seculo a doctis viris accepit, et inter eas quoque floram Carlsbadensem, a b. HAENELIO collectam; possidet quoque ipsas, in eadem nominatas plantas; inter quas et Orchis radice multiplex. Conseruet Deus Praesidem Illustrem, quo in maximum rei litterariae commodum hos aliosque labores perficere valeat. p. 785. p. 425.

III.

Socken-Apothek och någre Hus-Curer, utgifne under Kongl. Collegii medici öfverseende och besörjande. Andra Uplagan, något förbättrad. Stockholm, tryckt hos Carl Stolpe, 1771. in 8. pl. 19.

i. e.

Pharmacopoea pagana, cum remediis quibusdam domesticis, edita moderante et curante collegio R. medicorum Holmiensi. Editio secunda, paullum aucta.

Auctorem hic liber, cuius quoque germanica versio *), secundum primam editionem adornata, prodiit, Cl. IO. ANDREAM DARELIVM, collegii medici assessorem, agnoscit, et pertinet ad illos, qui ruri sub defectu medicorum consilia curandorum morborum suppeditant. Ad conscribendum illum ansam dedit oeditimus quidam, ex pago quodam Holmiam missus, vt, rudimentis medicinae imbutus, casibus summae necessitatis aegris auxilio esse posset. Hunc Noster instruendum, hac in re ipse suscepit, et, quicquid ille calamo notauerat, Cl. Auctor dein in ordinem redegit, auxitque, vbi necesse erat. Respiciunt omnia collectionem definitam pharmaceuticam, qua variolis consultum esse cupit. In quinque capita librum hunc Cl. Auctor dispofuit; quorum primum, quicquid ad vsum pharmacopolii huius tutiorem pertineat, exponit; alte-

*) *Landapothek, nebst einigen Hauscuren, unter der Aufsicht des königl. Collegii medici herausgegeben, übersezt von* I. C. WEBER. *Kopenhagen,* 1771. 8.

alterum medicamenta potiora cum viribus eorum enumerat; tertium quaeſtiones de morbis neceſſarias continet; quartum morbos ordine alphabetico ſiſtit, e quorum numero nec chronici excluſi; quintum formulas compoſitas, nec niſi a pharmacopola parandas, adnectit. Prolixitas ſtylusque ruſticorum intellectus vi maxime accommodata ſunt. Et in delectu medicamentorum ratio ſedulo curtae eorum ſuppellectilis habita. Interim indicia de morbis et remediis exercitatum medicum haud difficulter produnt.

Quum non ſcopus fuerit huius libri, artem nouis inuentis ditandi, difficile eſt, exempla proferre. Quaedam tamen delibanda dabimus. Pilulae ex fece cereuiſiae exſiccata commodae ad aluum ſoluendam pronunciantur. Sub nomine theae Suecanae miſcela ex herbis meliſſae, menthae criſpae, hyſſopi et ſaluiae, ad partes aequales ſiccatis, vel, quod praeſtat, vſtulatis deſcribitur. Contra ambuſta dauci radices conquaſſatae laudantur. Cereuiſiam non lupulatam in ſyrupi ſpiſſitudinem Cl. Auctor redigit, et, loco ſacchari, mellis, ſyrupi ex ſaccharo, adhibet ad electuaria; et linctus, et potus varia genera per eandem dulcia reddit. Quidam in phthiſi leuamen perceperunt, eiusdem cochlearibus duobus vel tribus, bis per diem epotis. Formulae nobis ob ſimplicitatem et efficaciam arrident. Boli contra calculum parantur ex ſapone Alicantino, calce viua teſtis ouorum, fructibus cynosbati vſtis et ſale tartari; hique praeferuntur bolis matronae STEPHENS.

p. 54. p. 77. p. 107. p. 252.

IV. Tal

IV.

Tal om de på Djur anſtäldte Röns och Förſöks opaliteligher vid tillämpningen på Människans kropp; hållet, i Hans kongl. Majts Höga Närvaro, för kongl. Vetenſkaps Academien, vid Inträdet, den 4 Martii, År 1772, af JOHAN ANDERS MURRAY, D. Med. & Bot. Prof. ord. vid Kongl. Acad. i Göttingen och Ledamot af Kongl. Vetenſk. Societ. därſtädes. Stockholm, tryckt hos Direct. Lars Salvius, 1772, pgg. 24. 8.

i. e.

Sermo de ſuſpecta obſeruationum et experimentorum in brutis captorum, quoad applicationem ad corpus humanum, fide, habitus in conſeſſu Academiae Reg. ſcientiarum Suecicae, quum coram locum inter membra eiusdem occuparet IOANNES ANDREAS MURRAY.

Quum poſt duodecim fere annorum intercapedinem reuiſere per hiemem patrios lares Cl. Viro contigerit: noluit gratam praetermittere occaſionem, obſeruantiam ſuam erga academiam ſcientiarum Suecicam, cuius ante aliquot annos membrum factus erat, publica oratione teſtandi. Celebrem hanc vel maxime reddidit Regis GVSTAVI III, decoris gentium, praeſentia. Quo vero amore Noſter adhuc in patriam ducatur, et oratio declarat, qua Regem allocutus eſt, et iſta, qua Regiam academiam ſcientiarum compellauit.

Quae

Quae per abſentiam eius, in ſcientiarum et artium incrementa, nouiter in Suecia inſtituta fuerunt, paucis initio exponit; ex quibus apparet, varios Cell. viros ad litterarum elegantiorum, muſices, oeconomicae et religionis cultum magis perficiendum, in totidem ſocietates coiuiſſe, librorum commercium et artem typographicam maiori iam ſollertia ibidem comprehendi: exſtare artifices inſtrumentorum aſtronomicorum et phyſicorum cuiuslibet generis dexterrimos, aliosque in arte pingendi et ſculpendi, nummosque cudendi peritiſſimos: merita Regum et aliorum celebrium virorum in iuſta exiſtimatione haberi, vnde ſtatua metallica in honorem GVSTAVI I, ab indigena fuſa, et monimenta, forma nummorum, in LINNAEI, KLINGENSTIERNAE, SVABII, et aliorum quorundam memoriam inuenta. Laudat praeterea Cl. MURRAY peritiam, in vaſis aureis et argenteis, fabricandis, gemmis affabre ſcalpendis et condurandis, pannis laneis texendis, horologiis, ſpeculis, vaſis murrhinis et opificiis ſcriniariorum conficiendis: in quibus omnibus ciues ſuos Cl. Auctor medios ire arbitratur inter frugiles Gallorum lautitias et durabilem Anglorum ſimplicitatem. Inter rei medicae augmenta autem commemorat noſocomium pro inſitione variolarum, auctum membrorum collegii medici numerum, curam pro aegris egenis Holmiae aegrotantibus, aedes balneis cuiuscunque generis dicatas; nec minus placet Cl. Viro, quod medici in curatione morborum curatius ad Anglorum normam ſeſe accommodent. p. 4.

Hiſce praemiſſis ad ipſum, cuius titulum indicauimus, argumentum ſe confert Cl. Auctor. Vt nimirum ſtructura noſtri corporis et vires tot alimentorum, medicaminum et venenorum penitius explo- p. 9.

explorarentur: innumerae in brutis obſeruationes et experimenta inſtituta ſunt. Nec carere hiſce poſſumus, quum et lex diuina, et humana, et proprius noſter ſenſus hominis corpus incidere vetet, et pariter culpabile ſit, hominum valetudinem vel vitam ſubmittere experimentis medicaminum iuſto fortiorum; vel eorum, quae ſub inertia ſua morbum ſinant ruere, quorſum velit, et eatenus, inſtar veneni, conſiderari mereantur. Conſtitit vero, quadrupeda et aues ad hanc indaginem inprimis aptas eſſe, vtpote, quae animalia ſtructura humanae naturae propiora exſtant, etſi alia non omnino excludantur. Multa horum adiumenta in phyſiologia inuenta grauiſſima, vel omnino nouiter facta ſunt, vel vlterius confirmata; quorſum pertinent circuitus ſanguinis cordisque motus, abſentia aëris inter pulmones et pleuram, vis ſenſilis et irritabilis, vaſa lymphatica RVDBECKII, experimenta HALLERI circa oúorum incubatum, et generatio oſſium, rel.

p. 12. Quicquid horum ſit, inſigne tamen diſcrimen in multis, quoad hominum brutorumque naturam, percipitur. Etenim quibusdam horum partes quaedam competunt, quibus homines deſtituuntur, vel quae aegrius in hiſce deteguntur, cuius generis eſt ventriculus quadruplex animalium ruminantium, vel carnoſus auium graniuorarum, membrana allantois, pori ampli in ſuperficie pulmonum externa.

p. 13. Sunt et alia animantia, in quibus defectus obtingat partium, quibus hominum corpus inſtruitur; prout veſica fellea in nonnullis quadrupedibus, vti et quibusdam auibus et piſcibus deeſt; in nonnullis cor vnum modo ventriculum et vnam auriculam habet, in aliis deeſt vtraque auricula; piſces priuantur pulmonibus, taenia capite, polypi ipſo corde.

Multa

Multa rurſus exſtant momenta, quae quibus- p. 14.
dam animalium ſpeciebus priua ſunt. In vniuerſum animalibus, quae magnitudine et pondere ad noſtram naturam propius accedunt, maius robur firmitasque adſcribitur, quae diuerſitas praecipue pendet a minori gradu ſenſibilis et irritabilis potentiae, ad quam fortior et continuata magis fibrarum neruearum et muſculoſarum actio bruta diſponere, vel, quoad minimum, ab hac ipſa cauſa ali videtur. Quoad nimium robur, quum in ipſum cerebrum cadat: non poſſunt non vires quoque animi longe in hiſce eſſe torpidiores. Antecellunt nos tamen canis odore, vlula auditu, animalia herbiuora guſtu. Canes et aues, fortaſſis etiam feles ſudare nequeunt, equi et cuniculi vomere; quaedam tenaciori vita inſtruuntur, vt antlia pneumatica de ranis, lacertis, teſtudinibus et multis inſectis, et euulſio cordis in ranis docet; alia, vt vrſus, erinaceus, cricetus per hyemem otio ſomnoque ſopita ſunt; alia, vt lepus, ſciurus et quaedam aues in ſeptentrionalibus regionibus colorem mutant; felium pilis magna vis electrica ineſt; chamaeleon et cochleae diu vitam absque nutrimento protrahere poſſunt, cet. Horum omnium cauſſa merito in ſtructura vel totius corporis, vel quarundam modo partium diuerſa quaeritur.

Prout autem ſtructura animalia a nobis diſcre- p. 15.
pant: ita etiam non poſſunt non effectus venenorum, medicamentorum et nutrimentorum differre. Non poteſt igitur concluſio fieri ab vno animali ad aliud, ab hiſce ad nos. Diſplicet merito noſtro ſeculo via per ſignaturam, quam vocant, et aſtrologiam virtutes medicaminum detegendi. Exſpectare vſque dum caſu virtus detegatur, ob moram, moleſtum eſt. Similitudo inter morbos vel medicamina mutua ſaepe lumen accendit; ſed ſaepe nec ingenio

genio

genio ſagaciſſimo ſufficit. Senſuum a medicamentis affectio magis anſam experimentis praebet, quam de effectu eorum nos condocefacit. Cognationes ſtirpium adminiculo crebro quidem ſunt, ſed ob exceptiones nimias et diſcrimen graduum, quibus operantur, non ſemper ſatis fidae. Et chemiae ſane in hac ipſa re minimum meritum eſt. Experimentis cum medicaminibus, extra corpus inſtitutis, maius omnino pondus ineſt, modo idem caloris gradus, eadem menſtrua, idem motus ceteraeque vires in viuo corpore obuiae eſſent, quorum vſus in muſeis noſtris et officinis fit: et niſi, ob longitudinem viae, quam ſaepe capere remedium oportet, antequam ad morboſam partem perueniat, et commixtionem partium peregrinarum vis valde infringeretur vel omnino ſufflaminaretur. Non alia igitur tutior, ſi a corpore humano diſceſſeris, proſtat via ad explorandas virtutes medicamentorum, quam experientia, in brutis capienda.

p. 17. Id vero iam ſcrupulum mouet, quoad animalia, quod non ſatis manifeſte, quid ſentiant, certe non ſenſum exquiſitiorem, indicare queant. Sunt praeterea multa homini innoxia plane; animalibus tamen, quorum natura fortior iudicatur, veneni inſtar infeſta. Recenſet Noſter inter haecce amygdalas amaras, vulpes, ſues, feles, et plerasque aues necantes; piper ſcrophulas ſuibus excitans, baccas ſambuci gallinis noxias, ſemen anethi graueolentis loxiam pyrrhulam trucidans etc.

p. 18. Alia e contrario ſunt, praecipue e vegetabilium cenſu, quae quibusdam modo animantium ſpeciebus vim inferunt, aliis vero nihil damni excitant. Caprae minus in delectu ſtirpium ſollicitae, quam alia animalia; nec iſtae cynogloſſum, daphnen, lycoctonum, pulſatillam, ſcrophulariam reſpuunt. Et capras hac in re oues imitantur, quae nec detre-

detrectant lolio temulento, oenanthe crocata, conio maculato vesci. Plura exempla stirpium, quae quibusdam modo animantibus noxia sunt, inuenimus in hyoscyamo, phytolacca, kalmia latifolia, veratro albo. Mirum quidem videtur animalia minutiora, vt aues quaedam et insecta, multas acres stirpes ingerere sine damno; prout loxia cardinalis semina capsici, psittacus quidam semina carthami, gallinae petiueriam deuorant, et varia insecta ranunculos, nerium, ricinum, iatropham et veratrum album. Phalaena neustria euphorbiam consumit, et ptinus fur ne in moschi quidem pilam oua ponere dubitat, et nicotianae puluerem sternutatorium acrem, sibi in cibum vindicat.

Plures quidem caussae sunt effectus in variis animalibus varii. In plantis saepe vim mutat solum, clima, aetas. Facilius illa sese exserit in animali iuniori, quam seniori. Multa ingerit fame impulsum, quae spernit iam satiatum. Multa non curat sub miscela nutrimenti praestantioris, nec ventriculus alimentis et sordibus refertus tam facile effectum percipit, ac vacuus. Saepe vitium in minus commoda dosi consistit, et repetitione opus est. Sed, etiamsi in hisce omnibus nihil vitii subsit: spe euentus tamen saepe excidimus. p. 21.

Experientia igitur, in ipso corpore humano capta, certissimum iudicium de vi medicamentorum fert. Quomodo haec ipsa tutissime perficiatur paucis Cl. Auctor declarat, hacque adhuc opus esse iudicat ad explorandam commodam medelam contra epilepsiam, maniam, phthisin, hydropem, cancrum et ad miasma variolosum, in minimo germine exstinguendum. p. 22.

Habita hac oratione, academia scientiarum ore Ill. Equitis A ROSENSTEIN, qui tum praesidis

 muni-

munere fungebatur, teſtimonium animi ſui erga Cl. Auctorem dedit valde honorificum.

V.

Nouae ſpecies inſectorum. Centuria I. Auctore IOANNE REINOLDO FORSTERO, S. A. S. Londini, apud T. Dauies, 1772. 8. pl. 7.

Inſecta a Cl. Auctore, qui iam iter in Auſtrales regiones inſtituit, hic deſcripta partim Angliae ſunt indigena, partim ab exteris oris aduecta, ex India ſcilicet, China, America ſeptentrionali et freto Gaditano. Plurima noua ſunt, vel antehac nondum ſatis verbis depicta, omnia vero in nouiſſima editione ſyſtematis Linnaeani deſiderantur. Tabulas addere Cl. Auctor ſuperuacaneum duxit, cum deſcriptiones tanta cura et diligentia exarauerit, vt icones minus neceſſariae ſint. Secundam centuriam ſe proxime publicaturum eſſe pollicetur. Plurima ex inſectis ad coleoptera pertinent, pauciſſima ad lepidopterorum ordinem, nulla ad apterorum.

VI. Hi-

VI.

Hiſtoire de l'Academie royale des ſciences et belles lettres, Année 1762, à Berlin, chez Haude et Spener, 4. 1769. 2 Alph. 18 pl. 10 tab. aen. Année 1763. ibid. 4. 1770. 3 Alph. 1 pl. 7 tab. aen. Année 1764. ibid. 4. 1766. 2 Alph. 15 pl. 5 tab. aen. Année 1765. ibid. 4. 1767. 3 Alph. 9 tab. aen. Année 1766. ibid. 4. 1768. 2 Alph. 22 pl. 19 tab. aen. Année 1767. ibid. 4. 1769. 2 Alph. 16 pl. ſine tab. aen. Année 1764. ibid. 4. 1770. 2 Alph. 16 pl. 2 tab. aen. Année 1769. ibid. 4. 1771. 2 Alph. 15 pl. 6 tab. aen.

h. e.

Hiſtoria Academiae regiae ſcientiarum et elegantiorum litterarum Berolinenſis. Ann. 1762. 1763. 1764. 1765. 1766. 1767. 1768 et 1769.

Variae omnino cauſſae, quas hic enarrare nimis longum foret, per ſatis longum temporis ſpatium impediuerunt, quo minus de commentariis academiae regiae Berolinenſis ad Lectores noſtros referremus; quibus remotis iam ea, quae ex octo hic commemoratis voluminibus propius ad nos pertinent, breuiter hic indicabimus.

In commentariis anni 1762 continetur primum obſeruatio *de ranis, quae ex ſopore, quo hyemem alias tranſigere ſolent, excitatae fuerant.* Notum eſt ranas, vt alia frigida animalia, vel in aqua, vel extra A. 1762 p. 3.

 aquam

aquam per omnem hyemem ſopitas quaſi eſſe. In his ex LEVWENHOECKII obſeruationibus vis contractilis cordis et arteriarum valde debilitata eſt; actiones naturales animales penitus ſilent; vitales vero debiles ſunt. Eiusmodi ranas, quae mortuae quaſi ex aqua extractae fuerant, Cl. GLEDITSCH caloris gradu ſenſim aucto exponens, eo ita dispoſuit, vt excitatae nutrimentum quaererent, imo inter ſe coirent, et quidem frequentius, quam vernali tempore ſolent. Poſt coitum tamen, viribus exhauſtis, mortuae ſunt.

p. 27. Cl. LAMBERT *experimenta circa pondus ſalis et grauitatem ſpecifica variarum ſolutionum ſalium (ſaumures).*

p. 90. *Coniectura phyſica de variis mutationibus ſuperficiei globi terreſtris*, Auctore Cl. SVLZER. In omni globi noſtri ſuperficie plura veſtigia occurrunt, quae eum magnas mutationes olim ſubiiſſe oſtendunt, cum fere vbique variis ſtratis tegatur, quae ex lapidum, cryſtallorum cet. fragmentis proiectis et arena conſtant, nec in eo loco, vbi reperiuntur, nata, ſed e longinquo huc translata fuerunt. Saepe in locis a mari longe remotis corpora marina reperiuntur, atque haud raro ſtrata, de quibus diximus, non eo ordine, quem grauitas corporum, quibus componuntur, ſpecifica neceſſarium reddebat, ſibi incumbunt; ſed ſaepe leuiora inferius, grauiora ſuperius ſita ſunt. Hoc phaenomenon, quod vbique ſe intuentibus offert, plurimis hypotheſibus anſam dedit, quibus phyſici illud explicare tentarunt. Cum vero eae omnes Auctori Cel. non ſatisfecerint, nouam hic proponit, cuius idea in itinere, ad montes Herciniae ſiluae ſuſcepto, ei nata eſt. Aſſumit nimirum, omnem terram olim aqua tectam fuiſſe, ita tamen,

vt

vt iuga montium altiſſimorum v. c. alpium, pyrenaeorum cet. quos vt primogenios montes conſiderat, tanquam totidem inſulae e mari vndique eminerent, et lacus varios, in vallibus inter hos montes exiſtentibus incluſos, haberent, in quos riuuli, e montibus defluentes, effunderentur. Iam ſi vnus ex his lacubus, fundo eius a lapidum fragmentis, e montibus in eum delabentibus, ſenſim eleuato, aquam omnem non continere potuit, aut terrae motu catena montium, qua ab alio ſeparabatur quodam in loco, disruptus ſit: aqua, hac apertura facta, ad vicinum lacum, et ex hoc ad mare fluxit, fundum eius fragmentis lapidum, quae ſecum adduxit, impleuit et ita eleuauit, vt continens ſeu planities ad radicem montium poſita oriretur: quae, vti notum eſt, ſtratis variis tegitur, quae ex ruderibus montium, vi maris deſtructorum, compoſita ſunt.

Deſcriptiones duorum aethiopum alborum (negres-blancs) communicatae a Cl. CASTILLON. Harum prima ex litteris Cl. CASTEL, altera ex epiſtola Cl. FERMIN eſt. Confirmatur his, id quod aliae ſimiles hiſtoriae demonſtrant, naſci ex aethiopibus perfecte nigris nonnunquam homines, quorum cutis alba, cerae inſtar, ſit, et qui crines et reliquos pilos albos habeant. Iris igneum quaſi colorem oſtendit et in tenebris lucet; coniunctiua autem pluribus vaſis rubris pingitur. Noctu melius ac interdiu vident. p. 99.

Commentarius de coagulatione quadam ſingulari, auctore eodem Cl. CASTILLON. Aqua ſimplex deſtillata, quam Cl. Auctor in vaſe vitreo frigori menſ. Decembr. 1767 exponebat, congelata eſt ſingulari modo, ita, vt nucleus in medio eius oriretur; p. 106.

 ex

ex quo vndique radii egrediebantur. Hoc phaenomenon pluribus experimentis, a Cl. Auctore accurate institutis, occasionem dedit, ex quibus cognovit, aquam non coctione singularem hanc congelandi proprietatem acquirere, sed tantum si in vapores resoluta, i. e. destillata fuerit.

A.1763 Ex commentariis a. 1763 ad nos pertinent:

p. 77. Cl. GLEDITSCH *dissertatio botanica de carpobolo* MICHELI. Fungus hic est: *Lycoperdon radiatum* LINN. quem MICHELI in *nou. plant. gen.* p. 221. tab. 201. n. 2. nomine carpoboli aurei, volua alba, fructu obscuro, seminibus subrotundis albicantibus descripsit, et quem Noster *lycoperdon* (carpobolum) volua calyciformi, limbo radiato colorato patente: vesicula seminali proiectili vocat. In syluis obscuris nascitur et eam singularem proprietatem habet, vt vesiculae, quibus semina continentur, maturae disrumpant, et basi vesiculae subito constricta, semina haec eiiciantur, eaque ratione dissipentur. Contractio haec et seminum eiaculatio ex Cl. SVLZERI obseruatione ab exhalatione liquidi, his vesiculis contenti, pendet, qua penitus fere facta, quod superest liquidi in vapores dissoluitur elasticos, quorum vi vesicula disrumpitur, qua contracta et filo, quo semen capsulae adhaeret, disrupto, illud proiicitur.

p. 87. *De variis instrumentis acusticis* Cl. LAMBERT disserit, et calculis mathematicis figuram determinat, qua eiusmodi instrumenta praedita esse debent, vt effectum maximum edant.

p. 125. *Commentarius primus de ambra grisea.* Commentarius hic cum sequente nuper a Cl. FELDMANN,

MANN, medico Ruppinensi, ad Cel. MARGGRAFF missus est. Continet vero relationem Ill. ABELEVEN, gubernatoris Ternatensis. Ex hoc patet tres ambrae dari species, quarum prima cinerea sit, maculis seu radiis fuscis instructa, quae optima est, et suauem colorem habet. Reliquae duae magis impurae et obscuro colore praeditae sunt, ac odorem ingratum spargunt. Putat vero Cl. ABELEVEN, (id quod per experimenta chemica, in secundo commentario relata, magis adhuc confirmatur,) ambram griseam ex petroleo oriri, quod ex fundo maris ad superficiem eius defertur ac ibidem sale marino et solis calore induratur. Hanc ambram griseam aues, et praecipue pisces, et inprimis cetacei auide deuorant, in ventriculi vero calore funditur, et ita mortis eorum caussa est, aut eos stupidos reddit, ita, vt ad ripos delati facile capi queant. Haec ratio est, cur in ambra grisea saepius testacea, lapilli, insecta, auium rostra repeneriantur, et cur tam saepe insignia fragmenta ambrae e piscibus extrahantur. Optimum signum, quo puritas ambrae cognoscitur, est, si aqua puluis eius subtilissimus in fundatur, vt herba theae, cui aquae puluis hic supernatare debet.

Secundus commentarius *analysin chemicam ambrae griseae Moluccensis* continet a Cl. KRIELE, qui Batauii in India orientali medicinam exercet, factam. Sumsit nimirum duas vncias ambrae purissimae, ab omnibus corporibus alienis repurgatae, easque calore 180 graduum thermometri Fahrenheitiani destillationi in balneo arenae subiecit, quem caloris gradum sub fine destillationis ad gradum 500 dicti thermometri et vltra auxit. Obtinuit vero scrupulos quatuor liquidi pellucidi acidiusculi, olei pellucidi flauescentis vncias tres cum semisse et p. 126.

 grana

grana ſedecim, tandemque olei obſcurioris coloris et grauioris drachmas ſex. In fundo cucurbitae drachma vna materiae durae, nigerrimae et ſplendentis remanebat. Magna tamen olei portio per fiſſuras luti penetrauerat. Nullum ſal volatile obtinuit, quod ſe obtinuiſſe Cl. GEOFFROY refert.
p. 132. Vnciam deinde ſemis ambrae cum vnciis quindecim aquae pluuialis purae cucurbitae incluſit, vt in experimento priore deſtillationem fecit, quam eo vsque continuauit, donec liquidum, in cucurbita contentum, fortiter ebulliret, et dimidium eius in recipientem iam tranſcendiſſet. Tunc in recipiente aquam leui lacteo colore imbutam, ambrae odore praeditam, nullum vero oleum reperit. Cucurbita autem decoctum leuiter fuſco colore tinctum, et turbidum continebat, ſapore amarum, odore autem fere penitus deſtitutum, cui oleum profunde fuſcum, tenax et vitro adhaerens ſupernatabat: quod ipſa ambra, ſola in aqua coctione mutata, erat, quae tamen odorem ſuum ſpecificum retinuerat. In fundo cucurbitae nulla materia terreſtris reperiebatur. Ambram ſolutam infundebat iterum aqua pluuiali eamque deſtillabat, idque tertia vice repetebat. Decoctum tunc fere nullo colore amplius tinctum erat; collecto vero omni liquido, quod in tribus hiſce deſtillationibus in cucurbita remanſerat, illud inſpiſſauit et extracti gummoſi paruam portionem amaricantem, nullum vero ſal volatile obtinuit. Ambram liquidam miſcuit fiſtulis, quibus ad ſugendum fumum tabaci vtuntur, contuſis, ex eaque ignis vi oleum empyreumaticum obtinuit. Reliqua experimenta, quae ambram in ſpiritu vini
p. 134. penitus diſſolui docent, praeterimus. Ex omnibus vero Cl. Auctor concludit: ambram, cum oleum eius cum aqua non tranſeat, ſed in retorta remaneat, non ad vegetabile regnum, ſed ad minerale perti-

pertinere. Subſtantia vero gummoſa, quam Auctor ex decocto obtinuit, vix pondus grani vnius habebat. Cum ambrae deſtillatio nullum veſtigium ſalis volatilis alcalini oſtendat, ea animalis proſapiae non eſſe poteſt; odor vero empyreumaticus, quem varia producta habebant, ſale marino impuro et inprimis principio eius ammoniacali adſcribendus eſſe videtur, quo ambra in aqua marina fluctuans, in qua tanta animalium copia reperitur, imbuitur. Hinc ad minerale regnum pertinet, et a ſuccino differt, licet ſal volatilis acidus in deſtillatione eius non repertus ſit, qualem tamen ambrae inhaerere ſapor acidiuſculus extracti gummoſi probat.

Initium commentariorum a. 1764 facit: a. 1764.

Cl. MARGGRAFF *Commentarius, quo demonſtratur ex tartaro ſal alcali fixum, ope acidorum, ſine igne educi poſſe* *). Tartarum ſal acidum vegetabile eſſe, omniaque ſalia alcalina fixa vegetabilia ignis ope demum generari, omnes fere chemicorum ſcholae docent. Interim Cl. Auctoris hic recenſita experimenta oſtendunt: tartaro, in aqua ebulliente, ſoluto, ſi terra cretacea vel terra quoque alia alcalina ad ſaturationem admiſceatur, et lixiuio huic filtrato acidum nitroſum eo vsque affundatur, donec nullus tartarus amplius praecipitetur, ex hoc lixiuio nitrum puriſſimum obtineri. Cum igitur nitrum ex acido ſuo et alcali fixo conſtet, hoc alcali vel natiuum iam tartaro inhaeſit, vel ſine ignis ope produci poteſt. Magis hoc confirmat alio experimento. Drachmam enim vnam cremoris tarta- p. 3. p. 5.

*) vide Cel. MARGGRAFF *kleine chymiſche Schriften*, Vol. II. p. 49 ſeq.

tartari in duabus drachmis ſpiritus nitri diſſoluit, et in hac ſolutione, poſt quatuordecim dies, veras cryſtallos nitroſas reperit. Sic acidi quoque ſalis ope ex cremore tartari *ſal commune* (an non potius
p. 11. *ſal digeſtiuum Syluii?*) obtinuit. Tartarum autem vitriolatum ope acidi vitriolici parare non potuit, cum ſubſtantia mucilaginoſa, quae tartaro ineſt, vnionem acidi vitriolici cum tartaro impediret. Creta tamen adhibita, quae cum acido vitriolico ſuperfluo ſelenitem formabat, id tandem bene praeſtitit. Interim alio loco iam monuimus *) Cl. DE MACHY negare cryſtallos, a Cl. MARGGRAFFIO in hoc experimento productas, verum nitrum eſſe easdemque pro cremore tartari plane non mutato habere, qui acido nitroſo baſin praebeat, et cuius figura nitrum referens, ab hoc acido nitroſo pendeat; vt itaque cauſſa et natura huius phaenomeni notatu digniſſimi omnino vlterioribus experi-
p. 13. mentis diſquirenda ſit. Ex ſale quoque acetoſellae, nec non ex raſura variorum lignorum et acido nitri, nitrum Cel. MARGGRAFF obtinuit. Plures quoque ſucci plantarum expreſſi, v. c foeniculi, borraginis cet. ſi leniter euaporantur, cryſtallos dant, ſali communi ſimiles, quae vero baſin alcali vegetabilis habent, cum acido nitroſo admiſſo ve-
p. 16. rum nitrum cubicum ex iis producatur. Alcali hoc vegetabile plantarum cum alimentis in humores noſtros receptum, nullam mutationem ibidem ſubit, cum idem Cl. Auctor etiam in vrina adhuc repererit.

p. 18. Eiusdem Cel. MARGGRAFF *obſeruationes circa inſectum, quod in foliis iſatidis contuſis et putreſcentibus reperitur, iis veſcitur, partes coeruleas, quae haec*

*) Commentar. noſtr. Vol. XVII. p. 265.

haec planta continet, extrahit, et eundem colorem assumit. Cum Auctor Cel. varia tentamina cum foliis isatidis institueret, quo pigmenti, quod ex iis praeparatur, praestantiam augeret, inter alia folia quoque haec contusa putredini in aere libero exposuit. Post nouem dies in iis plures vermiculos seu larvas albas reperit, quae nigram striam in medio corpore ostendebant, de reliquo vero perfecte pellucidae erant. Haec stria, octo diebus praeterlapsis, coeruleum colorem adquisiuit, quo deinde totum insecti corpus tingebatur. Quatuor septimanis praeterlapsis, in chrysalides mutabantur, ex quibus muscae vulgaribus satis similes egrediebantur. In fine de pigmento, quod ex isatide obtinetur, monet, principium tingens huius plantae, non in gummosis eius partibus, sed in iis latere, quae aqua non soluuntur, quae vero putredinis vi deinde per aquam affusam expanduntur. p. 22.

Disquisitiones circa hypocistiten veterum, Auctore Cl. GLEDITSCH. Plantam parasiticam Cl. Auctor describit, quae in Europa australiore in radicibus cisti crescit, et quam LINNAEVS ad *Asarum* refert, cui vero Cl. GLEDITSCH in systemate suo nomen *Thyrsines* dedit. Habet ea *radicem* parasiticam perennem: *caulis* eius est scapus annuus, aphyllus, rectus, teres, glaber, coloratus, ima parte nudiusculus, reliqua vestitus squamis amplexicaulibus, integerrimis, ouato-lanceolatis, alternis glabris coloratis, apice rotundatis, primo magis vel minus imbricatis. *Flores* terminales insident pedunculis filiformibus breuissimis, quorum singulum inuestiunt bracteae binae, alternae amplexantes, ouato lanceolatae, concauae, tenuissime serrulatae, et glabrae. *Calyx exterior* diphyllus et persistens est, foliolis oppositis, lanceolatis, p. 25.

serru-

ſerrulatis ac obtuſis, perianthio breuioribus. *Interior* ſiſtit *perianthium* monophyllum, campanulatum, ſemiquadrifidum, coriaceum, coloratum, perſiſtens: laciniis erectis ouatis, integerrimis, obtuſis. *Corolla* caret. *Filamenta* nulla adſunt, ſed *antherae* ſedecim lineares, parallelae, biualues ſtigmati externe adnaſcuntur. *Piſtillum* germen ouatum calyci adnatum ſiſtit. *Stylus* cylindraceus et breuis, *ſtigma* vero ſubrotundum octofidum eſt. *Pericarpium* eſt bacca coronata, ſubgloboſa, coriacea, intra ſubſtantiam calycis octolocularis, quae *ſemina* plurima, minutiſſima et ſubrotunda conti-
p. 35. net. Ex his omnibus vero Cl. Auctor concludit, hanc plantam ſingulare genus naturale conſtituere, quod ab omnibus aliis diſtinctum ſit, huicque deſcriptioni tabulam aeneam addit, in qua fructificatio eius delineatur.

p. 37. Cl. DE FRANCHEVILLE *diſſertatio de origine ambrae griſeae.* Opinionem Cl. KRIEL ſuperius (p. 55.) commemoratam, ambram ſcilicet petroleo affinem eſſe et ad minerale regnum pertinere, nec nouam, nec veritati conſentaneam eſſe demonſtrare annititur. Vix tamen argumenta eius iis, qui argumentis ex chemicis experimentis deductis magis, quam ſolis ratiociniis convinci ſolent, ſatisfacient. Putat enim ambram nequaquam ex regno minerali eſſe poſſe, cum omnia ſuffimenta ſuauia ad vegetabile regnum pertineant, cum naphtha tamen et ſuccinum contrarium probent. Deinde non comprehendere poteſt, qua ratione petroleum fluidum ſe in aqua in corpus ſolidum condenſare poſſit. Cum tandem, vt aſſumit, aqua marina magnam bituminis copiam contineat et amarities eius ab hoc bitumine oriatur, (quod vtrumque tamen recentiorum multi negant), neceſſario ex Au-

ctoris Cl. mente sequeretur, vt idem hoc bitumen vel in ambram griseam condensaretur, vel haec ambra soluta in aqua marina, vt reliquum bitumen, maneret. His propositis, aliam hypothesin stabilire tentat. Ambram scilicet griseam apum esse opus putat, quae alueolos suos in scopulorum ad mare sitorum fissuris exstruant: et constare itaque ambram ex melle et cera, quae solis calore coquantur et in mare delabantur, in eoque natantes vlterius perficiantur.

Relatio breuis de foecundatione artificiali truttarum et salmonum, quae experimentis fide dignissimis confirmatur, a dexterrimo quodam physico institutis, Auctore Cl. GLEDITSCH. Attentione maxime dignum est, hoc experimentum a Cl. IACOBI factum, quod foecundationem ouorum piscium in aqua ipsa fieri admixtione seminis marium probat. Sumsit enim feminas salmonum et truttarum viuas, earumque ventrem leuiter pressit manu ita, vt ouorum maturorum pars, sponte ab iis euacuaretur. Haec oua in cistam aliquam collegit, ita fabrefactam, vt riuuli cuiusdam aqua eam transire, nec tamen oua haec secum abripere posset. Tunc mares sumsit horum piscium, quae etiam, ventre eorum leuiter presso, semen, quo turgebant, in aquam subiectam, in qua oua erant, emiserunt. Hinc oua haec impraegnata sunt ita, vt Cl. Auctor post aliquot septimanas viuos pisciculos, ex hac artificiali foecundatione productos, laetus conspiceret. Incrementum eorum, pro vario caloris gradu cet. retardatur, vel acceleratur. Cautiones, quae hac in re obseruandae sunt, omittimus. Monet Cl. Auctor inter pisciculos, qui hac artificiali foecundatione producuntur, plures esse, qui monstrosam fabricam ostendant; omnes tamen hos post breue tempus mori.

p. 47.

Ma-

Maxima denique admiratione dignum eſt, oua piſcium demortuorum, imo ſemen marium per ſatis longum tempus vim prolificam conſeruare, ita, vt ex miſtione ouorum horum cum ſemine etiam viui piſciculi prodeant.

Diſquiſitiones anatomico-phyſiologicae de cauſſis fatuitatis (folie), quae ex vitiis partium internarum corporis humani oriuntur, auctore Cl. MECKEL. Saepe cauſſam morborum animi corpori inhaerere, et in primis varia cerebri vitia ſenſus internos, licet alii quoque corporis morbi ſimilem effectum nonnunquam producant, vario modo laedere, notiſſima res eſt. Inprimis vero Cl. Auctor experimentis accuratiſſimis cognouit, pondus ſpecificum ſubſtanſtantiae cerebri, in cerebro hominis ſani et fatui vel melancholici inſigniter variare. Cubus ſex linearum in homine ſano pondus drachmae vnius et granorum quatuor ad ſex vsque habet, cum illud pro vario gradu, quo vaſa repleta ſunt, variet. In melancholicis et maniacis vero ſecundum Cl. Auctoris experimenta cerebrum ſaepius maiorem duritiem et ſiccitatem oſtendit, et ſpecifice leuius eſt. Saepe tamen etiam cum hoc vitio vniuerſali particulare aliquod, vt calculus v. c. in cerebro etc. coniunctum eſt. Lymphae tandem coaceruationem, ſanguinem acrem et maiorem eius affluxum, compreſſionem encephali, pus cerebrum irritans, irritationem neruorum inteſtinalium cet. tales morbos quoque efficere variis obſeruationibus Cl. Auctor probat *).

a. 1765. p. 25. Inter commentarios anni 1765, qui noſtram attentionem inprimis merentur, *diſſertatio* eſt Cl. COTHE-

*) Cerebrum maiorem duritiem et ſiccitatem in maniacis et melancholicis oſtendere Cl. GREEDING negat.

COTHENII, in qua *de remediis prophylacticis variolarum exponit.* Variolas nouum esse morbum, non ab HIPPOCRATE describi, nec esse morbum hereditarium cet. monet, et de inoculatione disputat, cui non fauet. Cum vero omnia, quae hic contineantur, iam centies dicta sint, haec sicco pede transimus.

Noua experimenta physica de motu vegetabilium externo, eorumque a directione perpendiculari versus horizontem declinatione, auctore Cl. GLEDITSCH. De his experimentis, quae opusculis germanicis Cl. Auctoris inserta etiam sunt, alio loco iam diximus *). p. 52.

Cl. MECKEL *obseruationes anatomicae de glandula pineali, septo lucido et origine paris septimi neruorum cerebri.* Glandula pinealis non modo petiolis seu funiculis medullaribus cylindricis thalamis neruorum opticorum ita adhaeret, vt illos intret, sed et posterius e basi eius lamina medullaris egreditur, quae eam cum commissura cerebri posteriore coniungit, quam a nemine antea dictam, primus descripsit hic Cl. Auctor. In glandula pineali, fere semper grana calculosa reperit, quae sine dubio ex stagnatione lymphae oriuntur. p. 91.
Septum lucidum ex duplici lamina medullari cerebri componitur, quae posterius a se paullulum distant, sed deinde inter se coniunguntur ope striae medullaris tandemque ita confluunt, vt vnicam tantum laminam constituant. Nonnunquam inter has laminas lympha effusa est. Anterius hae duae lamel- p. 94.

negat. vid. Aduers. med. pract. Vol. II. Pars III. p. 534 seq.

*) Comment. Vol. XVI. p. 298 seq.

lamellae iterum a ſe inuicem ſecedunt. Nulla communicatio inter ventriculos cerebri anteriores ſeu tricornes exiſtit, ſed ii, ope ſepti lucidi, perfecte a ſe inuicem ſeparantur. Fornix ſepto lucido brevior eſt, quod anterius inter duo crura fornicis cerebro, non fornici incumbit. Altitudo ſepti non vbique eadem eſt, cum illa minor ſit verſus poſteriorem finem, quam verſus anteriorem. Reliqua, quae ad fornicis deſcriptionem ſpectant, omittimus.

p. 99. Quod tandem ad originem nerui acuſtici attinet, notum eſt plurimos diſſectores putare, partem eius mollem procedere e quarto ventriculo cerebri, et quidem ex fibris medullaribus transuerſis, ex calamo ſic dicto ſcriptorio prodeuntibus. Accuratius vero Cl. Auctor hoc examinauit, viditque illum oriri e margine poſteriore pontis VAROLII, ſeu potius e pedunculis cerebelli; ſed filo a radice nerui duri plane diuerſo, quippe quae propius verſus medullam oblongatam ſita ſit.

a. 1766. Initium anni 1766 facit *commentarius* Cl. GLE-
p. 3. DITSCH, *de vero charactere naturali et generico plantae* Zietenia *dictae*. Characterem eſſentialem huius plantae; quam in honorem Ill. DE ZIETEN, qui Trebnizii in Marchia hortum botanicum egregium inſtruxit, Cl. Auctor ita nominauit, iam in *ſyſtemate plantarum a ſtaminum ſitu* expoſuit *). Planta eſt quam TOURNEFORTIUS iam deſcripſit, cui *galeopſis orientalis lauendulae folio, calyce villoſiſſimo* dicitur, in cuius herbario viuo, quod Berolini extat ſiccata etiam reperitur. BVXBAVMIVS vero eam nomine *ſideritis paruis floribus purpureis* deſcripſit. Hoc commentario vero Cl. Auctor oſtendit *Zieteniam* differre a reliquis ei ſimilibus plan-

*) vid. comment. Vol. XII. p. 359.

plantis: calyce hypocrateriformi, limbo patenti lineari longiſſimo, corollae labio inferiori laciniis lateralibus reflexis, media complicata, ſemineque ſemper vnico, perfecto in quouis calyce, ad cuius baſin tria abortiua minima, ſeu potius rudimenta tantum conſpiciuntur, vt in *Collinſonia*. In vniuerſum proxime ad *Stachyn* accedit; maxime autem differt a *Galeopſide*, *Sideritide* et *Betonica*, quae genera ex Cl. Auctoris mente omnino ſeparanda ſunt. In tabulis adiectis ſpecioſa haec planta egregie delineatur.

Commentarius de oleo quodam vegetabili, loco olei oliuarum in omnibus iis regionibus adhibendo, quae frigidiores ſunt, quam vt olea in iis creſcere poſſit, Auctore Cl. DE FRANCHEVILLE. Oleum ex fructibus fagorum loco olei oliuarum commendat, variasque cautiones addit, quae in praeparatione eius obſeruandae ſunt. p. 11.

Inter commentarios an. 1767 tantum ad nos pertinet: a. 1766.

Relatio de foecundatione artificiali, tertia vice optimo ſucceſſu in horto botanico academiae regiae Berolinenſis reiterato, Auctore Cl. GLEDITSCH. Cum palma dactylifera nunquam fructus maturos exhibeat, niſi puluere antherarum fuerit foecundata; Cl. GLEDITSCH, vt alio loco indicauimus *) ſpatham floridam ex planta mare, quae in horto Lipſienſi Boſiano extat, ſibi transmitti curauit, et femineis flori- p. 3.

*) Conf. *Hamb. Magazin, V Band*, p. 529. Comment. Vol. I. p. 257. it. Hiſt. de l'Acad. de Berlin, 1749. p. 103. Comment. l. c. p. 401 ſeq. it. Comment. noſtr. Vol. IV. p. 298.

floribus, puluere antherarum conſperſis, fructus maturos obtinuit. Hoc experimentum anno 1749 factum, non ſolum a. 1750 eodem ſucceſſu reiterauit, ſed etiam a. 1768 puluere antherarum, ex horto Carolsruhenſi a Cl. KOELREVTER transmiſſo, vſus, ſimilem euentum obſeruauit.

a.1768. Anni 1768 primus commentarius eſt:

p. 3. Cl. MARGGRAFF *obſeruationes de volatiliſatione partis illorum lapidum, qui fluores* (Flüſſe) *dicuntur, ope acidorum effecta.* Diſtinguendi ſunt hi lapides ab ea ſpecie, de qua Cl. MARGGRAFF in Tom. V. et VI. commentariorum horum diſſeruit, quae etiam *flus-ſpath* dicitur, et ex qua phosphorum idem ille praeparauit *). Lapides vero, de quibus hic exponit, ſunt *fluores* ſic dicti *minerales* cryſtalliſati, qui variis coloribus tincti in officinis *pſeudo-ſmaragdi*, *pſeudo-amethyſti* e. ſ. p. dicuntur. Illi nullum acidum vitriolicum continent. Cum vero Cl. MARGGRAFF ſedecim vncias calcinati huius lapidis cum vnciis duabus olei vitrioli miſceret et deſtillationem inſtitueret, ſublimatum obtinuit album, quod butyro antimonii ſimile erat, et, pruna admota, liqueſcebat. Liquidum, in recipiente contentum, odorem acidi formicarum habebat. Proportione olei vitrioli aucta, etiam ſublimati copia augebatur. Eadem fere phaenomena, acido nitroſo, acido ſalis marini, et ipſo acido phosphori ac aceti adhibitis, obſeruauit, ita, vt haec volatiliſatio, quae ope acidorum obtinetur, inter praecipuos characteres horum lapidum referri mereatur.

p. 12. Cl. GLEDITSCH *diſſertatio phyſico-oeconomica, de vſu, quem variae ſpecies* caricis LINN. *inprimis*

*) Pertinet haec ſpecies ad *gypſum ſpatoſum* CRONSTAEDTII.

mis in viis, per loca vliginosa et paludosa muniendis, praestant. Plurimas caricis species, quae in Marchia crescunt, describit, et vsum oeconomicum earum indicat. *Caricem arenariam* L. sassaparillae loco adhiberi posse, imo ei praeferendam esse monet. Radices vero caricis, in locis vliginosis crescentis, ita inter se concrescunt, vt massas satis duras forment, quae in frustula minora diuisae viis, per loca paludosa muniendis, optime inseruire possunt.

Cl. COTHENII *dissertatio de necessitate scholae veterinariae et ratione, qua ea institui debeat.* Vtilitatem et necessitatem eiusmodi scholae pluribus commendat, et, quae in ea doceri debeant, exponit. Quae tamen omnia, cum cognita iam sint, omittimus. p. 42.

Iam ad annum 1769 accedimus, in quo Cl. GLEDITSCH, *characteres generum Albucae et Alethris* LINNAEI *corrigit*, quarum plantarum flores Ill. LINNAEVS ex siccis tantum speciminibus descripsit. Cl. vero GLEDITSCH descriptionem hanc hic ita emendat, vt doceat: *Albucam* non monopetalam, sed hexapetalam esse, nullum in ea nectarium reperiri a corolla diuersum, stamina omnia inter se eiusdem longitudinis esse, cet. Quod ad *Alethrin* attinet, notat, secundam speciem LINNAEI, seu *A. Capensem*, quam hortulani *Brunswigiam* dicunt, ab *Alethri* L. charactere differre. Nouum igitur genus ex ea constituit, illamque *Veltheimiam* in honorem Ill. DE FELDHEIM, qui hortum celeberrimum Harpkensem, prope Helmstadium instruxit, vocat. Descriptionem vero characteris huius generis ita exprimit Noster, vt doceat, *Veltheimiam* habere *calycem* nullum; *corollam* ei a.1769 p. 57.

 esse

eſſe monopetalam, tubuloſam, oblongam, hypocarpiam, marceſcentem. Tubus eſt nonnihil angulatus, baſin verſus incuruus. Limbus erectus, breuiſſimus, ſexfidus, patens; laciniis ouato-obtuſis; in apice craſſiuſculis. *Stamina:* Filamenta ſex, ſubulata, verſus latus inferius inflexa, tubo corollae paullo breuiora, eodemque tubo infra mediam ſui partem ſecundum longitudinem adnata, et in fundum decurrentia. Antherae incumbentes, oblongae, didymae. *Piſtillum.* Germen oblongum, trigonum, triſulcum. Stylus ſubulatus, ſtriatus, ſitu et flexura ſtaminum, iisque breuior; ſtigma obtuſum. *Pericarpium* capſula tumida, ouato-oblonga, ſuperius attenuata, tribus alis notata, trilocularis, triualuis, apice dehiſcens. *Semina* in ſingulo loculo ſolitaria, obouata, arillata, receptaculo columnari affixa.

VII. Sele-

VII.

Selectus medicamentorum rationalis tam simplicium, quam compositorum in duas partes diuisus: scripsit CHRISTIANVS PHILIPPVS HERWIGIVS, med. doct. seren. princ. ab Hohenlohe etc. a consiliis et terrae Waldenburgicae praefecturarum physicus, academ. caes. nat. cur. collega, et regiae Francof. ad Viadr. assessor. Ienae, apud Christ. Henric. Cuno, 1771. 8. pagg. 156. praeter dedicat. praefat. cap. argum. et indic.

Inter alios huius generis libellos non vltimum locum hic promereri nobis videtur. Ac potissimum quidem, cum recentiorum inuenta hic quoque sint commemorata, inprimis Stoerckiana, quorum et nonnulla laudauit, multaque obsoleta et inutilia remedia praetermissa. Plane enim omisit terras lapidesque omnis omnino generis: item marina. Pauca e mineralibus et animalibus, plurima e vegetabili regno repetiit remedia, historiamque naturalem et chemicam explicationem ideo neglexit, quod practicam materiae medicae partem hic solummodo curat.

Inter acria resoluentia, quae primum caput sistunt, p. 1. inuenimus quoque castoreum, moschum, assam foetidam. Castoreum Nostro nociuos edidisse effectus, non semper vtiles videtur. Vetustum enim et rancidum plerumque occurrit, ventriculum hinc onerat, bilem exaltat et putrida generat. Moschus apud Nostrum est incidens, neruinum et cordiale, gustuque acre remedium. Assa foetida est incidens, roborans vermibusque inimica.

 Dein

p. 12. Dein ſequuntur acria purgantia et emetica, adſtringentia, ſubadſtringentia, aromatica ſ. aromata, balſamica, partim reſoluente gummoſo benigne balſamico, partim oleo et reſinoſo fragrantiori ſtipata; ſubadſtringentia diſſoluenti acido ſaponaceo iunctis, vt tamarindi; vel diſſoluentia ſaponaceae indolis dulcia, quibus adſcribit Noſter mannam, mel, paſſulas; diſſoluentia ſaponaceae indolis amaricantia; amara fortiora tonica, inter quae reperimus amygdalas amaras; reſoluentia mineralia inſipida, ex quibus cinnabarim natiuam e. gr. commemoremus; leniter reſoluentia, humectantia nutrientia, mucilaginoſa ſ. emollientia et tandem narcotica, quibus adnumerati ſunt a Noſtro flores papaueris erratici, ſemina papaueris albi. Nos vero, cum non omnia quaeque poſſimus hic breuiter, vti conſtituimus, tradere, de nonnullis ſingulis videamus.

p. 30. Cortex Peruuianus ſpecifice agit contra morbos periodicos omnes. Solus exhibitus totam quidem paginam ſaepius abſoluit, ſed magis efficax redditur, ſi cum aliis commiſcetur. Ita in febribus exanthematicis putridis cum camphora et acido quodam, in malignis intermittentibus et tuſſi conuulſiua cum ſulphure antimonii aurato et moſcho, in inflammatoriis cum nitro, in lue venerea et verminoſa cauſſa cum mercurio dulci, in viſcerum labe et obſtructione cum rheo et marte, in ſcabie cum floribus ſulphuris et in tumoribus cum ſquilla. Hic cortex ſolus magnum remedium, nec vnquam noxium eſt. Non tamen ſingulo indiuiduo, neque omni morbo medetur: innocuum quidem, at non vniuerſale eſt remedium. Plethora et primarum viarum ſaburra corticis effectui officiunt. Cum Ill. A ROSENSTEIN externe imponit ventriculo corticem, cum vino ſ. aqua in pultis formam coctum, porro et in enematibus eum commendat.

Staphi-

Staphilini, alias dauci, interne in morbis pectoris, p. 40.
ictero et hectica abdominali praesto sunt, nec non externe in cancro dolores leniunt. Semina hyoscyami in mania prosunt. Huic simile est remedium stramonium. Conuenit mulierculis, quae opium non ferunt, clauo hysterico laborantibus.

In parte secunda composita et praeparata con- p. 57.
tinentur. Atque hic acria resoluentia; emetica; purgantia et laxantia; adstringentia; subadstringentia aromatica, balsamicaque; subadstringentia, dissolvente acido saponaceo; dissoluentia saponaceae indolis dulcia, et acido dulcia; dissoluentia, saponaceae indolis amaricantia tam gummosa, quam salina; amara fortiora tonica; resoluentia mineralia; leniter resoluentia, humectantia et nutrientia; mucilaginosa seu emollientia, denique narcotica.

En quaedam exempla: Aqua e. gr. vulneraria p. 86.
mineralis, quae constat ex saccharo saturni, camphora et aqua fontana laudatur in cancro aperto mitigando, eique limites ponendo.

Infusum picis liquidae est liquor balsamicus, p. 110.
blande resoluens, vrinam potissimum promouens, conducit morbis pulmonum, arthriticis, scabiei, obstructionibus abdominalibus etc. Dosis est mane et vespere ab vnciis quatuor ad sex et vltra. Componitur ex aqua communi et pice liquida Noruegiae, vel ex resina pini purissima. Aqua terebinthinae acida picem liquidam puritate et virtute balsamica antecellit.

Oleum cerae commendatur externe in fissu- p. 117.
ris labiorum et papillarum, tumoribus et pernionibus.

Cremoris tartari partes quatuor et vna bora- p. 125.
cis sistit cremorem tartari solubilem, cremori tar-

tari, praeter ſolutionem promptiorem et faciliorem, non abſimilem quoad effectus.

Finem imponit huic libro index nonnullorum librorum chemicorum, pharmaceuticorum practicorumque, in vſum huius libri perluſtratorum.

VIII.

GERARDI L. B. VAN SWIETEN commentaria in HERRMANNI BOERHAAVE aphoriſmos de cognoſcendis et curandis morbis. Tomus quintus. Lugd. Batau. apud Ioannem et Hermannum Verbeek, 1772. 4. cum priuilegio praepotent. ord. Holland. et Weſtfriſiae, pagg. 691. praeter praefationem, indices Auctorum atque rerum. Nec non HERRMANNI BOERHAAVE libellus de materie medica et remediorum formulis, quae ſeruiunt aphoriſmis de cognoſcendis et curandis morbis.

Abſoluit itaque b. VAN SWIETEN *) hoc opus intra triginta fere annorum, cuius vtilitas omnibus conſtat, cuiusque lectio neminem poenitebit. Incipit quintus hic tomus a variolis, praefatione praemiſſa, quae quadam ex parte inſitionem variolarum, curam praeparatoriam, quam non nimiam eſſe oportet, atque vſum liberi aeris in naturalibus aeque, atque artificialibus ſpectat. Dein morbi epidemici pertractantur, nec non de calculo, lue venerea, rachitide, rheumatismoque agitur. Nos vero, vti cum praecedentibus eſt **) factum, de nonnullis ſingu-

*) v. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 159 et 543.
**) ib. Vol. III. p. 457. Vol. XIII. p. 392.

ſingulis videamus, ſalvis breuitatis legibus noſtris.

Omnis omnino aetas variolis eſt obnoxia. Vidit Noſter ſexagenarios et octogenarios ſenes varioloſos. Sed nunquam b. SWIETEN in numeroſa praxi triginta annorum ſpatio, bis variolis laborantem aliquem vidit. Id quod tot affirmant, quot negant medici. Grauidas porro variolis laborare expertus eſt, nec non fetum in vtero. Id quod etiam negatur *). p. 8.

Varioloſus morbus ſanguini talem inducit ſpiſſitudinem, qualis in morbis maxime inflammatoriis obſeruatur. Quapropter optimum pro hoc morbo, naturali et artificiali modo cum corporibus communicato, tolerando vitae ſtadium videtur eſſe, quod inter quartum annum abſolutum ad pubertatem fere intercedit. Praeterea et tunc dentitio nequit mala augere. Interim tamen et ſenes, rigida fibra praediti, ſatis frequenter ex hoc morbo emergunt, quamquam mollis et laxae temperiei hominibus mitior ille contingat. p. 14.

Inter multas ſententias de contagio varioloſo, quo ſine dubio variolae propagantur, habet et Cl. HAHNII **) opinionem, quae potius Noſtro ingenioſa, quam vera, non prorſus inutilis tamen videtur. Lectu digna inprimis corollaria ſunt de contagio, quae addit b. SWIETEN. Contagium varioloſum diu et ſuperatis variolis nocet. p. 16.

De pabulo ſeu fomite varioloſo cum agitur a Noſtro, videtur ei contagium varioloſum non aſſimilare ſibi tantum certas quasdam humorum mole- p. 34.

 culas,

*) v. COTTVNNIVS, de ſedib. variol. comment. noſtr. Vol. XVIII. p. 417.

**) v. aduerſar. medic. practic. quae Lipſ. prodeunt, Vol. I. p. 215. comm. noſtr. Vol. XVII. p. 497.

culas; ſed omnia fluida et ſolida corporis poſſe corrumpere. Id quod et ex inſitione variolarum quodammodo patet.

p. 43. Semper b. SWIETEN ſuſpectum fuit in praxi, ſi variolarum morbus cum acri et immani lumbagine inciperet, ita, vt aegri, prae doloris acerbitate, corpus mouere non poſſent, ſi ſubinde miteſcit et per interualla recrudeſcit, praeſentibus febricula leni, et pulſu paruo et debili ſine celeritate. Prodit enim haec lumbago maximam variolarum malignitatem.

p. 54. Vltimus inflammationis exitus, in ſcirrhum nempe, in morbo varioloſo proprie non obſeruatur quidem; attamen habet et ille locum, ſi pars inflammata glanduloſa eſt. Variolarum enim ſpecies obſeruatur, vti et Noſter in ſequentibus docebit, in qua papulae non ſuppurant, ſed indureſcunt et verrucas calloſas referunt, ſicque vtcumque ſcirrhos imitantur. Inde et apparet, morbum varioloſum inflammatoriis adſcribi poſſe, licet multa habeat peculiaria, per quae ab aliis inflammatoriis diſtinguatur. Notat vero Noſter, tum contagium febrim acutam calidam excitare oportere; non autem virium proſtrationem, et frigoris potius ſenſum, quam aucti caloris inducere.

p. 55. Largitur quoque Noſter febrem varioloſam ſine variolis. Conſtat porro, variolas oriri a contagio, quod applicatum corpori, venenorum inſtar, agit. Ex hiſtoria autem venenorum probabile videtur, ſingulum habere ſuum antidotum. Quapropter poterunt varia tentari circa varioloſum experimenta, et forte inueniri quid, quod hoc venenum domet, ſicque morbum hunc varioloſum in ipſis incunabulis ſuffocet.

p. 61. In variolis profuiſſe mercurium dulcem exempla hic enarrantur, ex quibus patet, variolas vel

pauciſ-

paucissimas, vel nullas sequi mercurii dulcis vsum. Nec minus stibii vires huic morbo conueniunt, inprimis, si cum argento viuo, seu eius praeparatis vnitur, vt aethiope minerali *), cinnabari antimonii e. s. p.

Venaesectionem, quam b. VAN SWIETEN et ipsis maculis variolosis iam apparentibus sine vlla eruptionis turbatione instituit, dirigere oportet febris vehementiam. Nec putat Cl. Auctor, omnes papulas suppurare, sed multas apparere quidem, sine suppuratione tamen resolui. Pari modo febris variolosae impetus et vehementia methodi medendi electionem iuuant. Antiphlogisticam medendi rationem plerumque exigunt variolae, interdum tamen essentia alexipharmaca STAHLII, quam et BOERHAAVIVS suasit, vel tinctura croci, a Nostro cum fructu propinata, ad variolas formandas requiruntur, febre minus valida, quam opus est, praesente. p. 67.

Variolas et internas corporis partes occupare, videtur Noster asserere, id quod non omni omnino exceptione maius est **). Quando numerosissimae sunt variolae in cute capillata capitis, et, capillis densis tectae, vix apparent, tunc obseruauit Noster deliria satis valida et capitis intensos dolores. p. 73.

Tum Noster crises variolarum accessorias pertractat, diarrhoeas, haemorrhagias saliuationemque. Haemorrhagias narium non adeo timet Noster, nec menses; grauidis autem ingens periculum imminere credit, si variolis corripiantur. Abortiuerunt plerumque et perierunt quoque. Vnius grauidae narrat Noster hic rarum exemplum, quarto mense grauiditatis variolis affectae, quae conualuit, p. 88.

et

*) vid. comment. nostr. Vol. XVIII. p. 414.

**) vid. ib. p. 411.

et debito tempore ſanum ſatisque robuſtum fetum peperit, licet ipſa tenella eſſet ſaliuationemque copioſam a die nono morbi vsque ad diem vigeſimum cum aphtis faucium et oris, laeſaque deglutitione toleraret: item ſequebatur per triduum diarrhoea valida, quid, quod ſanguis incepit fluere de vtero vigeſimo ſecundo die, ſequenti ceſſabat, quarto die redibat.

p. 90. Has euacuationes ſanguineas, variolis ſuperuenientes, plerumque ſalutares eſſe, ſymptomata lenire minuendo calorem et febrim largitur Noſter, modo nullam humorum reſolutionem prodant. Qua occaſione de ſtillante ſanguine ex oculo, e. ſ. p. in variolis, nec non ex ipſis papulis diſſerit, ſanguinemque per vomitum, vrinam aluumque exiiſſe in varioloſis monſtrat.

p. 97. Videntur Noſtro ſaliuatio et tumor manuum pedumque inter diuerſas vias, quas natura affectat in materia morbi varioloſi e corpore eliminanda, numerari debere inter ſalutaria haec naturae, morbo medentis, conamina: licet ignoretur cauſſa, cur haec criſis acceſſoria varioloſa per ſaliuales ductus fiat.

p. 99. Variolas diſcretas, paucas, benignas, piſi ſubgrandis magnitudinem aequantes, Noſter vidit, nec non maculas liuidas, letales, variolis diſcretis malignis interſperſas. Porro obſeruauit benignas variolas, nono die morbi ſuppurantes et arefactas, decidere. Variolas bonae indolis materiam, puri ſimilem, continere oportet: ſemper periculoſum eſt, ſi ab hac conditione recedit, vti apparet ex cryſtallinis, ſiliquoſis, verrucoſis et id genus aliiis *). Intumeſcentia partium variolis obſeſſarum, prodit vires vitales validas. Miliaria rubra et alba variolas vel comitantur, vel eas ſequuntur, non raro ſine periculo.

*) vid. l. c.

culo. Plerumque hoc euenit, euacuatione primarum viarum non curata, de qua in omnibus exanthematicis morbis olim magnopere timebant.

Bona fide testari posse Nostrum legimus, quod in numerosa praxi pulcherrimos effectus viderit opiatorum in curandis variolis: idem nouit contigisse aliis egregiis medicis, quibuscum hac de re saepius egerit. Aluum constipari a narcoticorum vsu certum est; sed clysmata, serum lactis cum tamarindis facile hic iuuant. Etenim alui perpetuam constipationem in variolarum curatione valde noxiam iudicat. p. 112.

Pus variolosum, a venis bibulis resorptum, et circulantibus humoribus traditum, potest sanguini purulentam cacochymiam inducere, plurimaque mala producere, vt febres pessimae indolis, deliria ferocissima, suffocationem subitaneam, tabem, vomitum, dysenteriam, hepatitidem, quam Noster post pessimas confluentes natam vidit, et icterum. Diversitas horum malorum pendet praecipue a partibus et cauis corporis humani variis, in quae derivatur haec purulenta materia. Felicior vero puris variolosi resorpti metastasis est versus exteriorem corporis superficiem, aut artus. Vidit cubiti et genuum anchylosin, anthraces, vlcera sinuosa et curatu difficillima, aliaque. Merito cum MORTONO pro signo suspecto habendum est, si, variolis exsiccatis, aegri non appeterent, et hecticus maneret in corpore calor. p. 114.

Octenni puellae, pessimis variolis decumbenti, sexto morbi die difficultas respirandi erat cum tumore colli, turgidam columbarum ingluuiem referente et cedente, quamdiu externe premeretur. Moritur aegra et tumor dein subsidet. In cadauere inueniebatur interstitium septimi et octaui annuli cartilaginei asperae arteriae erosum. p. 117.

p. 119. Ad tenſionem inflammatoriam minuendam, et ad ſuppurationem puſtularum varioloſarum promovendam vſus eſt Noſter emplaſtro de meliloto, et Cl. ALEXANDER SUTHERLAND ſuadet totum corpus hoc emplaſtro inuolui et nonnullis exemplis, quorum a Noſtro hic mentio iniecta eſt, confirmat huius emplaſtri vtilitatem magnam. Porro pertuſionem variolarum maturarum, quam alii volunt, alii nolunt, omnino, ſi cum abſceſſu comparetur, concedi poſſe Noſter arbitratur. Nec timet de foueolis et deformitatibus in cute per inciſionem variolarum. Non exſpectat Noſter, vti TVLPIVS et HOFFMANNVS ſunt experti, ab acidis mineralibus in variolis profundiores foueas et acrius pus, modo caute et moderata doſi adhibeantur.

p. 133. Indicatione curatoria quadruplici in ſtadio ſuppurationis propoſita, ac primum quidem, vt concilietur puri facilis exitus verſus exteriora, vt illud dein, quod iam reſorptum eſt, expellatur de corpore, vt tertio degeneratio humorum in putredinem, hic metuenda quam maxime caueatur, vel nata ſi iam ſit, emendetur, quantum fieri poteſt et tandem, vt febrilis impetus in debito retineatur moderamine, non inutile b. VAN SWIETEN iudicat quaedam addere de ſymptomatibus nonnullis, hunc morbum quandoque comitantibus. Inter haec ſunt conuulſiones, quas non adeo noxias credit et inprimis profuiſſe obſeruauit, ſi caueretur, ne infantes dorſo incumberent ſupini, ſed in alterutrum latus conuerſi iacerent. Porro inter haec referuntur a Noſtro dolores ſubiti et moleſtiſſimi in externis partibus: item glandularum inguinalium tumor, ſemel a Noſtro obſeruatus, qui ſimul cum morbo euanuit: vrinae ſuppreſſio, mictusque cruentus periculoſum ſymptoma.

Deni-

Denique breuiter recenſentur rationes, quae Cl. Auctorem permouerint, vt nemini variolarum inplantationem ſuaſerit. p. 142.

Peſtis quandoque in aliis morbis latet. Id quod vidit Noſter anno decimo tertio huius Seculi, cum Vindobonae graſſaretur. Etenim peſtis ſaepius occultabatur ſub pleuritidis, catarrhi, et anginae ſpecie. Non diu autem poſt prodibant bubones et carbunculi, certiſſimi teſtes peſtis. Pleuritis ex propria natura per ſudores interdum ſoluitur. Cauſſas morborum epidemicorum manifeſtas eſſe, et in aere poſſe quaeri a Noſtro oſtenditur, et multorum Auctorum, qui inprimis de peſte ſcripſerunt, exemplis illuſtratur, illudque, quod aeri inhaereat, et morbis epidemicis generandis ſeruiat, explicatu difficillimum iudicatur. Accedit et hoc, quod morboſum epidemicum aeri inhaerens varium ſit. Porro diſquirit: num per inſecta noxiaque paludum effluuia, illud contagium propagetur? Contagium ſemel natum efficax eſſe, idem et mora acrius forte fieri poſſe, mutata etiam aeris viciſſitudine; attamen ſine praediſponente cauſſa in corpore ad morbum contagioſum producendum non ſufficere. Contagium, in aere natum, non ſemper huius ope communicari probat Cl. Auctor ex inplantatione variolarum, quae tum, cum nullum varioloſum contagium aeri ineſt, pure varioloſo in corpus immiſſo, excitari poſſunt. Epidemicus morbus in alios intercurrentes et ſtationarios habet imperium, ac omnino magna profecto cautione, atque perſpicuitate opus eſt in morbis epidemicis curandis. Id quod Cl. Auctor, iis medendi rationem tradens, clare monſtrat, et multis exemplis ex SYDENHAMO aliisque, additis ſuis ipſis obſeruationibus practicis illuſtrat. p. 152.

Hic

p. 201. Hic de calculo agitur a Cl. Auctore. Calculi rudimenta adſunt etiam in vrina hominum ſaniſſimorum. Vidit Noſter in linteis neonatorum infantum, ceterum ſanorum, copiam ſabuli nephritici, ſatis duri. Atque hoc ſabulum, in vrina ſaniſſima apparens vocari poſſe Noſtro videtur calculus nativus, felicesque illos praedicat, in quibus hoc tardiſſime fiat. Licet vero calculi materialis cauſſa ſeu rudimenta non tantum vrinae, ſed et aliis corporis humoribus inſunt; tamen ex his ſolis, alia cauſſa non accedente, maior facile naſci calculus non videtur. Atque hanc cauſſam occaſionalem praebet corpus quodcunque inſolubile, ſiue illud ſit animale, vegetabile, aut foſſile; ſiue in corpore ipſo formetur, ſiue in illud extrorſum deferatur: cuidam corporis parti inhaerens, ad ſe trahens elementa calculi, etiam in homine, in quo nuſpiam vlla diſpoſitio ad calculum obſeruata eſt, et baſin nucleumque creſcentis calculi efficiens. Vidit Noſter calculum renum fuiſſe factum nucleum calculi veſicae vrinariae.

p. 215. Credibile eſt, in bile et vrina maiorem copiam elementorum calculoſorum haerere, eaque ibidem facilius adunari poſſe; interim nec deeſſe in aliis corporis humoribus calculorum rudimenta, omnesque omnino corporis cauitates calculos continere obſeruationes docent. Omnia enim caua corporis exhalant tenue quoddam liquidum, quod, niſi a venis abſorbentibus denuo recipiatur, ſtagnat et hydropem facit ibi, vbi colligitur. Si viui animalis abdomen thoraxue ſubito aperiuntur, fumus quaſi exhalat, qui manifeſte vrinoſum odorem ſpirat. Sanguis, e vaſis emiſſus ſanguiferis, ſimilis odoris halitum prodit. Vnde non temere creditur, exhalans illud, ſuburinoſum, aeque continere calculi elementa, quam vrinam, ac ſeruire eius formationi.

Id

Id quod multis exemplis illuſtratur a b. SWIETEN, ex quibus facile intelligitur, vix loca in corpore humano eſſe, in quibus calculus non fuerit aliquando inuentus. Inter ea exempla, GAVBII quoque reperimus de calculis vterinis *), quod a Noſtro omni omnino exceptione maius iudicatur. Reliqua exempla hic nobis ſunt praetereunda partim breuitatis ergo, cuius rationem habeamus oportet; partim, quoniam iam multa eorum his noſtris commentariis ſunt inſerta.

Quaenam eſſet calculi materies, multum disputatum fuit. Relictis hypotheſibus hac de re excogitatis, conſtat materies calculi ſolidorum et fluidorum corporis elementis, quae vitae ſeruierunt, partes corporis fecerunt, et ad vitam inutilia reddita, abraſa motu vitali, ſeparata ſunt. Vnde patere Noſtro videtur ratio, cur tanta diuerſitas obſeruetur in calculis, prout diuerſam materiam in prima formatione ſua admiſerint, aut partes, calculum conſtituentes, diuerſa proportione inter ſe miſtae fuerint. p. 225.

Chemica analyſis calculorum id quoque, de quo nunc agitur a Noſtro, commonſtrat. Color calculorum fuſcus debetur oleo. Ferrum ineſſe humoribus corporis humani affirmatur, atque multis exemplis probatur; an vero baſin ac duritiem calculo dare poſſint ferreae particulae, dubitat Noſter. Calculoſae porro hae concretiones videntur magnam habere affinitatem cum tartaro vini. Vnde et calculus vocatur tartarus animalis. Id quod partim ex formatione calculi et tartari, partim ex ſolutione vtriusque in vnis iisdemque menſtruis probatur. p. 233.

His

*) Haarlemſche Maatſchappy, Tom. III. p. 604. comm. noſtr. Vol. IX. p. 21.

p. 245. His praemissis, sequitur, vt considerentur illa, quae ad diagnosin, prognosin, et curationem calculi pertineant, cum in renibus, vreteribus, vesica aut vrethra haeret. De calculis vesicae felleae in capite de hepatitide et ictero multiplici dictum est. Quod si vero calculi in aliis visceribus et locis corporis haerent; fere semper deficiunt certa signa diagnostica. Vidit Noster hominem, qui singulis mensibus triginta, imo plures quandoque calculos, phaseoli interdum minoris et pisi, interdum alius atque alius figurae, magnitudine, sine magna molestia et ita, vt eorum descensum ex renibus sentiret, eorumque aduentum certo praediceret, emingebat.

p. 261. Obseruatur in calculo vesicae laborantibus, inprimis magno, vrinam emingi, longe pallidiorem vrina sana, pessimeque foetentem. Calculi albi sunt fere semper fragiliores reliquis; cinerei duriores; ferrugineum nigricantem colorem habentes vulgo sunt durissimi.

p. 277. Inter signa calculi, cuius diagnosis non semper adeo facilis est, inueniuntur et hic flocculamenta et fila mucosa in vrina haerentia.

p. 281. Tenerae fabricae mulierem, a matre calculosa genitam, obseruauit Noster emingere calculum triangularem valde acutum, paullo post vrinam subturbidam cum ramentulis albis et copia sabuli nephritici. Atque haec femina ita conualuit, vt per plures annos nulla incommoda calculosa pateretur, licet haereditaria ei inesset ad calculos dispositio.

p. 282. Signa calculi renum moti maxime obuia haec sunt: oritur saepe cito dolor punctorius in latere potius, quam in dorso, cum nausea, vomitu, inquietudine, perpetua mutatione corporis de loco

in

in locum. Si magnus eſt calculus, poſt motus mictus cruentus facile producitur.

Signum certum calculi veſicae vrinariae eſſe dicitur vrina alba cum ſedimento mucoſo, craſſo, multo, graueolente, quod alii pro pure habuerunt; Noſter vero illud non eſſe monſtrat. p. 287.

Tres indicationes curatoriae ſunt hic enumeratae, quae cernuntur in imminutione et expulſione calculi renalis, tandemque in auxiliis palliatiuis, quae ad malum, quod tolli nequeat, facilius tolerandum quid conferant. Nephrotomiam, quam non adeo difficilem iudicat cum nonnullis aliis G. TEN HAAFF *), qui notabilem curationem fiſtulae, ex adipe renum ortae, ibi commemorat, multis et inſuperabilibus premi difficultatibus Noſter putat. p. 300.

Iam ad lithontriptica Noſter progreditur. Cum nempe calculus humanus non ſit corpus homogeneum et ſimplex; ſed chemico igne examinatus, ſimilia det producta, atque ex aliis animalium partibus elici igne poſſint, nimirum ſal volatile, aquam, olea, et caput mortuum nigrum, et friabile, quod, omni oleo tandem expulſo, relinquit terram non amplius cohaerentem: non temere arbitrari videntur nonnulli, cohaeſionem partium, calculum conſtituentium, turbari poſſe, indeque calculos ſolui. Qua occaſione et Noſter aeris fixi poteſtatem ad cohaeſionem cum HALES, MACBRIDIO aliisque monſtrat: atque ideo cum aliis calcem viuam, vi praeditam expellendi aerem fixum ex calculo, laudat et magni nominis remedia lithontriptica ex ea parari poſſe autumat. Quapropter et hic IO. STEPHENS remedium lithontripticum proponit, cuius vis pendet a calce teſtarum ouorum et ſapone, et p. 313.

*) v. Verhandeling. te Haarlem, V. Deel, p. 168. comm. noſtr. Vol. XI. p. 124.

et omnino hic aqua calcis, lac et ſapo, vt optima quaeque lithontriptica remedia nominantur.

p. 333. Porro et agitur de immittendis lithontripticis iisdem remediis, inprimis calcis aqua in veſicam. Eſt quoque in hunc finem inſtrumentum inuentum, quod WILL. BUTLER *) deſcripſit.

p. 336. Vua vrſi inſigniter Noſtro profuit, in vlceroſis viarum vrinariarum malis, vbi nulla calculi ſigna aderant. Repetitis experimentis, et ſolo vuae vrſi vſu, certus Noſter factus fuit. Nihil enim praeterea b. SWIETEN exhibuit aegris, quam radicum altheae et liquiritiae decoctum largiter et copioſe, quod ab aegris potabatur ad imminuendam et inuoluendam vrinae acrimoniam. Vnde Noſter aſſerit remedium hoc laudem mereri, licet de eius vi lithontriptica nihil certi conſtet. Liquorem betulae et ſpiritum nitri reiicit Noſter. Nam ſpiritus nitri dulcis ſoluit calculum, ſed veſica non fert illum niſi dilutum, nec ventriculus: ideoque inefficax redditur. Magiſtra ſeu lixiuium ſaponis capitale, quod conſtat ſale alcalino fixo, igneo ac cum calce viua parato, aqua diluto, non, niſi limitata doſi et dilutum molli liquido, adhiberi poteſt. Quae poſtremo habet Noſter de lithotomia, cuius euentum ſemper dubium iudicat, ea hic non poſſumus, ſaluis breuitatis legibus, vlterius perſequi.

p. 372. Iam veniamus cum Noſtro ad luem veneream, quae et ſiphylis dicitur a HIERONYMO FRACASTORIO, qui in carmine, quo luem veneream deſcribit, fingit ſiphylum, regis ALCITHOI greges paſcentem, et illorum numero et pulchritudine ſuper-

*) V. EIVSD. a method of cure for the ſtone chiefly by injections, Edinb. 754. 12. comm. noſtr. Vol. IV. p. 273.

ſuperbum inſultaſſe ſoli. Regnauit lues conſtanter et vno tenore vltra ducentos et ſeptuaginta annos, cum aliqua ſymptomatum mutatione. An vnquam hoc in alio morbo epidemico obſeruatum? Quapropter abludere penitus videtur lues Noſtro a more epidemicorum. Eſt contagium, quod ſeſe communicet cum corporibus alio atque alio modo.

Praecipuum ſignum diagnoſticum vlcuſculorum venereorum eſt, quod vulgaribus remediis pertinaciter reſiſtant; e. gr. vnguento pomato, ſebo candelarum, cet. Cicatricis quoque formatio in venereis vlceribus apparet, in medio vlceris fundo verſus omnem ambitum, in aliis ab ambitu vlceris verſus centrum, docente Cl. GOULARD. Lues venerea plerumque ſe manifeſtat in illa parte, qua communicatur, ſed non ſemper tamen, diuerſique malignitatis gradus in contagioſa materia luis obſeruantur, vti et Cl. ASTRUC notauit, quem, quoad ſedem huius morbi, quae non conuenit cum eius ſcala affinitatis, non iure a BOERHAAVIO diſſentire Noſter monſtrat. Contagium enim venereum in tunica celluloſa vel pinguedine adipoſa vel muco ſubpingui irretitur, et ſic partibus corporis variis adhaerens illas erodit, vi contagioſa, prolifera omnia corrumpit, dum quaelibet particula infecta nouae infectionis cauſſa euadit. Species quidem acrimoniae venereae non ſatis eſt definita hactenus; omnes tamen partes corporis, molles et duras, internas et externas, eam petere et corrumpere poſſe exemplis a Noſtro multis confirmatur.

p. 385.
p. 409.

Quibusdam de penis mirabilis fabrica praemiſſis, partim ob corpora cauernoſa tria, cellularum et vaſorum ſanguiferorum multitudinem et nexum arctum rel., ad gonorrhoeam conſiderandam venit, eiusque ſpecies varias pertractat: cui dein iungit p. 415.

ſimilem ſexus ſequioris morbum, fluorem album, ſeu gonorrhoeam muliebrem. Cuius varias quoque ſpecies hic Noſter perſequitur.

p. 431. Ophthalmiam veneream quandoque naſci non per metaſtaſin; ſed a contagio, oculis ipſis applicato, proficiſci, improbabile Noſtro non videtur, et exemplo confirmatur. Adoleſcens conſueuerat oculos vrina calente mane eluere, id quod et continuabat gonorrhoea virulenta laborans. Subito oriebatur ophthalmia grauis venerea, quae dein cum gonorrhoea ſimul curata eſt. Si ergo oculos digitis, qui materiam veneream e pene expreſſerunt, id quod ſaepe fit ab eiusmodi aegris, ob leuamen et dolorum lenimen, fricant hi aegri, vel nares fodicant, in periculum et ozaenae, et ophthalmiae venereae incurrunt. Solo itaque attactu materiae gonorrhaicae oculos inflammari poſſe ex ſuperiori exemplo patet.

p. 448. Carunculae, verrucae, aliae atque aliae excreſcentiae, in vrethra et viciniis, poſt gonorrhoeam non adeo frequentes, vt vulgo creditur, hic a Noſtro conſiderantur. Varie ſentiunt de his Auctores. Quapropter variae ad illas exſtirpandas occurrunt methodi. Inprimis hic candelulae, ſeu cerei IACOBI DARAN, in cenſum veniunt. Alii maluerunt vapores crudi argenti viui, ope infundibuli, in vrethram immittere, iisque praeferunt cereos. Inter quos et SHARPIVS eſt referendus, qui emplaſtra ex mercurio crudo adhibuit. Hac occaſione et de ſolutione plumbi *) in veſica per argentum vivum, a Cl. DARAN propoſita, disſeritur.

*) V. HEUERMANNS *vermiſchte Bemerkungen und Unterſuchungen der Arzneywiſſenſchaft, II. Theil,* p. 101. comment. noſtr. Vol. XVI. p. 83.

ſeritur. Denique pauca addit Noſter de cereis Cl. GOULARDI *).

De doloribus venereis oſteocopis notat Noſter, eos non augeri ad attactum, imo ſaepius a valida preſſione imminui. Arthritici vero id non ferunt. Quodſi vero oſſa in tophos venereos eleuantur duros, tactum et venerei non tolerare poſſunt. p. 472.

Sincere dicit Noſter, quae viderit in hoc morbo tractando: laudat eos, per quos profecerit, atque indicat rationes, ob quas nonnullorum curationes relinquat. Atque ſunt profecto hic multa in curatione huius morbi notatu digna vel collecta ab aliis, vel a Noſtro accurate obſeruata, quae legiſſe neminem poenitebit. p. 475.

De externo per inunctionem et ſuffitum, et interno cum et ſine ſaliuatione mercurii viui alio atque alio vſu Noſter tum agit, efficaciamque huius remedii in lue venerea domanda conſiderat; proponit difficultates, quae fecerint, vt crederet, argenti viui efficaciam et vim in corpore humano non poſſe explicari ex eius pondere, et diviſibilitate ſolis, ſed deberi ſingulari eius naturae, per experientiam ſolam tamen clarae, ceterum obſcurae tribui. Nam aurum e. gr. hydrargyro multo ponderoſius, nunquam excitabit ſaliuationem, aliaque metalla eorumque praeparata nihil efficiunt in lue venerea. Praeterea metallica corpora vix agere poſſunt in corpus humanum, niſi fuerint prius ſoluta in menſtruis ſuis, et ſic fluida reddita. Mercurius autem ex ſua natura fluidum eſt, omnesque omnino ideo humores adire poteſt. Quam ob cauſſam, malleabilitate ipſi deficiente, multi p. 519.

 credi-

*) v. EIVSD. tr. ſ. l. effèts de préparat. de plomb. etc. comment. noſtror. primae decad. ſupplement. I. p. 113.

crediderunt improprie dici metallum, et appellarunt aquam metallicam. Quae cum ita ſint, ſufficit medico nouiſſe, quid agat mercurius, licet modum, quo agat, ignorauerit Cur rheum aluum moueat, cur opium ſomnum faciat? et optimi, qui de viribus medicamentorum egerunt, neſciunt.

p. 531. His praemiſſis et in medio relictis, conſideratur a Noſtro, qua via, et qua methodo tuto hydrargyrum poſſit adhiberi in lue. Externam mercurii applicationem ob mala inde ſequuta, et a Noſtro hic collecta: item ob inconſtantiam huius methodi, quoad remedii quantitatem, atque eius effectus reiicit Noſter, eique praefert ſaliuationem, quam tutam eſſe expertus eſt, praeparatis mercurialibus interne datis excitatam, quae in corpore non diutius morantur, quam par eſt, nec ad varias corporis partes, in quibus mercurius tamen inuentus eſt poſt externam applicationem, deponuntur. Inter praeparata mercurialia ab initio mercurium praecipitatum album et mercurium dulcem ter ſublimatum prae reliquis elegit, et cum ſaccharo albo in puluere aegris exhibuit. Ad ſaliuationem, ſi opus eſt, per ſudorifera moderandam, commendat diaſcordium HIERON. FRACASTORII, eiusque compoſitionem hic tradit: doſin opii in eo definit atque cum eo comparat diaſcordium FRANC. DE LE BOE SYLVII, aliter compoſitum.

p. 547. Cum vero Cl. Auctor in morbis difficilibus curandis, circa ſolutiones metallorum olim multa tentauiſſet, quoniam putaret, vegetabilium et animalium partes vix non omnes citius vel ſerius ſubigi per vires vaſorum et viſcerum, ita, vt humoribus omnino aſſimilentur, tentauit et vitriolum mercurii, ſed dilutiſſimum, ſeu mercurium ſublimatum corroſiuum, quem cum aqua, ſeu ſpiritu vini, ſeu frumenti iisdem cum effectibus commiſceri poſſe

poſſe putat. Hanc ſolutionem dici mixturam Swietenianam notum eſt, licet Cl. Auctor ipſe fateatur, ſe non eſſe huius inuentorem; tamen eam adhibuit et ſuaſit, aliis quoque medicis, vt LOCHERO Cl. *), inſimulque eam externe adhibitam mixturam, quadruplo aquae purae dilutam, laudat in nodis, verrucis exoſtoſibusque venereis, felicemque huius remedii externe, lauando adhibiti, vſum exemplis confirmat. Saliuatio raro ſequitur vſum mixturae Swietenianae ſic dictae.

Mirum profecto Noſter enarrat exemplum, quod docet, venereum contagium pertinaciſſimum, nec optime quibusque remediis cedens, elici poſſe ex locis corporis, expelli per ſudores validis laboribus ruri viuentium, calidoque aere excitatos, dum ſimul diaeta macilentiſſima ſeruetur, et copioſus liquidi ſoluentis potus ſudori aptum vehiculum praebeat. p. 560.

Duplicem porro Noſter modum, quo adhibeatur decoctum guaiaci, hic proponit. Item laudatur, inprimis ab Anglis decoctum ſaſſaparillae ad luem veneream domandam tam interne, quam externe linteis eo imbutis in vlceribus venereis, et membris inde dolentibus. Cl. STOERCK narrat memorabile exemplum feminae, omnibus remediis fruſtra contra luem tentatis, ſolo decocto ſaſſaparillae a lue venerea liberatae **). Nec non hic radicem chinae inter remedia antiuenerea vidimus. Quam ſanguinem depurandi habere vim Noſter putat, et eodem iure minus pretioſiorem radicem bardanae offert. p. 566.

 Tandem

*) v. EIVSDEM obſ. pract. c. luem veneream, epilepſ. etc. comm. noſtr. Vol. XII. p. 32.

**) v. EIVSD. ann. med. ſecund. p. 225. comm. noſtr. Vol. X. p. 277.

p. 573. Tandem de cicutae, aconiti et lobeliae contra luem veneream vſu Noſter agit; quorum autem remediorum virtutem, a nonnullis in lue venerea non fruſtra tentatam fuiſſe aliis locis *) iam diximus.

p. 578. Rachitis, morbus Anglicus cum duplicatis articulis, apud Gallos *enfants noués* dictus, perfecta et imperfecta ab aliis nominata, primum a GLISSONIO eſt deſcripta. Hepar ſatis magnum eſt in rachiticis infantibus, ceteroquin non vitioſum. Non largiuntur omnes medici nouitatem huius morbi. Interim in veterum medicorum monumentis rachitidis deſcriptionem non adeo obuiam eſſe aſſerit Noſter. Rachitidem non pro connato morbo habet; GLISSONIVS autem enarrat eiusmodi exemplum Raro ante nonum aetatis menſem hic morbus accidit. Alii, vt Cl. DUVERNEY, quintum vel ſextum ſtatuunt menſem a natiuitate. Lente hic morbus incedit, nec non in initio, vulgo ſaltem non cito cognoſcitur.

p. 604. Pluribus dictum eſt, ſoliditatem oſſium pendere a terra, debita proportione admiſta, qua ſublata, os mutari in cartilaginem elaſticam et flexilem. Atque hoc cadere in rachiticorum oſſa omnia phaenomena edocent. Quapropter et BOERHAAVIUS aſſeruit, cum vis mutandi aceſcentia in alcalia in corpore humano deficiat, tum oſſa, cartilagines, dentes, ligamenta, laxa, debilia, mollia, flexibilia, vti fit in rachiticis, reddi.

p. 607. Carioſi cum nigredine dentes concomitantur rachitidem. Tales aliquot vidit Noſter adoleſcentes, quorum morbus in initio negligentius tractatus

*) v. comm. noſtr. Vol. XI. p. 233. p. 237. Vol. XV. p. 525. Vol. XVII. p. 302. it. Vol. XVI. p. 82.

tus fuerat, qui edentuli manſerunt tota vita. Laudatur et hic Cl. BVCHNERVS *), qui aſſeruit in rachitide imperfecta dentes, carie eiectos, ſeptimo anno reparari; in perfecta vero non. Perfecta enim plane nullam admittit curationem ex ſententia Cl. BVCHNERI, qui miſeram vitam rachiticorum exemplis illuſtrat. Vidit inprimis miſerrimam rachiticam puellam, extremo vitae die adeo tetram ore exſpiraſſe mephitim, a qua ſaniſſimus volucris, cauea, quae puellae vertici perpendicularis imminebat, incluſus, mox enecatus eſt.

Rachitis itaque lente incipit, progreditur ita, vt anni requirantur, antequam corpus deſtruatur. Triplici modo finitur hic morbus: vel enim abit in ſanitatem, vel in mortem, vel deſinit in morbum alium diuerſum a priori, cui tamen, vt cauſſae, originem ſuam debet. Sic e. gr. gibboſi, nani, curui aut aliter deformes demum fiunt rachitici. In rachiticorum quoque cadaueribus omnes artus manent flexiles, carnes ſunt albae, molles, decolores: ſanguis eſt aquoſus, valdeque reſolutus et, vt Cl. BVCHNERVS **) obſeruauit, rutilus. p. 611.

Quod longe alia curatione, quam iam Noſter tradit, indigeat rachitis, quam lues venerea, imo, quod illa, quae ad virus venereum exſtinguendum laudantur, huic morbo minime proſint; non videtur lues venerea inter cauſſas rachitidis referri. Curatio rachitidis autem ſpectatur in elaſticitate et robore fibrae laxae et debilis, quibus deſtituta eſt fibra rachiticorum, reſtituendis. Sicciores et inde potius ſuadentur cibi. Cum cauſſa proxima porro rachi- p. 615.

*) IO. PETR. BVCHNER diſſ. inaug. de rachitide perfecta et imperfecta. Argentor. 1754. 4.

**) v. diſſ. laudat.

rachitidis consistat in cacochymia inerti, mucosa, frigida, vna cum laxa partium firmarum fabrica; prodest aer siccus, calidiusculus, vtpote indoli morbi aduersus.

p. 627. Inter remedia contra rachitidem reperimus quoque ens veneris a BOYLEO descriptum, quod cum decocto sassaparillae et lacte muliebri si detur, laudatur: et Cl. BOERHAAVIVS flores salis ammoniaci martiales aeque efficaces iudicat, atque ens veneris. Noster cum fructu est vsus in hoc morbo tinctura vitrioli martis aurea.

p. 635. Praemissis editionis Boerhaauianae varietatibus, cum prima et secunda non habeat capita de rachitide, et rheumatismo; ad rheumatismi considerationem sese Noster accingit. Huius nomen rarius occurrit apud veteres medicos; videntur tamen illum satis cognouisse, et sub arthritidis nomine descripsisse. Rheumatismus dicitur agnatus arthritidi, podagrae et scorbuto. Item nominatur et arthritis vaga rheumatismus. Plura hoc de morbo reperiuntur in SYDENHAMO.

p. 645. Testatur PIETRO CORNACCHINI, se vidisse in rheumatismis chronicis efflorescentiam salinam cutaneam. Experientia enim constat, vrinam rheumaticorum habere trigesimam modo partem materiae salinae, quae vrinae sanorum inesse alias solet. De crusta sanguinis in rheumaticis et arthriticis morbis legitur apud Cl. STOERCK *), qui febris continuae arthriticae et rheumaticae symptomata et curam diligenter est persequutus. Tres aegros quoque, materia rheumatica ad interiora delata, periisse IDEM narrat, maximamque saepenumero

*) v. EIVSDEM ann. medic. sec. p. 112. comm. nostr. Vol. X. p. 274.

mero adesse difficultatem morbum detegendi, si cerebrum et pulmones occupat, Noster in sequentibus edocet.

Notatu dignum exemplum tradidit Cl. STOERCK*), p. 656. ex quo appareat, consortium febris intermittentis cum rheumatismo quandoque contingere. Ad tumorem et ruborem partis, rheumatismo laborantis, quod attinet, meminit Noster videre se articulum quendam, acerrimo dolore rheumatico afflictum, sed non tumentem; cum postea in alium articulum migrabat malum, locus, prius affectus, subrubello rubore apparebat tumidus, insimulque ibidem dolor leniebatur. Id quod et SYDENHAMVS notauit. Rheumatismus porro ex sua natura non habet illos periodicos itus et reditus, vti in podagra et arthritide obseruatur. Sunt, qui subito frigore admisso corpori calefacto, rheumatismum semel passi fuerint, nec, cauta refrigerii huius frequentissima rheumatismi caussa, rheumatismus rediit. Huius morbi sedes non cernitur solummodo in articulis, sed et musculis illosque tegentibus membranis, nec non in membranis, neruos tegentibus. Quod si itaque ille morbus in articulo quodam duret, augeaturque; turbabitur naturalis secretio muci naturalis: porro et excretio olei medullosi in cauum articuli: indeque saepe redditur totus articulus prorsus immobilis. Eiusmodi exempla Noster enarrat de rheumatismo in spina dorsi, vbi flexo corpore, quod plane non poterat erigi, per totam vitam incedere oportuit miseros aegros. Alia et alia, huc pertinentia Cl. SYDENHAMVS potissimum in agricolis, commemorat exempla. Eadem et Noster expertus est, quae Cl. SYDENHAMVS de rheumatismo et scorbuto exhibet.

An

*) vid. l. c.

p. 661. An rheumatiſmus abſolute nunquam in ſuppurationem abire poſſit, quaeritur; ſed ſatis certo conſtat, raro hoc contingere: Cl. TISSOT*) tale exemplum enarrat. Inprimis talis error Noſtro metuendus videtur in iſchiade, ne abſceſſum comitantes dolores pro rheumatiſmi cruciatibus habeantur.

p. 665. De vtilitate venaeſectionis in cura rheumatiſmi quamuis ſatis conueniant medici; tamen prudentia hic opus eſſe videtur Noſtro, pro morbi diuerſitate et aegri conſtitutione. Id quod et SYDENHAMVS, qui quater venam ſecare in rheumatiſmo ſuadet, arbitratus eſt.

p. 671. Meminit Cl. Auctor, ſe lumbaginem rheumaticam moleſtiſſimam, variis methodis tentatam fruſtra, curare cum vapore calido, per tubum ad locum affectum, ex infuſo thymi ſatis diluto mediae horae ſpatio: dein per quartam partem horae frictione. Nec veſicatoria hic ſunt ſpernenda. Interdum enim rheumatiſmus terminatur per metaſtaſin materiae acris ad crura, quae veſicas eleuat, aperte in vlcera degenerantes; quae non cito claudi debent quoniam facile redeunt rheumatici dolores. Natura ipſa itaque videtur Noſtro indicare veſicatoria in hoc morbo, nec non alia irritantia, vt ſinapiſmos, imo cauteria et moxam hic conducere. Cl. STOERCKII curationibus rheumatiſmi cum cicuta, aconito e. ſ. p. hic commemorandis, cum iam de iis dictum ſit, ſuperſedemus.

p. 679. Suadent in rheumatiſmo diluentia et emollientia, addito nitro. Noſter largo nitri vſui in morbis acutis inflammatoriis indulſit, cum magna diluentium copia. Dedit nitri inter viginti quatuor horas ſex drachmas ſaepius; nec timuit de vi eius frigefaciente

*) Avis au peuple ſur ſa ſanté, chap. IX. comm. noſtr. Vol. XII. p. 546.

faciente, cum certo ſciret, illam vim tantum obtinere illo tempore, quando nitrum ſoluitur; euaneſcere ſatis cito, nitro ſoluto. Talis methodus non tentanda eſt, niſi incipiente rheumatiſmo inflammatorio.

Si rheumatiſmus coxae ac vicinorum regionem occupat, nuncupatur iſchias. Cuius curatio difficilior eſt, indeque pendet etiam curationis huius diverſitas. Egit hac de re inprimis Cl. COTTVNNIVS *), quem et Noſter laudat. p. 682.

Sequitur nunc index Auctorum et rerum. Finem autem huic libro imponit materia medica et remediorum formulae, quae ſeruiant his aphoriſmis Boerhaauianis.

*) vid. EIVSDEM commentar. de iſchiade nervoſa, Vienn. 1770. 8. commentar. noſtr. Vol. XVIII. p. 125.

IX. IOSE-

IX.

IOSEPHI QVARIN, Sacrae Caes. Reg. Apost. Mai. Inf. Austr. Regim. Consil. Sanitat. et in nosoc. fratr. miseric. physici, methodus medendarum febrium. Vindobonae, apud Rudolphum Graeffer, 1772. 8. pagg. 158. sine dedicatione, praefatione et indice capitum.

Ex praefatione intelleximus, per viginti annos Cl. QVARIN obseruasse morbos, atque febres feliciter curasse: quibus potissimum hunc librum dicat, proximeque se de morbis inflammatoriis et chronicis esse eodem modo scripturum. Hic hoc ordine febres persequitur Noster, vt primum de febribus in genere agat, dein synochum non putrem, febrem ardentem, putridam, malignam, miliarem, petechias, variolas, morbillos, erysipelas, scarlatinam et postremo febres intermittentes consideret. Finem imponunt huic tractatui formulae.

p. 2. Abit febris, quae est celerior sanguinis motus cum laesione functionis, vel in sanitatem, vel in alium morbum, vel in mortem. Hinc nonnunquam mitiganda, interdum augenda, non raro sibi relinquenda. Febres sunt epidemicae, endemicae sporadicae et topicae. Exempli loco sit haemitritaea.

p. 6. Itaque a Nostro traduntur febres haemitritaeae seu semitertianae, quo nomine CELSVS febres tertianas simplices et duplicatas vocat, quae, paroxysmis admodum productis, continuas remittentes referunt. GALENVS haemitritaeam appellat

pellat febrim, ex quotidiana protracta et tertiana intermittente factam. Denique febris continua, cum tertiana sociata, a quibusdam ad haemitritaeas refertur; quam vero alii rectius tritaeam, seu tritaeophiam nominant.

Quam diu vero pulsus satis durus est, etiamsi venaesectiones sint institutae, primae viae purgatae et vires admodum prostratae, cortex in febre ardente non prodest, imo morbum auget. Opii actio similis est ac vini, quod certe nemo in arte peritus suadebit in motibus inflammatoriis ac omnino ferociori naturae impetu. Quapropter reiicit cum Cll. HOFFMANN, GORTER et PRINGLE opium, vigiliis, quae perseverantes crebrius leue inflammationis initium in encephalo notant, accedentibus ad febrem ardentem. Opium enim facile auget hoc delirium, quoniam, eo sumto, humores ad caput feruntur. Crisis in febre ardente est varia: per haemorrhagias narium, aluum, sudorem, parotides et quandoque haemorrhoides. Vrina cum sedimento lateritio potius pro crisis nuncio, quam critica euacuatione habenda. Quo enim sedimenti citior et diuturnior depositio, eo perfectior crisis. Febris ardens raro vel nunquam soluitur rigore solo. p. 26.

Laudatur contra nimiam diarrhoeam radix salep, sed tuto substitui potest orchis morio Ill. LINNAEI, ob gelatinosas eius partes. Laete crescit orchis in Austria. Prodest et in diarrhoea infusum ex floribus rhoeados et sambuci siccis, quoniam recentes sambuci purgant. p. 33.

Non raro sputa copiosa post febres ardentes corpora ita exhauriunt, vt respiratio ad motum difficilior cum purulentis sputis notetur. Equitatio, aura ruralis, decoctum ex cortice et lichene Islan- p. 37.

dico, interpoſito lactis vſu, proſunt. Sudores nimios poſt ardentes febres compeſcit infuſum ſalviae aquoſum et vinoſum. Quod ſi vero aeſtum nimium excitet, cortex cum acidis mineralibus exhibetur a Noſtro.

p. 52. Spiritum vitrioli omninoque acida mineralia praeſcribit Noſter in febribus putridis vel ad gratiam, vel ad fortiorem acorem, ridetque eos medicos, qui decem vel quindecim ſpiritus vitrioli guttas librae vni aut alteri aquae admiſceant. Porro hic praefert ſinapiſmos veſicatoriis, quoniam a cantharidibus putredo augetur; eaeque nocent in magno humorum motu, teſtantibus Cll. VALCARENGHI et PRINGLE. Quod ſi vero malum neruis potius, quam ſanguini inhaereat, tum veſicatoria indicantur, ac plura quidem et repetitis vicibus. Ita enim ſymptomata, non raro ab vſu cantharidum orta, euitantur. In conſtitutione epidemica plurima loca veſicatoriorum fiebant gangraenoſa. Hic Noſter laudat inter alia et chinam chinam cum digeſtiuis externe, potensque remedium antiſepticum iudicat eam, cum alumine externe applicatam.

p. 57. Quamquam Cl. Auctor nec Cl. HOFFMANNO, nec aliis fidem denegat, neque eorum obſeruata de camphora, in larga doſi in dubium vocat; tamen fatetur, ſe nunquam vltra decem quindecim, ad ſummum viginti grana per nychtemerum praeſcripſiſſe. Obſeruauit enim ex maiori doſi camphorae letalia ſymptomata, vt phrenitidem, conuulſiones cet.

p. 72. Venaeſectio in maligna febre nocet peſſime, nec clyſmatibus in hoc morbo locus eſt. Potiora hic ſunt vtplurimum veſicantia, raro duo ſufficiunt.

In

In magno sopore vtiliter nuchae applicantur. Diluentia aquosa sola non iuuant, sed, quae stimulant et lentorem, neruis inhaerentem, corrigunt, vt infusum menthae et florum sambuci. Incerta est ad mortem et ad sanitatem dies. Signa bona sunt maior pulsus impetus et robur, vrina magis tincta, caput liberius. Interdum sine notabiliore euacuatione terminatur hic morbus. Diarrhoea in febre maligna rarissime est critica. Haemorrhagia quoque hic periculosissima est.

Reprehenduntur ii, qui, cum in miliaribus odor vappidi aceti attendatur, absorbentia exhibeant, acidiusculorumque et acidorum vsum plane interdicant. Cadauera enim eorum, qui miliaribus perierunt, cito intolerabiliter foetent et intumescunt. Ergo putredini resistendum est. Retrogressis miliaribus, id quod saepe et facile contingit, inter alia maligna symptomata conuulsiones occurrunt, quibus nullum efficacius cum Cl. HUXHAMO opponere potest Noster remedium, quam moschum, qui sine magno calore miliaria ad cutim deriuat, et aequalem, blandum et lenientem sudorem, quem tranquillus excipit somnus, excitat. p. 81.

Petechiae raro pedes occupant. Si in facie apparent, periculo sunt pleniores. Oriuntur saepius ex primis viis, non sufficienter depuratis. Rarissime petechiae cum leuamine cernuntur. Cl. SWIETEN et STOERCK autem criticarum petechiarum exempla enarrarunt. Frequentissime petechiae superueniunt febri putridae, rarius malignae, rarissime inflammatoriae. Quapropter quoque febris et primarum viarum ratio dirigit petechiarum curam. p. 86.

p. 90. Variolae epidemicae vernali tempore ingrediuntur, aeſtate maxime graſſantur, minuuntur autumno et vix hyeme occurrunt. Sunt malignae et benignae. Sunt et variolae, verrucarum formam habentes, nec ſuppurantes, ſed exſiccatione fere vna terminantur. Periculoſiſſimas iudicat Noſter cryſtallinas, quarum puſtulae ichorea et glutinea materia repletae ſunt. Adultis et ſtricta fibra praeditis ſuadet Noſter ſerum lactis cum ſpiritu vitrioli, ad fortiorem acorem paratum, eiusque remedii vtilitatem laudat. Tentata eſt Viennae inſitio variolarum cum feliciſſimo euentu. Eius arcanum a Noſtro cum Cl. TISSOT in eo cernitur, quod varioloſum virus indatur corpori, omni rigiditate, laxitate, debilitate, obſtructione, cacochymia, viru, omni labe vacuo; breuiter corpori ſano, ſed non athletico.

p. 101. Morbilli regulares quarta die prodeunt, vt maculae paruae, pulicum morſibus ſimiles. Symptoma, quod maxime aegros turbat, eſt tuſſis, quam, ſi ſicca eſt, inſpiratio vaporis aquae calidae iuuat. Vbi morbilli palleſcunt et exſiccantur, ſunt purgantia antiphlogiſtica exhibenda. Cauendum etiam eſt, ne aegri luci exponantur ob oculos illachrymantes, morbillis ſuperuenientes. Oculorum enim labem et pectoris morbos cum tuſſi facile relinquunt morbilli.

p. 109. Eryſipelas in vlceratum, et non vlceratum diuiditur. Stibium diaphoreticum non ablutum commendat, illudque abluto multum praefert. Externe ſaturnina in eryſipelate, cum Cl. BRAMBILLA *) non commendat; ſed caute hic cum externis reme-

*) V. EIVSD. rifleſſioni fiſico-medico-chirurgiche. In Milano, 1769. 4. p. 24.

remediis verſandum eſſe monet, quoniam facile, vt oleoſa, pinguia reſinoſaque, eryſipelate retrocedente, gangraenae aliisque incommodis ſeruiunt.

Scarlatina eſt frequentior exeunte aeſtate, et iunioribus familiarior. Diuiditur in ſporadicam et epidemicam, malignam et benignam: circa aequinoctium vernale frequens et contagioſa cernitur ſcarlatina. Vberius eas deſcripſit Cl. PLENCIZ*). Non raro poſt fugatam ſcarlatinam valentes viribus labuntur, et leucophlegmatici fiunt, cum lotio, loturae carnium ſimili, interdum ſanguineo, cum et ſine febre leucophlegmatica, et niſi tumor leucophlegmaticus ſaepe per totum corpus cedat remediis, ſerum ad nobiliores partes fertur aegrique comatoſi, conuulſi, apoplectici aut ſuffocati pereunt. Pauca hic et Noſter de febre vrticata diſſerit. p. 115.

De cauſſa proxima febrium videtur Noſtro probabilis ſententia Ill. VAN SWIETEN, eam neruis et liquido nerueo ineſſe. Cauſſae remotae et praediſponentes variae ſunt. In frigore febrili tepida Noſter ſuadet, vt infuſum florum ſambuci, decoctum quinque radicum aperientium, ad transſpirationem promouendam. Autumnales febres potius purgantia ferunt, quam vernales. Vernales in ſanguineis facile in inflammatorias mutantur. Quapropter tum opus eſt venaeſectione. Sed et in autumnalibus vena eſt ſecanda, vrgentibus ſymptomatis. Varia doſis corticis Peruuiani eſt in febribus. In quotidiana ſex drachmae, in tertiana vncia, in quartana vncia vna et dimidia tempore apyrexiae dentur. De peſſimis malis timet Noſter ex intempeſtiuo laudati remedii vſu. p. 121.

*) EIVSDEM oper. phyſ. med. Tom. III. p. 1 comm. noſtr. Vol. XV. p. 137.

p. 134. Interdum febres intermittentes pleuritidem, choleram apoplexiamque mentiuntur, quae, redeuntibus grauibus ſymptomatis, ſubito cortice Peruviano ſunt debellandae. Conueniunt et opiata cum cortice in febre, a terrore, et animi pathematibus profecta, potiſſimum in hyſtericis et hypochondriacis.

p. 141. Viſceribus chylopoeis laeſis, frictiones, ieiuno homine, per totum abdomen pannis aſperis laneis mirabiles praeſtiterunt effectus, inprimis fumo accenſi ſuccini, maſtichis cet. addito. Id quod et b. VAN SWIETEN probat. Pertinent et huc inunctiones cum vnguento de althaea etc. in obſtructionibus infimi ventris, febres intermittentes comitantibus, vti ſupra a Noſtro eſt commemoratum.

X. Aduer-

X.

Aduersaria medico practica. Voluminis II. Pars I. II. III. IV. Lipſ. 1771 et 1772. 8. c. fig. pl. 48.

Indicamus nunc alterum volumen huius continuati operis, cuius inſtituti rationem reddidimus, cum primi voluminis ſummam breuiter traderemus *).

Prima pars continet ſequentia: P. I.

1) *Obſeruationes de materiae arthriticae euolutione.* Monuit b. LVDWIG, ſe, dum in horum aduerſariorum primo volumine **) de euolutionibus corporis animalis in vniuerſum, et ſpeciatim de morboſis ageret, non, niſi generalem euolutionis ideam, delineaſſe, et ad veram euolutionum indolem definiendam omnino neceſſe eſſe, vt ſpecialius examen inſtituatur, varia euolutionis exempla in phaenomenis tradantur, inter ſe comparentur indeque vlterius definiantur. Quapropter ſecum conſtituit, ſelectas doctrinas, euolutionum ideam illuſtrantes, easque euidentes ſub examen vocare. Ac ad primum huius doctrinae ſpecimen edendum ſelegit Noſter arthriticum morbum, cuius indoles in mixtione materiae morboſae, admodum obſcura eſt, cum fixa ſit atque volatilis, aliis atque aliis cauſſis gignatur, et contagio haereditateque propagetur. Differentiae enim huius morbi profecto cernuntur in morbi arthritici geneſi eiusque varia euolutione, et habituali tandem confirmatione: indeque varietas ſymptomatum, huic morbo ſuperuenientium, pendet. p. 3.

 Agit

*) v. comm. noſtr. vol. XVII. p. 488.
**) v. ibid. p. 502.

p. 5. Agit igitur b. LVDWIG primum de morbo, per varias generationes mutato: dein de morbo arthritico latente, ſub varia febrium ſpecie moto et euoluto, atque ita vtplurimum exitioſo: rurſus de materia arthritica, in ſenectute imperfecte mota, et ſub varia ſymptomatum ſerie tandem vita miſere finita.

p. 6. Progredimur ita cum Noſtro ad arthriticos morbos, per ſucceſſiuas generationes mutatos. Pater podagricus progenuit duos filios, nimis molliter a matre educatos, vino et veneri praematurae deditos. Natu maior ſine prole et in flore aetatis deſiit rebus humanis intereſſe, morbo Cl. Auctori non ſatis noto. Natu minor quiete, ſomno ac vino vsque ad ebrietatem, ter ſaepe de die expertam ac toties ſomno diſcuſſam, delectatus, variis podagricis inſultibus diuexabatur, et quadrageſimo aetatis anno apoplexia ita tangebatur, vt paralyſis inſanabilis ſupereſſet. Hic ex duplici matrimonio filium et filiam reliquit. In hac veſtigia morbi arthritici non deſunt, et in ſenectute, quam adepta eſt, eadem ſentit; ille vero ex podagra mota et retroceſſa optima aetate non diu poſt celebratas nuptias obiit.

p. 11. Feminae rarius quidem podagra quamquam laborant, nec vera morbi continuatio a matre ad liberos propagata Noſtro conſtat; tamen feminae reminiſcitur, et ſexageſimo ſexto circiter aetatis anno adhuc podagra et inprimis chiragra nodoſa affectae, cuius liberi, ante morbi ingreſſum nati, vegeti et ſani, poſt acceſſum autem morbi parti, ſine veſtigio quidem mali arthritici erant, imbecilles tamen a puero inter viceſimum et trigeſimum annum obibant.

p. 12. Morborum arthriticorum effectus quieſcere, vel ad tempus ſupprimi et latere, tandem tamen ex improuiſo ſaepenumero euolui, et ſubitaneam mor-

mortem inducere probat b. LVDWIG duobus exemplis, in quibus materia morbi arthritici latens nullo modo cognita esset. Alius post initum matrimonium febre continua, catarrhali simili, laborare videbatur; alius febre intermittente tertiana. Ambo autem ex materia arthritica tecta, subito euoluta et ad partes nobiliores delata, sub variis febrilibus motibus, quorum summam attentionem suadet Noster in his morbis arthriticis, mortui sunt.

Qua occasione etiam Cl. Auctor obiter monet, matrimonia senum, arthritico morbo affectorum, et in moderato vsu veneris arthriticos insultus graviores ac breui exitiosos reddere. p. 17.

Progreditur Noster ad arthriticos morbos imperfecte motos, et sub insigni symptomatum varietate exitiosos. Vir vtplurimum sub catarrhalium affectuum specie patiebatur arthriticos dolores. Vagas enim praeter tensiones, inprimis crurum lassitudinem et immobilitatem, nihil habebat, de quo conqueretur. Paullo post herpete, cachexia, totius corporis inertia et aliis atque aliis symptomatibus, sine vero insulto arthritico viribus exhaustus et languidus periit. p. 22.

Alius, mercaturae deditus, et idcirco itineribus saepe defatigatus, interea satis validos insultus arthriticos patiebatur. Post annum autem quinquagesimum quartum quieti, cui sese dicauerat, atque diaetae ordinatae adscripsit, quod per decennium nulla arthritica incommoda percepisset. Bene enim interea valuit; iracundia tamen facile poterat commoueri, vsque ad sexagesimum fere annum, quo de variis catarrhalibus affectibus conquerebatur: quibus et medicus occurrebat, nihil cogitans de caussa praedisponente arthritica. Accedentibus variis symptomatibus, languoribus sine febre, noctibus inquietis, subitaneis sensuum obnubilationi- p. 26.

 bus,

bus, ſcintillantibus radiis, oculum agitantibus, aliisque, b. LVDWIG conſilium exigebatur. Qui, in ſcrutinio cauſſarum verſatus, reſpexit ad materiam arthriticam antea praeſentem, nunc latentem, eique methodum medendi accommodabat. Nihilominus redibant ſymptomata capiti moleſta, inter quae vnum ab aegro ita deſcribebatur: non flamma eſt, ſed ſenſus halituoſi calidi, quale ex prunis vehementer incandeſcentibus ſurgeret, qui ex abdomine per pectus ad caput vniuerſum aſcenderet, nec niſi quiete in lectulo, et oculis, ſine ſomno clauſis, et liquore cornu cerui ſuccinato ſupprimi poſſet. Atque ita miſere et anxie vixit, et vires morbo, et ſenio proſtratae, nullos motus regulares permittebant. Interea autem calculos ducebat, ſuisque negotiis intererat vsque ad annum ſexageſimum octauum, quo languidiſſimus lectulo detinebatur, nec amplius nutrimenta concoquere poterat. Lenta autem mors et minus tranquilla continuis tenſionibus cum in vniuerſo corpore, tum in capite inprimis et incompletis conuulſiuis motibus vitam per plures annos traxit. Tandem clamores triſtes tantum emittebat, interdum eiulabat, nec placide ita exſpirabat.

p. 29. Ex ſequenti exemplo patet, vlcera crurum materiae podagricae vim ſupprimere.

p. 39. In ſenibus lenti et imperfecte moti morbi arthritici pariter occurrunt, quibus alias podagra regularis ſanitatis optimum praeſidium, atque longaeuitatis cauſſa cenſetur. Vidit Noſter ſenem, qui diaeta ordinata ad ſeptuageſimum ſecundum annum perueniſſet, ſub regularibus et annuis propemodum podagricis inſultibus, tandem autem morbo lento, ex incompletis crebrioribus podagricis paroxyſmis nato, anno ſeptuageſimo octauo aetatis ſuccubuit.

Com-

Commemoratis adhuc aliis exemplis ſuppreſſae materiae arthriticae in ſenili aetate, addit b. LVDWIG exemplum excitatae in ſene. Cum enim virum, ex haereditate arthriticum, accedente ſeptuageſimo ſecundo anno, imbecilliores ac antea quidem, attamen crebriores pati oportebat inſultus arthriticos, medicus diſſuadebat vini potum. A quo poſtquam aeger prorſus abſtinebat, paroxyſmi leviores quidem, ſed vires vitae imbecilliores reddebantur. Aduocatus tum b. LVDWIG vini optimi moderatum vſum ei concedebat, inde dolores arthritici acerbiores facti ſunt. Pertaeſus autem huius remedii, dolores augentis, rurſus a vino abſtinuit et inſultu apoplectico, a materia arthritica, ad caput delata, ex hac vita diſceſſit. Quapropter Noſtro videtur tutius, analepticum vini hauſtum, vt lac ſenum, iis propinare, et dolores ſubinde excitatos patienter ferre, nec diaeta ſtrictiſſima paroxyſmos imminuere. Morbus enim nihilominus ita ſupprimitur. p. 44.

2) *Oratio de neglectu contemplationis naturae, cauſſa neglectae medicinae, menſe maio 1768. in ſolemni doctoris inauguratione recitata.* Enarratis cauſſis, quae impediant naturae contemplationem, atque in vita varia hominum et inprimis educatione non ſemper probanda potiſſimum cernantur, b. LVDWIG ex neglecta naturae contemplatione, neglectum medicinae deriuat, idque ipſum ex methodo diſcendae medicinae, ratione eius faciendae et tandem cultura, a variis inuentoribus et profeſſoribus ſuſcepta, declarat. p. 46.

Neminem Noſter ad ſtudia ſeueriora, et diſciplinas altiores addiſcendas aptum iudicat, niſi ingenio ad res naturales contemplandas inſtructum, in quo omnis omnino doctrinae initia poſita ſunt. p. 52.

Ita enim tiro medicus grata rerum varietate, quas offert ſcientia phyſico mathematica, hiſtoria naturalis, anatome, chemia, et quae porro ad medicinam recte colendam, faciendam et docendam ſcitu ſunt neceſſaria, ſaepeque a diſcentibus pariter ac docentibus negliguntur, facile allicitur. Sed quam ſaepe educatio, opiniones, hypotheſes amorque ſingularis in hanc vel illam medicinae partem discentium et docentium impediunt rerum naturalium contemplationem, iisque neglectis, neglectum medicinae inſimul inducunt!

p. 58. Quemadmodum igitur in illuſtribus nonnullis academiis nullus ad altiores diſciplinas admittebatur, niſi ex ſcholis philoſophorum tentamine rite inſtituto dimiſſus eſſet: ſic nemini ad medicorum ſcholas aditus largiretur, niſi, qui in vera naturae contemplatione verſatus eſſet. Ita quidem pauciores forte medici dimitterentur, tales tamen, quales in vera ſyſtematis medici, ad naturae ductum compoſiti, conſideratione confirmati eſſent.

p. 69. 3) *De fallaci iudicio vulgi ſuper vi imaginationis maternae in fetum obſeruata quaedam* *). Cum de vi imaginationis maternae in fetum, cui vulgo omnes deformitates et laeſiones fetus adſcribunt, alio atque alio modo eruditi **) ſentiant, atque dubitent, b. LVDWIG nec in affirmatiuam, nec in negatiuam ſententiam tranſiens, iudicium ſuum hac de re potius ſuſpendit, atque hic obſeruata tantum quaedam proponit, ex quibus elucet, eſſe quasdam corpuſculi embryonis mutationes, quae, etiamſi imaginationi maternae adſcribi ſoleant, nihilominus

*) Eſt proluſio academica 1759 edita, paſſim aucta.

**) v. comm. noſtr. Vol. VI. p. 455.

hilominus tamen ab ea non repeti poſſe videantur: ideoque parum imaginationi maternae tribuitur.

Grauida, cum viſcera gallinae ſemiextracta ex abdomine vidiſſet, horrore perculſa fetum edebat, cuius inteſtina circa vmbilicalem regionem nuda quaſi conſpicerentur. Atque, praeter eam abdominalium integumentorum partem, quae circa vmbilicum ad duos pollices extenſa, adeoque flaccida et attenuata, tenuis et pellucida apparebat, vt viſcera abdominalia inprimis inteſtinorum tenuium gyri in vmbilicali regione transparerent, omnes embryonis partes naturali modo diſpoſitae inueniebantur. Viſcera, praeter flacciditatem, quae ab imbecillitate minusque iuſta nutritione proficiſcebatur, nullam praeternaturalem prae ſe ferebant mutationem. Ex his itaque patet, imaginationis maternae vim, ſi fuiſſet, viſcera nullo modo agitaſſe, ſed defectum ſolummodo nutritionis in vaſis, verſus vmbilicum tendentibus, hanc attenuationem integumentorum induxiſſe, et in ſimili hiſtoria, a Noſtro hic narrata, et huic praemiſſa, idem fortaſſe eueniſſe, licet ibi inteſtina, laeſis inuolucris propenderent. p. 72.

Praeterea mater fetum de reliquo ſanum et perfectum in lucem edebat, cum tumore obſcure rubicundo in oſſo bregmatis dextro, indubitato ab obſtetricis preſſione profecto, quo ipſo loco mater quarto propemodum grauiditatis menſe improuiſo, et fortuito caſu tacta fuerat baculo. Pariter vero putat b. LVDWIG, hunc tumorem inde non ortum eſſe, ſed vti reliquas maculas (*Feuermähler*) dictas, ſeu alias atque alias excreſcentias ex ſtaſi aliqua cruoris attenuati prouenire, quae saepenumero ſponte diſcutiantur, easque remanere et augeri, inprimis ſi nimiam remediorum externorum et haud raro irritantium applicationem varie tentant. p. 75.

His

p. 79. His ſubiungit Noſter obſeruationem, icone illuſtratam, cum ea defectum partis organicae prae ſe ferat, non ex imaginatione materna, ſed ex denegata ei parti nutritione declarandum. Militis vxor enitebatur infantem ceteroquin ſanum, cuius brachium ſiniſtrum ad mediam ferme oſſis humeri partem truncatum appareret, integumentis communibus circumcirca productis, nec laeſis. Papillae ſolummodo protuberantias molles integumentorum referebant, nec quidquam, praeter exiguam pinguedinis copiam, iis perquiſitis, inueniebatur. Arteria brachialis deſcendendo ita contracta in oculis Noſtri veniebat, vt in attenuatis filamentis euaneſceret. Atque ita et reliqua vaſa et nerui extenuati euaneſcebant.

p. 80. Deltoideus in tenello hoc corpore bene ſeſe habebat, minus vero brachiaeus internus. Coracobrachialis in media parte deficiebat, et in tendineam expanſionem ſeſe finiebat, quae cum vicinis partibus coaluerat, et ad latus finis oſſei humeri, quaſi abrupti, inſerebatur. Muſculi, teres maior et minor, nullam prodebant praeternaturalem inſertionem. Antequam vero tertia pars tricipitis vere ſibi vniri poſſet, in tendinem euaneſcebat, et fini humeri quaſi truncati annectebatur. Os humeri ſuperius non mutatum erat; deſcendendo autem attenuatum, cuius iam media pars in duo tubercula finiebatur, nulla cartilagine ſuperinducta, ſed quodammodo aſpera. Multi hanc deformitatem adſcribebant grauidae imaginationi, quae amputationi brachii in milite quodam adminiſtratae, durante graviditate, intereſſe dicebatur. Sed mater hoc negabat non ſolum, ſed nec vllam aliam quoque huius deformitatis cauſſam commemorare poterat. En dubiam vim maternae imaginationis in fetum!

Tum

Tum exemplum enarratur iuuenis viginti annorum, mutilatis extremitatibus vtrisque nati, earumque exiguo motu, qui curiosorum oculis a parentibus, hic Lipsiae monstrabatur, et ex pago Latobrico (*Kletgau*), in Sueuia sito erat. Nomen eius erat *Ioannes Heß*: cuius mater, durante graviditate terroris seu imaginationis laesae caussam ignorauit. Denique addit de animalium brutorum mutationibus quaedam. p. 83.

4) *Melancholico maniacorum et epilepticorum quorundam, in ptochotropheo Waldheimensi demortuorum, sectiones tradit* IOANNES ERNESTVS GREDING. Diuidit Cl. Auctor has commentationes in duas partes, historicam nimirum et anatomicam atque eadem ratione in his ipsis aduersariis subinde communicat. Quod si vero relationes de morbis, minus perfectae irrepserint, hoc tribuendum est imbecillitati mentis aegrorum, qui saepe confuse, imo prorsus non ad quaestiones respondere poterant. Posteriorem autem huius tractationis partem in tres sectiones distribuit Cl. Auctor, atque in prima ea, quae in calua, meningibus et encephalo: in secunda ea, quae in pectoris cauitate, praecipue ratione pulmonum et cordis, et in tertia tandem sectione ea, quae in imo ventre eiusque visceribus proposuit. p. 90.

Omnes vero aegros, de quorum morbis in historica parte hic et in sequentibus refertur, Noster digessit in quatuor classes, quarum prima de melancholico maniacis, secunda de singulari et connata vtplurimum mentis imbecillitate laborantibus, stupidis fatuisque, tertia de epilepticis, et denique quarta de epileptico maniacis agit. Pluribus enim subdiuisionibus iure Noster supersedere arbitratur. p. 92.

Primam

p. 93. Primam classem dispescuit in duas sectiones, quarum prima eos complectitur, qui aliquo modo ante mortem resipuerunt: altera, qui nunquam. Similesque aegros, vt meticulosos, desperantes, superbientes, voluptuosos, fanaticos cet.

p. 149. 5) *De morborum inprimis exanthematicorum successionibus obseruationes.* Attendisse iam medicos ad has successiones primum, easque saepe a minus idonea medendi ratione pendere, iisque nec rarius eruditos medicos ex negligenti contraindicantium consideratione occasionem dare: item ex aegri regimine, morbo superato, minus iusto, proficisci monstratur. Dein respicit Noster non pariter ad recidiuas solas, vt fieri solet ab intermittentibus febribus, ac potius ad nouos morbos, a prioribus diversos, quorum genesis saepissime in lentis febribus, alia atque alia ratione corpus afficientibus, cernitur. Ac hoc potissimum hic b. LVDWIG obseruationes volunt, ex quibus nimirum apparet, etiam ex ipsa morbi, et materiae morbosae indole successiuam euolutionem nouorum morborum, prioribus saepe grauiorum, oriri.

p. 156. Quamquam itaque hae obseruationes exanthematicas potissimum febres spectant; tamen ex instituti ratione Nostro a scabie ordiendum est, quae intempestiue repressa, innumeros morbos chronicos producit, et caussa est variorum morborum succedentium. Exemplo febris peculiaris et tandem exitiosae, a scabie repressa ortae, a Cl. Auctore memorato, varia alia scabiei succedentia exanthemata
p. 160. enarrantur. Nobilis iuuenis vel scabie vera, vel aliis pustulis laborabat diu, dein hac dyscrasia humorum quodammodo correcta, per aliquot annos bene valuit et ad iustam adolescentis proceritatem accesserat. Postea morbillos et variolas feliciter supera-

ſuperabat; relicta tamen ophthalmia, accuratiori diaeta et remediis, correctioni lymphae inſeruientibus, quoque ſublata. Nihilominus tamen paullo poſt ſcarlatina maligna accedebat cum diarrhoea, deliriis et continuis partium tenſionibus et artuum tremoribus, ab acrimonia ſubtili, neruis inhaerente, vti videbatur, deriuandis. Poſt triduum etiam erumpebant puſtulae miliares albae, adeo copioſae, vt corpus quaſi totum iis obtegeretur: quae quoque non recedebant, licet corpus ob continua deliria maxime inquietum, ſemper fere denudaretur, atque diarrhoea, inſcio aegro, continuaret. Miratus porro ſaepe eſt Cl. Auctor, veſicatoria in corpore tam emaciato, in quo cutis oſſibus quaſi adhaerere videbatur, continuam ſuppurationem effeciſſe, quae et poſt morbum feliciter ſuperatum continuabat. Summe debilitatus iuuenis dein iuſta diaeta et roborantibus medicinis quoque ad verum robur virile acceſſit.

Quapropter quaerit Noſter: in hoc iuuene vtrum poſt varioloſum morbum demum noua materia morbi collecta ſit, an aliqua particularum acrium collectio, a ſcabie relicta, adfuerit, per morbillos et variolas non extricata? Vltimum Noſter arbitratur et probat, inſimulque de acrimonia lymphae, quatenus vel velamenta neruorum, vel ipſum fluidum illorum petat, quaedam addit. p. 167.

Diſquirit porro Noſter: an non ex ſucceſſionibus morborum, quales in propoſitis exemplis nunc demonſtrauit, indoles materiae morbi quodammodo appareat? Sed, cum mixtio morboſa non ad ſanas humorum elaborationes referri queat, haec diſquiſitio Noſtro inanis videtur. Rurſus de ſucceſſionibus exanthematum dum hic diſputatur, tanta obſeruationum varietas Noſtro eſt, vt ſuadeat, p. 175.

 potius

potius ad progreſſum febris et ſymptomata, quam ad exanthemata ipſa reſpici debere.

p. 178. Denique de ſcarlatina, ſaepe epidemica, quaedam addit b. LVDWIG monita, quam poſt alios morbos iam ſuperatos prodiiſſe vidit. Duo infantes, ad cacochymiam diſpoſiti, variolas benignas patiebantur. Obſeruauit itaque partim ob cacochymiam, partim ob variolarum benignitatem, magna cum attentione conualeſcentiae tempus: et cum his per hyemem vagae cutaneae eroſiones cum ophthalmiis moleſtae eſſent, ſtrictiſſimum diaetae regimen iniunxit. Nihilominus tamen, cum ſcarlatina epidemice graſſaretur, hi duo infantes ea corripiebantur aeque grauiter, ac reliqui huius domus liberi. Atque ſcarlatina vix ſuperata, tumores glandularum colli, congeſtiones acris humoris ad aures accedebant, tandemque tumores ad parotidem ſequebantur. Lymphaticos humores itaque in his ſingulari acrimonia infectos fuiſſe, exanthematicisque morbis non raro ſuccedere obſtructiones glandularum lymphaticarum, ex hoc exemplo patet.

p. 183. 6) *Obſeruatio de abſceſſibus lacteis in infante poſt variolas obortis*, Poſtquam Cl. Auctor de affluxu lactis maiori in macilentis, quam in obeſis feminis: de neceſſitate, qua cogantur feminae, ob morbos, vt purpuram, lacteos abſceſſus, ſaepe ex temere denegato infantibus lacte oriundos, ipſae lactare, et de officio lactandi ſuos infantes, atque de cauta nutricis electione quaedam praemiſit: notabile exemplum infantis, abſceſſus lacteos illuſtrans, ab Eo enarratur.

p. 185. Infans octimeſtris copioſis benignis laborabat variolis, et a nutrice nimis copioſo lacte nutriebatur, vt, variolis ſuperatis, leuia mannata ipſum lac per

aluum

aluum ſubducerent. Accedente dein febre, brachium dextrum intumeſcebat, et abſceſſus, ad cubiti articulum latens, detegebatur. Similis tumor in crure dextro cum abſceſſibus ad malleolum externum et internum. Quibus inciſis, materia purulenta tenuis et ſanioſa cum lactis coagulo emanabat, nullaque inflammatione orta, lacteus hic humor vulneris ſanationem impediebat.

Tum magnus abſceſſus ſub clauicula dextra, et p. 188.
ſub muſculo pectorali formabatur, qui ad pleuram vsque penetrabat, mortemque infantis accelerabat. Noluit quoque mater, vt ille incideretur. Hi abſceſſus non ſub cute, ſed profundius ad perioſtium generabantur, et praecipue ad loca, articulis vicina. De aliis abſceſſibus poſt variolas Noſter in ſuperioribus egit *).

Iam ad quaeſtionem reſpondetur, vtrum teneri p. 190.
infantes, lac matris et nutricis ſugentes, in variolis vel aliis morbis acutis ablactari debeant nec ne? In ſexto menſe lactationis ſuadet ablactationem: nolunt autem plerumque matres. Quod ſi vero hoc fieri nequeat, nutrix non largo, ſed tenui et facile digerendo victu nutrienda eſt: nec cereuiſia ei largienda, ſed ptiſana ex reſoluentibus et demulcentibus parata, item liberioris aeris vſu atque motu laboreque opus eſt.

In altera parte haec leguntur.

1) *Commentatio de arthriticis doloribus, ex incre-* p. 194.
mento corporum oriundis. Vt ſpecimen euolutionum arthriticae materiae ſupra b. LVDWIG **) dedit: ſic

*) vid. aduerſ. medic. pract. Vol. I. p. 499. comment. noſtr. Vol. XVII. p. 505.
**) v. ſupra, p. 103.

ſic hic duo exempla examinat, quorum alterum fuit in puero nouem annorum, ad incrementum corporis ducendo: quod etſi non ita celere, ſed moderatum magis erat; tamen multa incommoda, cum celeri incremento alias coniuncta, oſtendit: alterum in virgine duodeuiginti annorum, in qua corporis incrementum iam abſolutum videbatur, cum illa nihilominus in confirmatione epiphyſium plena, articulorum doloribus mire excruciaretur. De his exemplis haec habeto:

p. 198. Filius erat Noſtri, qui in nono aetatis anno varia incommoda ab incremento corporis experiretur. Quae erant, dolor in diaphyſibus et epiphyſibus, dolores capitis potiſſimum matutino tempore et ventris, cum alui ſegnitie et vrinae tenuis aquoſae excretione. Obſeruauit praeterea Noſter in filio muſculos in ſomno duriores et tenſos, qui non contracto corpore et membris incuruatis, vti ſolebat, ſed extenſus et quaſi rigidus dormiebat. Inde et explicat languorem, torporem et tenſiones, praeſertim matutino tempore, filii poſt ſomnum. His ſymptomatibus intercedebat catarrhalis febris aliique, a debilitate oriundi, morbi tranſitorii. Nihilominus tamen, licet aeſtate ſanior videretur, altera hyeme iterum conquerebatur de iisdem incommodis, ſed quodammodo imminutis. Poſtea vero nullus amplius morbus incrementum filii turbauit, et plena adhuc fruitur ſanitate.

p. 210. Morbus virginis huius non erat hereditarius; nihilominus tamen dolor articulorum permanebat, atque vehementior reddebatur, qui catarrhalis videretur: et varia ideo quoque remedia a Noſtro ſunt fruſtra adhibita. Quapropter incidit Noſter in cauſſam celeris incrementi, atque curationem illic direxit cum fructu.

Qua occaſione aſſerit quoque b. LVDWIG, plures imbecilles, praeſertim praediſponentibus cauſſis ex morbo arthritico tranſitorio, ſed grauiori perpeſſo, ſubſiſtentibus, et interea occaſionalibus accedentibus, ad morbos arthriticos habituales disponi poſſe. Porro accedunt et cauſſae complicatae, vt vermes, ſpaſmique, quae cum incommodis, ab incremento profectis, ſeſe coniungunt. p. 216.

Exemplo praeterea vno addito virginis, arthriticis doloribus vexatae, pauca de incremento oſſium in vniuerſum ſubiungit b. LVDWIG. Dolor in diaphyſibus oſſium perceptus, incrementum corporum declarat: dum enim oſſa cylindrica elongantur, tenſiones partium, his iunctarum, et obſcurus aliquis in oſſe ipſo ſenſus, incommodorum cauſſae ſunt. Haec potiſſimum inter annum nonum ad decimum tertium vſque percipiuntur, raro citius vel tardius, et tunc aequale plerumque eſt corporis incrementum. Adoleſcentibus vero anno duodeviceſimo ad viceſimum ſunt dolores praecipue ad epiphyſes, veris arthriticis doloribus ſimiles, plerumque vagi: coniunctique cum laſſitudine corporis et cephalaea, et id genus aliis. p. 218.

Quapropter de oſſibus capitis Noſter quoque exponit, et rachiticorum ſimul incrementum commemorat. Laſſitudo non ſolum in externis partibus percipitur, ſed in oſſium meditullio, illeque ipſe ſenſus dolor vere oſteocopus dici meretur. p. 221.

His praemiſſis, curam aegrorum in doloribus, cum corporis incremento coniunctis, Noſter perſequitur. Atque haec cernitur in diaeteticis potius, quam pharmaceuticis remediis. Reſoluentia non ferunt hi aegri, euacuantiaque, niſi prudenter electa, nocent. Roborantia ſumme neceſſaria quidem videntur; attamen, cum iis ſiccandi vis ſit p. 223.

 pro-

propria, et hic magna opus eſt circumſpectione. Quapropter accuratioris diaetae commendatio in his morbis non ſpernenda eſt, cui analeptica tantum iulapia a medico ſunt iungenda.

p. 229. Balneorum moderate frigidorum vel ſcoriis additis, magnus quidem eſt vſus in his morbis; attamen tum, cum liberiori aeri aegros exponere eosque ſufficienti nutritione reficere poſſumus. Alias vis roborans balneorum pariter nocet, atque interna roborantia medicamenta.

p. 231. 2) *Oratio de maiore propenſione medici empirici ad hypotheſes, quam dogmatici; menſe maio* 1768. *in ſolemni doctoris inauguratione recitata.* Contemplatione vniuerſae rerum naturae qui tenentur, ortum, incrementum et interitum corporum cognoſcere poſſunt, modo deſidia ac negligentia indagatores non deterreat et arceat. Et hanc contemplationem vniuerſi ſequi oportet medicos in ſingulari hominis natura diſquirenda. Et haec naturae contemplatio medica et diſcendae, et faciendae, ac denique colendae ſcientiae medicae vna et certa eſt via. Attamen, cum doctrinae phyſicae veritatem amantes ſaepenumero ab hypotheſibus perturbentur, dogmaticos magis eſſe hypotheſium amicos, quam empiricos autumant. Id quod Noſter refutat, ſyſtematisque medici vtilitatem, et hac in re commonſtrat. Cuius ope non ſolum initia doctrinae medicae diſcuntur; ſed etiam ad vias naturae, in mutationibus morborum et effectibus medicamentorum recte obſeruandas, ducuntur medici rationales.

p. 253. 3) *De luxatione vertebrarum colli, a medico forenſi circumſpecte diſquirenda* *). Narrantur hic a b. LVD-

*) Eſt proluſio academica Lipſiae a. 1767. 4 propoſita.

b. LVDWIG tria exempla, et diiudicantur eadem variis monitis additis. Ac primum quidem complectitur subluxationem vertebrae colli secundae, a secantibus, vt caussa mortis propositam, sectione vero legali non satis declaratam. Erat autem potius paraplegia partium, sub capite positarum.

Secunda disquisitio pertinet ad luctam fratrum, inter quam vnus ex iis subito vita priuatus est. Quaesitum itaque est, vtrum mors ex apoplexia, internis caussis adscribenda; an vero ex subluxatione, ad quartam, quae trium linearum distantiam secesserat a tertia, colli vertebram notata, orta esset? Et, si hoc euenerit, vtrum haec subluxatio violentiae trahentis, an renisui tracti et in lucta mortui fratris adscribenda esset? Mors autem haec adscribebatur apoplexiae. p. 258.

Tertio in exemplo vertebrae primae, vti referebatur, satis nimis deductae a secunda, luxatio et apoplexia inde orta, caussa mortis, sed falso, creditur. Mortuus vero et hic est ex alia caussa, ex refrigerio nempe, cui sudans aeger, febre catarrhali epidemica laborans, imprudenter expositus fuerat. p. 261.

Quam ob caussam luxatio et subluxatio vertebrarum colli a medico forensi circumspecte est disquirenda. Cuius disquisitionis modum hic b. LVDWIG tradit. Nos vero, saluis breuitatis legibus, hoc vnum hic addere possumus, quod attinet firmam adhaesionem vertebrae primae ad os occipitis, et hiatum posteriorem naturalem inter primam et secundam vertebram, qui ob motum lateralem capitis adeo necessarius est, saepeque, vti et ex his exemplis in aprico est, secantes inducit, vt luxationem et subluxationem fingant. Difficile autem est hunc hiatum detegere: inde et factum est, vt optimi osteographi EVSTACHIVS, CHESELDEN p. 266.

 alii-

aliique, eum non commemorarent. Ill. TREW vero annotauit illum in osteologia sua, et Cl. ALBINVS in tabulis ossium humanorum, corpus secundae vertebrae per hunc hiatum conspiciendae praebet, tab. X. fig. 2. lit. a.

p. 269. 4) *Melancholico maniacorum et epilepticorum quorundam in ptochotropheo Waldheimensi demortuorum, sectiones tradit* IOANNES ERNESTVS GREDINGIVS. Continuatio I. *). Pergit hic Cl. Auctor in ea tractatione, quam in prima parte incepit, et cuius instituti ratio supra a nobis est tradita **), et de stupidis fatuisque, de epilepticis et de epileptico maniacis agit. Breuitati autem studentes has historias in compendio tradere non possumus.

p. 314. 5) *De belladonnae viribus et efficacia in icteri curatione tentamen.* Auctore EODEM. Belladonnam Cl. GREDING in ictero chronico, cum aliis in morbis tam egregios praestiterit effectus ***), adhibuit, hicque eius vires in hoc morbo tradit. Femina, furto deprehensa, et verberibus atrocius tractata, non diu post puerperium de dolore hypochondrii dextri conquerebatur cum praecordiorum dolore et alui segnitie. Anthelmintica, lumbricis expulsis, praestabant paruum dolorum lenimen, et, digestione laesa, cum spasmis et contractionibus abdominalibus, macilenta ac debilis femina euadebat, rite tamen interea menstruata. Variis incassum tentatis remediis, tandem decem salis com-

*) v. supra, p. 111.

**) v. ibid.

***) v. comm. nostr. Vol. IV. p. 261. it. Vol. VIII. p. 654. not. Vol. XI. p. 258.

communis *) vncias, in ſufficienti quantitate aquae ſolutas, partitis vicibus ita cum fructu exhibuit Noſter, vt per trimeſtre ab his moleſtiis prorſus liberaretur. Effectus huius ſalis erant, quod quatuor aegris aliis eiusmodi exhibuit, ſitis inſignis, aluus ſaepius laxa, ante primam alui exonerationem capitis dolor, aliquoties bilioſi cum pituita vomitus, et in duobus magnus ventris ardor, agente hoc remedio. Ceterum actio huius remedii Noſtro rudior videtur, indeque non continuandum hoc tentamen.

Haec ſola femina ex eius vſu conualuit; attamen non cum continuatione. Nam vernali tempore recrudeſcebant ſymptomata et quidem aucta. Variis tum rurſus tentatis fruſtra remediis, belladonna Noſter in hac femina vſus eſt. Veſperi et mane per decem dies pilulam, ex partibus octo extracti, et quinque pulueris foliorum belladonnae paratam, ſeſqui grani pondere ei dedit. Cuiuslibet vero pilulae deglutitionem inſignis corporis calor, vehementior crebriorque arteriarum, praeſertim in temporali regione ictus, capitis temulentia per duas horas et largus ſudor ſequebantur. Altera pilula vix deglutita, praeter ſudorem, binae deiectiones, virides, cum larga vrinae copia euacuabantur, idque ſequentibus diebus cum continuatione, et quotidiano icteri decremento. Haec itaque decem dierum ſpatio a morbo hoc conualuit. p. 317.

Porro addit Noſter exemplum de vſu belladonnae in ictero, in quo vrinam, profunde croceo colore tinctam, et muci prorſus lutei copiam e nare ſiniſtra effluere obſeruauit, bonumque et hic belladonnae effectum expertus eſt. p. 320.

*) v. Medical transactions, Volum. I. Lond. 1768. 8. artic. IV. p. 54. comm. noſtr. Vol. XVII. p. 198.

p. 322. Tum et vſus eſt Cl. GREDING belladonna in ictero recentiori. Et huic ſeruiit belladonna, etiamſi oculorum hebetudo, vrinae excretionis plenus defectus *) et id genus alia ſymptomata continuationem vſus belladonnae impedirent.

p. 327. 6) *Tractationis de diſtorta ſpina dorſi pars prima: de diſtorſionis differentiis.* Reſpicit b. LVDWIG ad totius ſpinae dorſi vitioſam diſpoſitionem, quoniam tum mutationes reliquarum partium connexarum recte declarari poſſunt. Quapropter agit Noſter primum de contorſione ſpinae in vniuerſum, et huius differentiis bene ordinatis, mutationes figurae et ſitus non ſolum in vertebris, ſed in aliis quoque partibus deſcribit.

p. 333. In decimo anno confirmationis ſpinae dorſi initia conſtituit. Poſt decimum itaque rarius gibberoſitatis correctio locum habere videtur. Diſtorſionis ſpinae differentiae primum cernuntur in curvitate verſus anteriora, λορδῶσι: dein in lateralibus declinationibus σκολιῶσι: et denique verſus poſteriora, κυφῶσι. Quibus definitis, coſtas, ſternum, clauiculas, ſcapulasque iisdem oppoſitas, nec non coxarum et oſſis ſacri curuitates b. Auctor examinat: indeque varios diuerſae aetatis gibberoſitatis gradus a mala conſuetudine pariter, atque ab internis cauſſis, nec non a negotiis, vt in opificibus, pendentes conſiderat: et gibberoſitatem duplicem ſiue eminentiam thoracis, a parte anteriori et poſteriori formatam, cum ſterni obliquitate coniunctam, icone addita, quantum fieri poterat, illuſtrauit. Nos vero, pauca tantum delibabimus.

Curui-

*) confer. Cl. GATAKER, v. comment. noſtr. Vol. VII. p. 720.

Curuitas verſus anteriora rarior eſt et exemplo confirmatur. Haec in rachiticis euenit, qui, ob tumorem infimi ventris, flexum anteriorem ad confinia thoracis et lumborum praeter modum antrorſum eminentem habent. p. 336.

Commemoratur hic exemplum gibberoſi, quem ad decimum quartum annum vſque ſeruauit b. Auctor. Hic puer cubando et ſedendo rachiticum corpus incuruabat, et eo ſitu dolores infimi ventris compeſcebat. Gibbus recta retrorſum, in ima thoracis parte obortus, et tandem ita confirmatus eſt, vt non, niſi manibus, ſuper genua applicatis, incedere poſſet. Poſt decimum aetatis annum abſceſſus ad ſpinam apparebat, quo aperto, ex magna copia puris ichoroſi effluxa, puer commodius incedere potuit, ac omnino melius ſeſe habebat Non diu poſt nouus iterum abſceſſus formabatur, quo inciſo et contenta materia emiſſa, depuratio et conſolidatio nullum locum habuit; ſed aeger, lectulo inde continuo affixus tabe periit. Dolemus nos reliqua non tangere poſſe per inſtituti noſtri rationem. p. 359.

7) *Monita de aluiductione in conualeſcentibus.* p. 372.
Agitur hic potiſſimum de ſelectu purgantium medicamentorum, conualeſcentibus accommodato, atque monſtrat hic b. Auctor vſum et abuſum purgationum in conualeſcentibus. Largitur Noſter vſum purgantium leniorum in febribus intermittentibus, continuis, ſcabie, affirmatque leniora laxantia non nocere exanthematibus. Reſpicit porro in ſelectu horum remediorum in conualeſcentibus potiſſimum ad vim morbi, debilitatem aegri eiusque appetitum, et canalis inteſtinalis conditionem. Ita ſalia, cum laxitatem augeant, non laxitati inteſtinorum conducere Noſter autumat.

Tertia pars haec concernit:

p. 387. 1) *Tractatio de venaesectione in haemorrhoidariis.* Earum definitione praemissa, vt distinctio haemorrhoidum a medicis stabilita, et a Nostro passim hic commemorata, eo melius diiudicari queat, varia symptomata, haemorrhoidariis superuenientia, pertractantur: vt narium haemorrhagia, mictus cruentus, aliaeue sanguinis euacuationes.

p. 392. Vidit Noster tumores in haemorrhoidariis, qui ad oui columbini, imo ad gallinacei magnitudinem excreuerunt. Hae appellantur ergo tumentes haemorrhoides seu coecae, quas cum variis earundem incommodis hic Noster primo persequitur, postmodum de fluentibus, venaesectione dirigendis, disputat. In coecis non tam ad copiam sanguinis vrgentis, quam ad siccitatem scybalorum et intestini ipsius, nec non ad caussas antecedentes attendendum regrediendumque est. Igitur siccantia remedia, vt aloetica, quae vero hic omnino nocent, in his sunt vitanda. Multo potius libera circulatio sanguinis, vt omnino, sic in systemate venae portae est curanda, et elaboratio omnium humorum adiuvanda in primis aeque, ac reliquis viis. Atque ita haemorrhoides non raro fugari possunt, nec, venaesectione vernali admissa, regredi solent.

p. 400. Coecis itaque haemorrhoidibus medendi ratione praemissa, venit Noster ad earundem molimina, quae nullo modo dissipari queunt et subinde molestiora redduntur his aegris. Sanguinis euacuatio in loco ipso affecto hic praefertur venaesectioni a medicis, qui partim hirudines, partim incisionem suadent, nec raro vtrumque auxilium promiscue admittunt. Constitutio autem venarum haec auxilia dirigit atque definit. Qua occasione

b. Au-

b. Auctor et de tractatione abscessuum ad anum in haemorrhoidariis quaedam proponit.

Non raro fluxum haemorrhoidalem sponte auctum, grauissimos morbos eosque rebelles dissipasse, aliquoties in spasmis vesicae, melancholia et praecipue mania Noster intellexit. p. 405.

Statae haemorrhoides, quae cum definito catameniorum fluxu in feminis comparari possent, nunquam Nostro obuenerunt. Semper enim aliqua in ordine et temporibus obseruatur varietas, viridisque inde senectus cum haemorrhoidali fluxu nunquam est exspectanda. p. 407.

Menstruis non rarius antecedunt haemorrhoides, vel ea sequuntur, quae quoque haereditate continuari videntur aeque in feminis, ac in viris; si nimirum in mixtione humorum atrabilaria caussa spectatur. Magna vero in his medici conuertenda est attentio ad abdominalia potissimum viscera, ne, cessantibus catameniis, continua reddantur haemorrhoidum incommoda. Venaesectionis auxilium hic adeo dubium est, vt saepe in eo suadendo Noster haesitet, ob plethoram feminarum, potius a debilitate solidorum, quam a sanguinis boni et elaborati copia proficiscentem. Speciosum enim interdum auxilium affert venaesectio; attamen transitorium, quoniam tenuitas sanguinis per crebriores venaesectiones fouetur, accedente inprimis vita sedentaria, quae plus in feminas cadit, quam exercitata; qua tamen haec incommoda optime tolli possunt. Ceterum et venaesectio hic interdum requiritur, ac potissimum quidem, cessantibus menstruis, quo tempore multa inprimis moliuntur, nec non in grauidis, his ipsis haemorrhoidariis incommodis laborantibus. p. 416.

2) *Obser-*

p. 421. 2) *Obſeruata in ſectione cadaueris feminae, cuius oſſa emollita erant* *). Haec debilis et macilenta, ex arthritide laborans, nec ipſa venerea, nec ab eiusmodi parentibus nata, febre lenta tandem ita correpta eſt, vt e viuis eximeretur quadrageſimo tertio aetatis anno. Cadauer erat ſumme emaciatum, abdomen contractum, thorax incuruatus, gibboſus et ex ſitu aegrae caput verſus pectus erat inclinatum. Cutis ſicca, pura. Pinguedinis loco ſanies. Non multa inuenta ſunt mutata in thorace et abdomine, nec in ligamentis, cartilaginibus, glandulis, et articulis aliquid eſt perſpectum, quod a ſtatu naturali multum recederet. Perioſtei adhaeſio in oſſibus non adeo arcta erat. Externa oſſium ſuperficies ſcabra, quodammodo aſpera, lamellis non adeo arcte cohaerentibus, erat. Femore fracto, cum cadauer verteretur, perioſteum totum erat ſolutum, in reliquis oſſibus perioſtium leuius, quam ſolet, adhaerebat. Ceterum erat perioſtium denſum.

p. 430. Medulla vix congelata, ſed mollis et fere fluida erat, alba et pura in femore, et, quae cellulas oſſeas replebat, grate rubicunda: prope oſſa autem innominata aliaque multis grumis ſanguineis referta deprehendebatur.

p. 439. Singulorum fere oſſium deſcriptione data, et mutatione in mollitie et flexilitate deſcripta, de oſſium ſubſtantia omnino quaedam a Noſtro commemorantur. Ac primum quidem attinet laminarum oſſearum coagmentationem, quatenus os conſtituat. Hae externe ſucco conglutinante deſtitutae erant. Interne in illis oſſibus, vbi cellularis fabrica inter denſas laminas continetur, laminae illae ſ. parie-

*) Eſt proluſio academica b. LVDWIGII, 1757, Lipſiae 4. propoſita.

parietes, a ſe inuicem remoti, copioſiorem medullam continere videbantur. Praterea attenuatio in diaphyſibus oſſium non ſolum admiranda erat, ſed etiam poroſa et friabilis eorum ſubſtantia. Inde et oſſa haec, exſiccata ſole, calcaream materiam oſtendebant.

Hanc laeſam oſſium nutritionem non tribuit Noſter cum aliis acidae acrimoniae. Nam ſana medulla deſtillatione prodit acidum, vti Cl. GRÜTZMACHERVS docuit, ex tentaminibus chemicis *), nec ex medulla huius exempli acidum deſtillatione eſt elicitum. Quapropter putat potius eſſe adſcribendam laeſam oſſium nutritionem defectui boni ſucci, indeque deficienti nutritioni. p. 441.

3) *Melancholico maniacorum et epilepticorum quorundam, in ptochotropheo Waldheimenſi demortuorum, ſectiones tradit* IOANNES ERNESTVS GREDING. *Continuatio II.* **). Traditis in ſuperioribus morborum horum hiſtoriis, ea, quae vidit notatu digniora Cl. GREDING in cadaueribus, quorum diſquiſitionem nunquam diu diſtulit, ſed quam ſubito cum DIONYSIO SCHMIDT, chirurgo, curauit, accurate refert et cum aliorum obſeruationibus confert illuſtratque. Confectaria autem in poſterum communicabit. Agit hic potiſſimum de calua, meningibus et encephalo. p. 449.

4) *Tractatio de diſtorta ſpina dorſi, eiusque pars ſecunda, de cauſſis huius diſtorſionis* ***). Accuratius verſari hac in re exiſtimat b. LVDWIG, ſi primum ad p. 538.

*) v. EIVSD. diſſ. inaug. de medulla oſſium, Lipſiae, 1748. 4.
**) v. ſupra, p. 111.
***) v. ibid. p. 122.

ad imbecillitatem, et poſtea ad deprauatas quasdam conſuetudines in ſitu corporis et membrorum attendat, interdumque ad laeſam oſſium nutritionem reſpiciat. Curat itaque non ſolum hic infantum et puerorum imbecillitatem, quae ex multis diaetae erroribus in victu, potu, motu, regimine calido et id genus aliis inducuntur; ſed etiam adoleſcentum, in quibus diſtorſiones ſpinae ſunt frequentiores. Quod attinet ad peruerſas iſtas conſuetudines, in ſitu corporis minus commodo per varias has aetates admiſſas, e. gr. cubandi, ſedendi, ſtandi, ſeque ad varios progreſſus diſponendi: de his quidem et inprimis de mutationibus ſpinae dorſi diligenter videt.

In parte quarta communicantur haec:

p. 579. 1) *Tractationis de diſtorta ſpina dorſi pars tertia, de remediis huius diſtorſionis* *). Ac primum quidem Noſter hic diſquirit, quomodo imbecillitati ſit ſuccurrendum: poſtea conſilia, quibus deprauata conſuetudo corrigi poſſit, expendit: item de machinis variis ad infirmitatem ſuſtinendam, et deprauatam ſitus conſuetudinem corrigendam inuentis, nec omni omnino vtilitate atque auxilio deſtitutis, quaedam ſubiungit monita.

p. 582. Inprimis magna imbecillitatis correctio cernitur, in victus quantitate et qualitate: nam corpora non ſolum ſunt replenda victu, quo ſine vi elaborationis et mutationis corrumpuntur, et fibrae minimae relaxantur; ſed etiam eo, qui veram vim elaborationis et aſſimilationis admittit. Porro et motus aequalis totius corporis omnium partium in aere libero et puro ad digeſtionem, diſtributionem, appo-

*) v. ſupra, p. 122 et 127.

appoſitionem, et aſſimilationem nutrimenti animalis omnino requiritur. Exercitatio non ſuſcipiatur ieiuno ventriculo, nec ea, niſi digeſtione maximam partem abſoluta, concedatur. Rurſus fiant exercitationes vſque ad initia defatigationis, quae nonnunquam vſque ad initia ſudoris continuandae ſunt. Non minus huc pertinet frictionis et balneorum vſus. Balneorum frigori ſubinde aſſuefaciendi ſunt aegri.

Quo facto, de mutando ſitu peruerſo corporis, ex quo obliquitas ſpinae naſci incipit, agitur: ac primum quidem de infantibus, ad tertium vſque annum ducendis: poſtea de cura puerorum vſque ad decimum annum continuanda, additis nonnullis monitis, quae correctionem adoleſcentum, ad vigorem iuuenilem ducendorum, attineant. Hic de faſciis, ſtragulis, modo cubandi, ſedendi, ſtandi, corpora mouendi e. ſ. p. a Noſtro accurate diſputatur, quae Lectoribus commendare quidem, diligentius tamen hic tradere non licet. p. 595.

Reiecit Noſter omnes thoraces obliquos, ferri aliisque durioribus laminis munitos, quibus eleuatae, hinc inde vltra modum dorſi partes comprimebantur: et elegit nouum thoracem ſanae feminae alius, quae cum aegrae habitu et proceritate conveniebat, quem interdiu ferret. Praeterea addit ad ſcapulam eleuatam puluinaria parua, pilis equinis criſpis et elaſticis referta, quae quotidie mutari et eleuari iuſſit. His cautionibus adiunxit matris attentionem, quam oportebat habere interdiu in omnes obliquos aegrae ſitus, et noctu feminae cuſtodiam, quae in aegram diligentius attenderet, eiusque ſomnum, obliquo corporis atque peruerſo ſitu, interrumperet. Fatetur quidem Noſter, in hoc exemplo non omnem ſpinae rectitudinem eſſe reſtitutam; ſcapulae tamen eleuationem prorſus diſparuiſſe, nec, niſi in vertebris lumborum potiſſimum, p. 605.

exiguam remansisse curuitatem, idoneis vestimentis ita celandam, vt a paucis animaduerteretur.

p. 611. Quo facto ad machinas et similia auxilia, curuitatem confirmatam corrigentia, Noster progreditur, quorum vsum exiguum, interdum plane noxium iudicat. Cum collari ferreo tristem Noster euentum vidit in puella, quae tali collari instructa, de scala cadens, tantam vim vertebris ceruicis impresserat, vt breui post diem supremum obiret. Denique thoraces, coxas non nimium comprimentes, ne in partu tanta sese offerant impedimenta, suadet virginibus, et topica auxilia, vt vnguenta, emplastra emollientia e. s. p. friuola et incerta agyrtarum auxilia iudicat.

p. 622. 2) *Melancholico-maniacorum et epilepticorum quorundam, in ptochotropheo Waldheimensi demortuorum, sectiones tradit* Lic. IOANNES ERNESTVS GREDING. Continuatio III. *). Hic a Nostro considerantur in externa trunci et extremitatum constitutione color corporis alienus, nigredo, maculae pustulaeque atque oedema; porro obseruatur de cauitate pectoris, praecipue pulmonum et cordis, deque scirrhis mammarum, costis, mediastino, hydrope pectoris, e. s. p. Item de adhaesione pulmonum ad pleuram, ad pericardium et diaphragma, nec non de scirrhis, lapide, vlceribusque hic differitur. Dein pericardii concretio cum corde, illiusque ossificatio, liquor, eius quantitas et qualitas, varius hydrops, et corruptio exemplis illustrantur. Cordis pinguedo, exulceratio, volumen, flacciditas, vacuitas, polypi veri et spurii, vt caussae maniae e. s. p. hic considerantur.

3) *Com-*

*) vid. supra, p. 111.

3) *Commentatio de iſchuria ex tumoribus veſicae* *). Senex hactenus bene valens, nunquam venerea labe, ne cum ſuſpicione quidem, inquinatus, inter mingendum ſenſit debilitatem, mox ceſſantem; non diu autem poſt iſchuria plena, et ad mortem vſque continua, coepit laborare. Variis fruſtra tentatis remediis externis, perinaeum nec tumores, nec duritiem prodebat, et ſanguine, loco vrinae per catheterem euacuato, absque dolore aegri, veſica vrinaria magis magisque intumeſcebat, febreque putrida apparente cum pulſu debili et ſudore, vrinae odorem ſpargente, quinto morbi die praeterito, aeger e viuis eripiebatur. p. 675.

Hi duo tumores, vti ex icone addita apparet, ita collocati erant, vt minor, nucis auellanae magnitudinem referens, ferme in medio, ſed paululum dextrorſum ad orificium colli veſicae ampliori baſi adhaereret; maior vero nucis iuglandis magnitudinem aequaret, et ſiniſtrorſum magis, baſi etiam nonnihil expanſa, accreſceret. Erant tumores ſteatomatoſi, denſi, inaequales, non prorſus duri, ſed fungoſi, venis varicoſis nunc collapſis cincti. Tumor minor ad oſtium colli veſicae preſſus, impedimentum facile ſuperandum exhibuerat; maior autem totum orificium obturabat, ita, vt preſſio, per catheterem facta, eundem potius pertunderet, quam remoueret. Curationem itaque huius morbi, de qua b. LVDWIG varie diſputat, ſi quae fieri potuiſſet, in ſeparandis tumoribus cerni oportebat: reliqua enim auxilia chirurgica enarrata a Noſtro, nihil hic valuiſſe b. Auctor arbitratur. p. 684.

 4) *Animad-*

*) Eſt proluſio academica 1767 propoſita, nunc paſſim emendata et aucta.

p. 695. 4) *Animaduerſiones de ſcilla.* Eius hiſtoria naturalis, antiquitas, vſus, creſcendi, exſiccandi, corrigendi agendiquè modus, adiectis praeterea obſervationibus practicis, vſum iuſtum ſcillae attinentibus, hic leguntur. Radix ſcillae eſt alba et rubra: haec eſt efficacior illa. Exſiccationem Noſter ſuadet, et in puluere recenter contuſam ſcillam anteponit pulueri contuſo et ad vſum, vti ſolent in officinis pharmaceuticis, reſeruato.

p. 703. Principium actiuum ſcillae eſt ſubtile, ſalinum, acre, cauſticum: in vlteriore diſquiſitione volatile, pungens, phlogiſto acidulum, intenſe amarum, gummoſo mucilaginoſum, fixum, valde vrens, etſi nihil ſalis fixi inde producatur. Ad nauſeoſum itaque et ſumme amaricantem ſaporem in praeparationibus pharmaceuticis pariter, atque in monitis therapeuticis Noſter reſpicit. Exhibetur ſcilla optime in puluere ab vno grano ad quinque vſque, addito terreo vel ſale. Ampliſſimae enim ſcilliticae compoſitiones ſcillae vires infringunt. Scillae porro vſui interponendum eſt ſemper remedium aluum ducens, vt materia mota promoueatur. Id quod et in aſthmaticis pituitoſis, et de omnibus bechicis remediis valet.

p. 711. Nodulis purgantibus non lubenter addit ſcillam: turbatur enim atque infringitur hic eius vis; ſed, ea data ſola, nodulum purgantem exhibet.

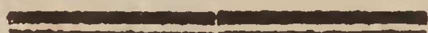
p. 720. Scillae vſus nullus eſt, niſi adhuc aliquod ſolidorum robur ſuperſit, quo euacuationes ex primis viis, et per viam vrinae poſtea ſuccedant vel iuuentur. Laudatur oxymel ſcilliticum ad gummata ſolvenda: item oxymel ſimplex. Scillae vſus nullus eſt in cachexia, cautus in cacochymia atrabilaria et haemorrhoidariis. Scilla tandem comparata cum colchico, non negat Noſter huic illam ſemper eſſe praeferendam.

5) *Moni-*

5) *Monita de aluiductione post sopitos ventris fluxus.* Placuit Nostro hic de diarrhoeis, interdum in lienteriam transeuntibus, quaedam praemittere: item de dysenteria, in quibus, siccitate demum alui accedente, galbanum, myrrha, terebinthina vel balsama alia nobiliora commendantur; oleosa vero medicamenta a Nostro reiiciuntur. Nec hic obsunt subtilissimae bolares et margae nobiles. p. 727.

Verus fluxus hepaticus est ille, qui, cum visceris labes vehemens inducatur, curationem non admittit; sed tabe tandem finitur. Obtigit vero Cl. Auctori exemplum eiusmodi fluxus, qui, cum mitior esset, sanaretur. Atque eandem felicitatem b. LVDWIG ipse expertus est, in itineribus Africae. p. 738.

Postremo venit Noster et ad alia viscerum abdominalium vitia, quae fluxum ventris difficilem, et saepe hepatico similem efficiunt, vt glandulae pancreaticae vitium, rariores obstructiones in tenuibus intestinis, callositates et angustiae, scirrhosa, vlcerosa, nonnunquam carcinomatica glandularum corruptio, nec non tumores scirrhosi, in quibus remediorum selectum valde difficilem iudicat. p. 746.

XI.

Inledning til Djur-Riker, efter Herr Archiatern och Riddaren CARL VON LINNES, Lärogrunder. Af ANDERS IAHAN RETZIUS, Phil. Mag. Adjunct, och Botanices Demonstrator vid Lunds Academie. Stockholm, tryckt pa nya Informations-Inrättningens Bekostnad. Hos Carl Stolpé, 1772. 8. plagg. 17.

h. e.

Institutiones in regnum animale secundum Ill. LINNAEI mentem, ab ANDREA IOANNE RETZIO.

Quod iam pluries in Germania tentatum est, etsi inaequali successu, tentauit Cl. Auctor in Suecia, rem nimirum naturalem, quoad omnes suos terminos, lingua vernacula tradere. Quam feliciter in arduo hoc consilio, quoad regnum animale, versatus sit, demonstrat testimonium grauissimum Ill. A LINNE, hisce institutionibus praefixum. Non tamen diffitemur, nobis saltem, aeque difficilem intellectu scientiam, quin difficiliorem longe, eiusmodi versione, qualicunque lingua extra latinam prodeat, videri; nec facile spem esse, fore, vt cuiusdam hominis placita integrae nationis imitationem obtineant; tanto magis, quum vulgaribus vocibus non noui tantum significatus tribuendi; sed nouae plane voces neque in lexico, ne ambitus quidem, largissimi obuiae, effingendae sint.

In hoc vero libro Cl. Auctor non solum classium, ordinum et generum animalium characteres

Suecice

Suecice deſcripſit; ſed terminos quoque cuiuslibet claſſis indicis ſerie vertit: qua in re, quoad nonnullas claſſes, ordine vſus eſt ab Ill. A LINNE in diſſertationibus academicis quibusdam vſitato. Laudandus Auctor, quod cuilibet termino Suecico latinum appoſuerit, additis ad horum omnium illuſtrationem tabulis neceſſariis.

XII.

Mineralogiſche Abhandlungen von FRIEDRICH AVGVST CARTHEVSER, *Hochfürſtl. Heſſiſchen Bergrath und Profeſſor zu Gieſſen. Gieſſen, bey Iohann Philipp Krieger,* 1771. 8. 194 *Seiten.*

i. e.

Mineralogicae tractationes. Auctore FRIDERICO AVGVSTO CARTHEVSERO.

Quum in maxime varia corporum mineralium natura et indole multa adhuc reperiantur, quae nondum ſatis ſint diſquiſita ac definita: non inutile recte iudicat Cl. Auctor, ſi tentaminibus, obſeruationibus, annotationibusque ſingula corpora a ſtudioſis rerum naturalium illuſtrantur. Quam quidem ob cauſſam etiam hunc libellum conſcripſiſſe Cl. Auctor monet: quem eo magis laudandum cenſemus, quo magis diſtincta, atque experimentis, ſatis probatis, confirmata in eo leguntur. Complectitur is vndecim tractationes, e quibus notatu digniſſima iam breuiter excerpamus.

1) *De ferro ſpatoſo* LINN. Cl. Auctor agit. p. 1.
Eſt illud, vti conſtat, coloris albicantis, neque a

 magne-

magnete attrahitur; ſi vero funditur, non ſolum color eius mutatur, atque ipſum magnetis vi exponitur; verum ſui etiam ponderis multum amittit. Imminutionem hanc ponderis ideo fieri exiſtimat Cl. Auctor, quod materies aquoſa calcinatione abeat; non vero vel ſulphurei, vel arſenicalis aliquid: niſus experimento, quo, cum nitro depurato, fuſoque ferrum ſpatoſum tritum cochleatim in crucibulo immiſceret, neque flammam vidit, neque odorem ſenſit vel ſulphureum, vel arſenicalem.

p. 9. Acidis ferri ſpatoſi magna fruſta non ſoluuntur; ſed tum demum, cum in puluerem teruntur. Solutionibus his ſi alcali additur, praecipitatur ferrum ſpatoſum ſolutum forma calcis coloratae: vn-
p. 12. de apparet, eſſe illud ſpatum calcarium, particulis ferreis refertum. In eo tamen a vero ſpato calcario differt, quod hoc magis cum acidis ferueat, ſolutumque ilico in gypſum mutetur; ferrum vero
p. 15. ſpatoſum ſolutum maneat. Ineſſe huic ferro ſpatoſo non terram tantum ferri, ſed potius ferrum natiuum, efficitur ex commixtione cum vitriolo, quod cum terra calcarea commiſcetur, atque naſci facit vitriolum martis. Porro ferrum hoc ſpatoſum non ipſum tantum eſt propter puritatem aptiſſimum, ex quo chalybs paretur; ſed alias etiam ferri mineras idoneas reddit, vt fuſione inde eliciatur ferrum, quod in chalybem facile mutetur.
p. 22. Non concedit Cl. Auctor, quod Cl. SCOPOLI affirmat *) acidum aereum, huic minerae coniunctum, eam in maſſam, ſpato fluenti ſimilem, mutare, vel colore fuſco induere: ideo, quod eadem mutatio non fiat in ſpato calcario, neque ipſa haec minera fiat fluor cryſtallinus, cum acidis ſemper ſoluatur.

*) vid. EIVSD. *Einleitung zur Kenntniß und Gebrauch der Foſſilien*, p. 121.

tur. Sed eum in finem aeri exponi hanc mineram affirmat, vt ferrum facilius a petra ſoluatur.

2) *De margaceo ſchiſto, cuprum continente.* Indicata ſchiſtorum cupreorum differentia, margaceos conſiderat, eorumque attributa enarrat, e quibus iis maxime propria ſunt, quod molles ſint atque friabiles, cum acidis ferueant, atque igne facile fundantur: ſicque particulas cupreas mox offerant; ipſi vero fiant ſcoriae vitreae. Porro, quod locum attineat, inueniantur intra calcareos, ac vix quatuor pollicum latitudinem ſuperent. p. 29.

Baſis itaque eorum eſt terrae calcareae magna pars, et terra argillacea, quibus accedit bituminis aliquid, quod odor, quem ſpargunt, ſi commiſceantur cum ſpiritu vitrioli, vel fundantur, comprobare videtur. Deinde continetur in iis cuprum purum: vnde toſtura ante non egent, quam fundantur. Denique refert Cl. Auctor in iis vtplurimum corpora vegetabilia, e. gr. filices, reperiri.

3) *De ſulphureis et arſenicalibus minerarum ferri lapidearum particulis* agit Cl. Auctor, atque *toſtura eos non egere* oſtendit. Negat Cl. Auctor in mineris ferri lapideis vel ſulphur, vel arſenicum contineri: ac ſi quid interdum in iis inueniatur, pendere illud affirmat a particulis pyritae, vel pyritae albi, quae his mineris ſint immixtae; has tamen particulas ad veras ferri mineras non eſſe referendas. Id quod confirmatur experimentis, quibus praeſentia ſulphuris et arſenici generatim demonſtratur: quae, cum euentis caruerint, vnde ſulphur et arſenicum adeſſe pateat, colligitur, nihil eorum ineſſe veris mineris ferri lapideis. Quapropter toſturam iudicat Cl. Auctor ſuperuacaneam: cum ita nihil p. 46.

 damni,

damni, quin imo vtilitatem in parcendis ſumtibus ſequi, exempla oſtendant.

p. 60. 4) Sequitur *de cupro nudo* diſquiſitio, in qua, allata diſtinctione inter cuprum nudum et praecipitatum, de origine eorum diſputatur. Expenſis hypotheſium argumentis, cum alii iis vnam eandemque tribuant originem, alii diuerſam; ſtatuit Cl. Auctor, ſi vel fieri poſſit, vt eadem ſit iis origo, non tamen generatim id affirmandum eſſe; ſed potius probabile, ſulphur ſenſim exhalare, atque ita remanere cuprum nudum. Hanc enim ſententiam et ratione, et ſimili argenti nudi origine probatam iudicat.

p. 73. 5) *De diuiſione minerarum ferri lapidearum* ita agit Cl. Auctor, vt, recenſitis variorum mineralogorum, quibus has mineras diuidant, rationibus, eam diuiſionem optimam cenſeat, quae variam earum reſpiciat matricem. Ita enim et ipſas ſpecies facile diſtingui, et fuſibilitatem earum vel maiorem, vel minorem inde ſtatim colligi. Hinc ſex primarias ſpecies conſtituit: mineras nimirum ferri ſaxoſas, arenaceas, argillaceas, ſpatoſas, calcarias, haematitas et vitreas. Harum ſpecierum omnium externas notas characteriſticas, proprietatesque, atque praecipua, vbi inueniantur, loca, aliasque etiam earum ſubdiuiſiones enarrat. Saxoſas et arenaceas, haematitas, et vitreas mineras difficulter fundi; ex argillacearum vero quibusdam, ſpatoſis, et calcariis facilius ferrum elici aſſerit.

p. 80. Tum, argillaceas coloris eſſe vel rubri, flaui, bruni, vel nigri; nonnunquam terrae calcariae immixtas refert: atque huc eſſe referendam exiſtimat mineram martis piſiformem, plurimasque ex paluſtribus, nec non LINNAEI ferrum talcoſum, cuius

ius fusibilitatem ab alia, ei immixta parte pendere coniicit. Spatosas esse vel albas, vel flauicantes, vel brunas, vel rubras. Ex iis, propter magnam ferri copiam, quam inde accipias, esse notatu dignam eam, quae Dannemorae in Suecia inueniatur, et a LINNAEO dicatur, ferrum calcarium, refractorium nigrans marmoris. Centenarium enim huius minerae pondus, nonaginta libras ferri praebere. Haematiten et mineram martis vitream vnam esse speciem postremo affirmat, nec, nisi externa forma, differre.

6) Proponuntur *quaedam ad Chrysolithum annotationes.* Diatribes huius summa eo redit, vt ostendatur, duritiem esse eam proprietatem, ex qua variae gemmarum species, ideoque etiam chrysolithus, distingui debeant. Quapropter non assentitur Cl. CRONSTEDTIO, qui chrysolithum speciem topasi fecerit *): neque Linnaeanas partes sumit, cum Ill. LINNAEVS, propter crystallorum figuram, illum ad boracem retulerit **). Non enim solum crystallorum figura minus constans a Nostro habetur; sed etiam ostendit crystallorum chrysolithi figuram, cum illa boracis, quae est rhomboidea, neque octaëdra, non conuenire. Denique etiam affert, gemmas, vel igne colorem proprium mutare, vel illum retinere: atque posterioris generis esse chrysolithum. p. 94.

7) *Signa, quibus gemmae pretiosae a reliquis crystallis et lapidibus certe et vere discernantur,* exponuntur: p. 107.

*) vid. EIVSDEM *Versuch einer neuen Mineralogie,* §. 46. 47.

**) vid. EIVS system. naturae, Tom. III. edit. nou. p. 94 seq. vid. comm. nostr. Vol. XVI. p. 341.

nuntur: eaque ſolum cernuntur in inſigni earum duritie atque ſplendido nitore, quippe quae nulla ars imitari poteſt. Quae enim alias certa habentur, grauitas magna, atque abſentia puſtularum in fundo gemmarum; ea, cum interdum varient, a Cl. Auctore diſquiſitorem ſaepe fallere dicuntur.

p. 117. 8) *De partibus conſtitutiuis nitri, quod dicunt embryonatum.* Etſi STAHLIVS aliique opinati ſunt, eſſe in eo, praeter acidum nitri, ſal ammoniacale, quod, addito alcali, expelleretur; Cl. Auctor tamen huic non ſubſcribit ſententiae, ſed potius experimentis reperit, terram calcariam alcalinam fixam, cum acido nitri ſemper coniunctam. Cum enim combinaret nitrum embryonatum cum aqua: obtinuit lixiuium lutoſum lacteumque, in quo terra calcareae indolis praecipitaretur. Addidit huic lixivio calcem et viuam, et extinctam; neque tamen vrinoſum inde ſenſit odorem, neque, igne adhibi-
p. 124. to, ſal quoddam vrinoſum inde elici potuit. Itaque alcali, quod in nitri paratione vel experimentis additur, non expellit ſal ammoniacale; ſed potius coniungit ſe cum acido nitri, et terram calcariam praecipitat: atque ipſum id, quod in paratione nitri ſemper terra alcalina addatur, Noſtri ſententiam
p. 129. probare videtur. Qui in nitro murario easdem partes, quae in embryonato ſunt, inuenit: atque ideo in hac re diſſentit a Cl. PIETSCH *), qui affirmet, ineſſe ei ſal ammoniacale. Experimentis enim PIETSCHII a Noſtro repetitis; nihil tamen odoris vrinoſi ſenſit. Ceterum exiſtimat Cl. Auctor in aere contineri et acidum nitri, et vitrioli, quae ambo ad generandum nitrum conducant.

*) vid. EIVSDEM Diſſ. ſur la génération du nitre, qui a remporté le prix de l'Academie. à Berlin, 1750. 4.

9) Cum *de gypſo eiusque in fuſione ferri vſu* diſſerat Cl. Auctor, oſtendit, non materias calcareas ſolum ferri mineras reddere fuſibiles; verum etiam gypſum, et vſuale, et alias eius ſpecies idem efficere. Etſi vero fuſio, vel citius, etiam gypſo adiuvatur; teſte tamen Cl. SCHREBERO *), fieri inde conſtat ferrum friabile fragileque. Quod pendere affirmat Cl. Auctor ab acido vitrioli, coniuncto cum phlogiſto carbonum; vnde oriatur ſulphur minerale, cuius ſit vis ferrum fragile reddendi. Quare gypſum non in officinis fuſoriis adhibendum iudicat. p. 141.

10) De *graptolitho dendrite*, eiusque origine ita tractatur a Cl. Auctore, vt, recenſitis diuerſis lapidum generibus, vbi inueniatur, variisque eius et figura, et colore, vel igne conſtante, vel mutabili, indicatis; eosdem plerumque naſci cenſeat, ex materia ferrea, ſalino quodam principio ſoluta: qua in re conſentit cum LINNAEO **). Hanc autem non eſſe vnam, qua naſcuntur dendritae, rationem et CONDAMINEI ***) oſtendunt experimenta, quibus patet, infuſas achati vel vitro ſolutiones argenti, auri cuprique, ſi iis imponantur metalla varia, eosdem dendritas produxiſſe; et ipſius Cl. Auctoris experientia comprobat, cum ortum viderit dendritem, viridis coloris, affuſo ad tritam flauamque cupri mineram ſpiritu ſalis ammonia- p. 153.

*) vid. EIVSDEM *neue Sammlung verſchiedener in die Cameralwiſſenſchaften einſchlagender Abhandlungen;* in tractatione de praeſtantia Suecici ferri, prae Germanico.

**) vid. EIVS ſyſtem. natur. Tom. III. p. 173.

***) vid. Mémoires de l'acad. roy. des ſcienc. de Paris, Amſtel. 1731. p. 655 ſeq.

moniaci, cum calce viua parato. Sub finem ſubiungit opinionem Cl. ZIMMERMANNII *), qui eos ortos putat poſt fateſcentiam in aere lapidum: quam ſententiam ita in quibusdam aſſumi poſſe concedit Cl. Auctor, vt, fateſcentia lapidum facta, ferri ſolutio ſe in eos facilius inſinuet, atque colores dendritorum producat; generatim vero non poſſe affirmari, id quod praeter alios doceat ſilicis chalcedonii LINN. dendrita, vbi lapis ſit duriſſimus.

p. 172. 11) Expoſitis variis *de origine ſuccini* ſententiis, eam maxime probabilem exiſtimat, qua illud dicitur corpus minerale, et quidem bitumen. Idque maxime ideo, quod olei eius natura ſit ea, quae nullis vegetabilibus oleis ſit communis. Si enim ſolum eſt, non ſoluitur in ſpiritu vini, atque, ſi coniungitur cum ſpiritu nitri fumante, naſcitur reſina, moſchum redolens: quae quidem attributa in olea vegetabilia non cadunt.

*) vid. HENKELS *kleine mineralogiſche und chymiſche Schriften,* in notis ZIMMERMANNI, p. 362.

XIII. Mé-

XIII.

Méthode pour recueillir les grains dans les années pluvieuſes, et les empêcher de germer. Par Mr. DUCARNE DE BLANGY, à Paris, 1771, chez P. Fr. Gueffier, avec figures, 8. 43 pagg.

i. e.

Methodus colligendi frumenta in annis pluvioſis et eorum germinationem prohibendi, Auctore Cl. DUCARNE DE BLANGY.

Cl. Auctor hic exhibet libellum, dialogice conſcriptum, paruum quidem mole, propter vſum tamen, quem refert, non contemnendum. Non raro nimiarum pluuiarum iniuria maxima frumentorum copia ita perditur, vt noua germina, invitis agricolis, proueniant; ad haec vero auertenda Noſter methodum quandam enarrat, cuius ratio haec eſt.

Frumenta in campo illo, vbi reſecta ſunt, et p. 10. quidem ſtatim poſt ſectionem ſupra terram ſternuntur hac ratione, vt exacte figuram molae piſtrinariae (*la moie*) referant, quarum quaeque quinquaginta aut ſexaginta manipulos contineat: ſic efficitur altitudo ſex ſiue ſeptem pedum. Ad exſtruendas vero tales molas ſuadet, vt pro vnaquaque locus ſiccus et paullulum elatior ſeligatur et manipuli ita apponantur, ad centrum omnes ſpicae vt conſpirent. Etenim ſpicae, dum maiorem culmis molem referunt, centrum eleuatius reddunt et pluuiae ſic commode deſtillare poſſunt.

Impoſito

p. 31. Impoſito hoc modo vno manipulo ſuper alterum, exſurgit aceruus ſupra dictae altitudinis; probe tamen cauendum eſſe iubet Cl. Auctor, ne vllum ſpatium vacuum remaneat et ſic pluuiis aditus liber concedatur. Cacumen molae tegitur manipulo transuerſim impoſito, qui ligamentis ex ſtramine confectis, propter ventorum iniquitatem, molae affligitur. Haec omnia Auctor, vt eo melius pateſcant, ſat aptis figuris illuſtrauit.

XIV.

Moyen ſûr et facile pour détruire les taupes dans les prairies, et dans les jardins, à Paris 1770, 8. chez Gueffier, avec figures, pag. 43.

i. e.

Remedium certum, quo facile exſtirpentur talpae in pratis et hortis.

Inter peſſima animalia, quae hortorum et pratorum decus deſtruunt, omnino referri merentur talpae; ſiquidem illa amoena loca interdum ita devaſtentur ab illis, vt maximae exinde ruricolis proveniant noxae. Cl. Auctor, multis iam ante eum minus feliciter tentatis, hoc libello paruulo machinam quandam deſcribit huiuscemodi fere ſtructurae. Tabulam ligneam longitudine quinque, latitudine vero duorum, et quod excurrit, pollicum, perforant ſeptem foramina, quorum primum in medio, quatuor in angulis et duo reliqua haud procul ab illis angularibus dextri lateris; quae quidem orificia angularia dextri lateris, baſes duorum bacillorum ligneorum recipiunt, qui dein in forma ar-

cus

cus ad orificia lateris ſiniſtri infle&tuntur, excurrentibus ſimul cum his duobus filis, ita, vt vnum eundemque arcum forment. Ex orificiis egreſſa fila, decem vel duodecim pollices longa, in nodum colliguntur, qui per foramen medium ductus, cono quodam, leuiter intruſo, firmatur. Huic filo aliud quinque vel ſex pollicum, affigitur et vnco cuidam ligneo, terrae immiſſo, annectitur.

Porro quatuor vnci lignei, prope angulos tabulae, terrae immiſſi, apicibus incuruatis tabulam firmant; leuiter tamen illam attingere debent, et hoc quidem hanc ob cauſſam, ne tabula, vi elaſtica bacilli, qui ſemper ſuperiora verſus nititur, reſultet.

Denique duae tabulae vnius eiusdemque magnitudinis, in ſitu verticali poſitae, impedientes, quo minus terra in muſcipulam, inprimis intra arcus intret. His omnibus abſolutis, Noſter vſum huius inuenti deſcribit, qui vero ex delineatione, modo data, vltro patebit. Poſtremo modum detegendi vias talpae ſubterraneas agricolas docet.

XV.

IGNATII GODEFRIDI KAIM, Auſtriaci Styrenſis, diſſertatio inauguralis chemica, de metallis dubiis. Viennae, literis Schulzianis, 1770. 8. pagg. 59.

Intelligit Cl. Auctor per metalla dubia ea, quae a quibusdam mineralogis ad metalla; ab aliis contra ad alios corporum naturalium ordines referuntur: quae ſunt, arſenicum, cobaltum, niccolum, magneſia vitrariorum, ſpuma lupi et ferri, et plumbago. Operae igitur pretium fore putauit, ſi de his ageret, atque in eorum naturam curatius inquireret: quod, quam felici cum ſucceſſu perfecerit, ii intelligent, qui et argumenta, ratione firmata, et experimenta, naturae cuiusque corporis conuenientia, diligenter perpenderint. Quare, vt lectores quodam modo aſſenſus noſtri veritatem intelligant, en! pauca, pro inſtituti ratione, afferamus.

p. 8. De arſenico primum caput agit; quod quidem WALLERIVS, atque alii, ad metallum; ad ſulphura LINNAEVS; LEHMANNVS vero ad ſalia retulerunt. Cl. Auctor autem, cum et ad caracterem metalli, quem in terra vitreſcibili ponit, et ad arſenici attributa, et ad eius diuerſitatem reſpiciat, his non omnino adſentitur. Arſenicum conſtare dicit materie, ſumme volatili, dulci ſapore, et odore terribili praedita, quae non acidis ſolum, ſed aqua ipſa ſoluatur.

Hanc materiem vero ita differre notum eſt, vt occurrat vel in lamellis ſplendoris argentei, tumque dicatur arſenicum album; vel reguli forma, vnde

vnde ſit regulinum appellandum. Album arſenicum ſal eſſe acidum experimentis comprobatur; quod tamen materiis peregrinis ſit commixtum: hinc refutatur Cl. IVSTI, qui arſenicum dixerit mercurium ſublimatum corroſiuum, atque oſtendere annititur Cl. Auctor, ea ſibi eſſe plane diſſimilia. Arſenicum vero regulinum verum ſulphuris genus eſſe exinde patere dicit, quod illud concreuerit ex arſenico et phlogiſto; ac ſola tantum acidi ſpecie a vulgari ſulphure diſtinguendum exiſtimat.

In capite ſecundo cobaltum contemplatur Cl. Auctor. Primum Cl. BRANDTII *) induſtria cobaltum eſt a wiſmutho diſtinctum, cuius merita Noſter laudat, atque ſigna, quibus ab illo deſignetur, enumerat; Ipſe vero in diſquirenda eius natura ad tria attendit: 1) ad vitrum coeruleum et atramentum ſympatheticum, quod inde producatur: quod, cum ſtatim et calcinatione, et via humida, per acida mineralia **), et hepate ſulphuris, cum minera cobalti fuſo, inde obtineatur, aliisque etiam metallis adhaereat, ad regulinam cobalti ſubſtantiam pertinere negat; 2) ad regulum cobalti, illumque cum vulgari ferro, quoad principia conuenire oſtendit, neque eſſe, niſi regulum ferri arſenicatum, inde perſuaſum habet, quod, quem auripigmento, cum ferro coniuncto, parauerat, regulus eaſdem omnes notas habeat, quae regulus cobalti. Vtriusque enim huius reguli crocus niger eſt, vterque a magnete non attrahitur, vterque, ſi cum acido nitri miſcetur, colore flauo virideſcente tingitur: vt alia taceamus, quae idem comprobent. p. 17.

 3) De-

*) vid. Act. Suec. Vol. IV. p. 4.

**) vid. LEHMANNI *cadmiologie*, part. I. p. 81. et in libro, cui titulus: *Probierkunſt*, p. 314.

3) Denique explicat Cl. Auctor, cur cobaltum a mineris, et praecipue, cur ab ipso ferro separari possit. Inde nimirum deriuandum, quod eae cobalti species, vbi separetur ferrum, arsenico non sint saturatae; aut arsenicum ex iis sit eductum; quod vel arte fieri possit, cum solutioni reguli cobaltini iniicitur frustulum zinci, quod, arsenico coniunctum, reddit ex cobalto post fusionem malleabile attractorium ferrum *).

p. 24. In capite tertio niccoli natura perquiritur. Etsi vero illud iam Cl. CRONSTAEDT ab aliis metallis, praesertim a cupro, nouem proprietatibus **), diuersum esse monuit; Noster tamen, quae his adderet, reperit. Ideoque miratur, cur LINNAEVS illud speciem cupri fecerit, atque vehementer reprehendit Cl. IVSTI, qui hoc semimetallum in dubium vocauerit. Ipse itaque Cl. Auctor niccolum denuo disquisiuit, atque cum Schneeberga Saxonica acceperit mineram niccoli, quae ibi nomine cobalti tinctorii veniat, puriorem, quam quidem CRONSTAEDTII fuerit, vlteriora cum eo instituit experimenta.

Fuit illa minera lapis coerulescens, inquinans, non tantum viridi colore hinc inde efflorescens, sed spati etiam viridis nonnihil inter particulas suas metallicas intertextum habens. Cum ea itaque CRONSTAEDTII experimenta reiterauit, omniaque ei successerunt, praeter, quod commixtione spiritus salis ammoniaci tincturam coeruleam nunquam, sed semper viridem vidit. Ideoque suspicatur Cl. Auctor, fuisse in minera CRONSTAEDTII cupri aliquid adiunctum; quod confirmatum habuit, cum adde-

*) cf. LEHMANNI cadmiologia cit. P. II. p. 31.

**) vid. Anonymi mineralogia, p. 229.

adderet minerae huic limaturae cupri partem, atque tum vidit colorem coeruleum nafci.

Hinc cupri et niccoli differentiam patere putat Cl. Auctor, quam etiam confirmat liquore probatorio, ex coerulei Berolinenfis, magiftraliter, vt ait, parati, pigmento, ac lixiuio falis alcalini fixi facto. Hic liquor niccolum flauo viridi colore deiiciebat; fi vero cuprum adiungeretur, fedimenti color ruber confpiciebatur. Denique etiam, cum adiungeret arfenico limaturam cupri, et coniiceret, inde forte enafci regulum niccoli: metallum quidem album, fubrubrum, propemodum inftar niccoli, obtinuit; tentamina tamen reliqua oftenderunt, fatis diverfum hunc regulum effe a niccoli regulo. Quapropter colligit, effe aut docendum, in quo arctum illud vinculum confiftat, quod partes conftituentes tam firmiter connectat, aut metallum pro nouo genere fufcipiendum. p. 45.

Quod fequitur caput quartum de magnefia vitrariorum et reliquis agit. Magnefiam hanc, quae a LINNAEO dicitur *molybdaenum magnefia*, cum a nemine hactenus fere fit curate examinata, Cl. Auctor chemice difquifiuit. Sumfit nimirum magnefiae, in puluerem tritae, partem vnam, fluoris nigri optimi partes duas; eaque mixta, igne, fucceffive aucto, fudit: quibus fufis, obtinuit regulum, ex albo coerulefcentem, fragilem, qui diffractus fuperficiem exhibuit, compofitam ex innumeris planis, varie pofitis, nitidisque, quae, fi oblique infpicerentur, coloris fubflaui effent; ita tamen, vt inter fingula plana fpatiolum interiectum effet coeruleum, afperum, fplendore carens: adeoque, vt haec fuperficies appareret inftar cryftallorum metallicarum, minerae fubcoeruleae immerfarum. p. 48.

K 3 Praeter-

p. 50. Praeterea metallum hoc acido nullo solo, nec concentrato, nec diluto, attingebatur; si vero acida diuersa, inaequali proportione mixta, v. c. acidum nitri et vitrioli, adhiberentur, metallum ab iis solui efferuescentia, quae mox oritur, docebat. Solutiones hae aqua non turbantur: lixiuio probatorio praecipitatur sedimentum viride; lixiuio arsenicali pallidum, subrubrum; quae tamen vtraque paullo sunt diuersa, pro menstrui diuersitate. Negat igitur Cl. Auctor inesse huic magnesiae ferrum; quin potius affirmat, mereri eam noui semimetalli nomen, donec vel dictae proprietates ab ea separentur, vel aliis metallis easdem tribui posse efficiatur. Coniicit etiam, plures esse huius metalli species, inde tantum incognitas, quod facilius vitrificentur, quam assumant formam regulinam. Monet itaque, vt cogitent chemici de adminiculo, quod vitrificationem impediat, fluxum metallicum iuuet et phlogiston copiose offerat: quo metallum hoc largiter ad vsus oeconomicos obtineatur.

p. 54. Spumam lupi et ferri huic subiungit Cl. Auctor, easque, etsi a plurimis ad ferrum referantur, non ad illud pertinere docet, sed eorum regulum ad magnesiae regulum proxime accedere.

p. 55. Vltimo plumbago consideratur, quae, propter singularem specificam leuitatem, definitu sit difficillima. Fundi quidem eam dicit Cl. Auctor, sed, ob leuitatem non descendere, quo regulus gignatur. Quamuis enim Noster illud coniungeret cum aequalibus partibus cupri et fluxus nigri; non tamen quidquam obtinuit, praeter cuprum, superficie externa aurea obductum. Nihilominus tamen plumbaginem metallum iudicat, cum metalli natura in grauitate sola non sit ponenda. Quatuor etiam eius species constituit: plumbaginem (*Wasserbley*) squa-

ſquamulis exiguis; pſeudogalenam (*Eiſenthon*), magnis; mineram arſenicalem (*Mißpickel*), granulatis; et micam auream (*Katzengold*), viridibus nigricantibus praeditas: cuius poſterioris ſquamae poſtquam calore ſeceſſerint, auricolores ſubſequantur lamellae. Harum ſpecierum cognita et a POTTIO *), LINNAEO **), et IVSTI ***) indicata attributa ſubiungit.

XVI.

Tal om Peſton, och om deſſ uteſtängande ifraen et Land, haellet för Kongl. Vetenſkaps Academien, vid Praeſidii nedläggande den 6. Maji 1772, af NILS ROSÉN VON ROSENSTEIN, Archiater, Riddare af Nordſtjerne-Orden. Stockholm, tryckt hos Dir. Lars Salvius, 1772. 8. pggr. 24.

i. e.

Sermo de peſte, et de ratione eandem a regione arcendi, habitus coram academia reg. ſcient. quum praeſidis munere decederet, ab NICOLAO ROSÉN A ROSENSTEIN.

Anſam ſine dubio ſcriptioni huic dedit periculum, in quo anno 1771, et initio ſequentis Suecia verſata eſt, ne commercio cum Ruſſia a peſte inficeretur. Recepta eiusdem argumenti tum data a collegio medico et a profeſſore Abaenſi, Cl. HAART-

*) vid. Miſcell. Berol. Tom. IV.

**) vid. EIVS ſyſt. naturae, T. III. p. 121.

***) vid. EIVS *chymiſche Schriften*, T. I. p. 382.

HAARTMAN. Acceſſit dein praeſidis Ill. A ROSENSTEIN commentatio.

p. 4. Multa in eadem continentur, quae tam ad hiſtoriam peſtis, olim in Suecia graſſatae, quam eius, quae alias regiones ſubinde afflixit, pertinent. Et ex hiſce continuam funeſti huius morbi deſcriptionem Cl. Auctor concinnauit. Regularum autem ſubſtratarum, quibus praemuniatur contra peſtem regio, ea natura eſt, vt vbiuis in vſum verti queant.

p. 5. Dum a. 1710 Holmiae vim ſuam exſereret, perierunt homines 40000, Carolicoronae autem 16000. Plures contra vulgarem opinionem ruri, quam in vrbibus ea moriuntur. Dicta Holmenſis peſtis cum transfugis ex Liuonia in vrbem translata fuit, ex qua per nundinas vlterius diſperſa.

p. 6. Signa, ex quibus praeuideri poteſt, an regno cuidam peſtis immineat, incerta pronunciantur. Suſpicionem magnam excitat iam irrepſiſſe, ſi multi inter easdem aedes ſubito morbo correpti fuerint: plures inde perierint, et quidem plerique ante finem diei quarti, alii quoque, qui aegros adierint, infecti. Sed haec et in febre petechiali grauiori locum habere poſſunt. Augetur vero ſuſpicio, ſi percipitur, peſtem propiorem finibus noſtris fuiſſe vel adhuc eſſe, commercium cum vicinis non impeditum, merces cuiusmodi intra fines translatas, quibus contagium adhaerere ſolet, vel multos claſſicorum in naue per iter periiſſe, eandemque a loco infecto veniſſe. Si ſimul autem aegrotantes de lancinante ſenſu, in inguinibus, ſub axillis vel auribus percepto, queruntur vel in hiſce locis durities quaedam vel intumeſcentia naſcitur: tum morbus pro peſte omnino habendus eſt. Bubones et carbunculi

culi non tanquam ſigna diagnoſtica conſiderari poſſunt, quum plurimi aegri vita decedant, antequam haec ſe manifeſtent.

Recidiuam peſtis non quidem in eadem epidemia, nec apud ſenes locum habere; reliquos autem contra eandem non ſatis tutos Ill. Auctor arbitratur. p. 9.

Exemplum recenſet miaſmatis, per plures annos latentis, caſu autem iterum ſeſe diſpergentis. p. 10.

Aere non propagatur peſtis, niſi atmoſphaera aegri alium alluat; quod tamen non ſemper fieri, oſtendit narratione viri cuiusdam, qui, licet a. 1720. Marſiliae peſte laboraret, non tamen Cl. CHICOINEAU, qui aliquoties lecto eius inſedit, infecit. Succeſſit Cl. ROBERGII, profeſſoris olim Vpſalienſis conſilium, Vpſaliae a. 1710. ad compeſcendam peſtis propagationem datum, vt in rus ſeſe transferrent, vel aedibus ſuis ſeſe includerent. p. 11.

Paucis iam complectemur praecepta, a Cl. Auctore ſubminiſtrata. Quae ad excubias attinent ſecundum lineas (*cordon*) inſtituendas, ob praeſtantiſſimum earum vſum monet, ne expenſarum cauſſa ab hiſce Princeps abſtineat. Dein aedes pro aegris et mercibus per aliquod tempus ſeruandis requirit, determinatque commodiſſima loca, quibus exſtruantur. p. 13.

Probe praeterea explorandae ſunt merces in hominibus capite damnatis, canibus in ſubſidium captis. Tempus, quo ſecludantur homines (*quarantaine,*) poſſet ad 15 vel 20 dies reſtringi; nam experientia conſtitit, venenum non vltra 7 dies delituiſſe. Initio quoque morbus acidis et ſudoriferis facile vinci poteſt. Quin tantum ſibi tribuit medicus quidem Suecus, experientiae haud vulgaris, A BLOCK, Norcopiae ſub peſte a. 1710 degens, vt noſocomio ibidem exſtructo, pro cuiusuis aegri, p. 16.

opem ſuam inter primas 6 horas explorantis, morte decem imperiales polliceretur, ſi modo ciues vrbis pro quolibet homine perfecte a ſe ſanato quinque imperiales ſoluere haud detrectarent. Probat quoque Cl. CHENOT conſilia, ab iis vſurpanda, de quibus metus infectionis eſt.

p. 17. Quodſi vero iam irrepſerit peſtis intra regionem vel vrbem, ſemper initium capit intra pagum vel domum; et ſiſti tum poteſt vlterior propagatio, modo tollatur omne commercium, mortui cum veſtibus rel. humentur noctu, domus ipſa ſulphure fumigetur et aere perfletur, et omnia aceto lauentur. Optimum tum eſt, ſi in vrbe iam appareat, in rus ſeſe conferre, et ibidem tamdiu remanere, vsque dum peſtis omnino perierit. Sed id initio modo locum habet.

p. 20. Iis vero, quorum praeſentia in vrbe carere non poſſumus, vt magiſtratibus, diuini verbi miniſtris, medicis, piſtoribus rel. in iunctum eſto reſtitare in vrbe. Ne hi vero temere vitam ſuam morbo exponant, oportet eos et conclauis, et proprii corporis munditiei indulgere, curare, vt aer ſemper purus ſit et in continuo motu, inſpergere pauimento et veſtibus tantillum aceti, vitare, quantum licet, commercium cum aegris, et ſi inire id debent, non ante ientaculum ſumtum, nec ſub iactura virium. Commendat Cl. Auctor eo fine medicis pauxillum panis, cui butyrum illitum, et ruta impoſita, vel panem bis coctum, aceto vini intinctum. Inter haec ingerentur roſae conditae, aurantia condita et tantillum macis. Sponte patet, abſtinendum cibo potuque in aegri conclaui; nec domi aliquid ingeri debet, antequam os pauxillo aceti collutum fuerit, cui fini inprimis acetum, (*vinaigre des quatre voleurs*) inſeruit. Nec deglutiri debet ſaliua; et ſi

aeger

aeger conueniendus eſt, non nimis prope ſanus ad eum accedat, nec faciem illi admoueat. Retinendus vero ſpiritus, ſi cominus eum inueſtigare opus eſt, et mox poſtea acetum olfaciendum eſt. Cauendum eſt a conuentibus cuiuscunque generis.

De reliquo diaetae praecepta negligi non debent, et praecipue ab exceſſu cibi potusque cauendum. Omnibus vero lardum, caro ſuilla, anguillae, caro ſalita et fumo indurata, vti et ſpiritus vini vitanda; conuenientiſſima ſunt iuſcula ex frumento pinſato (*Grütze*) acidulata. Omnis exercitatio nimia corporis fugienda, omnesque animi commotiones fortiores harumque cauſſae. p. 27.

XVII.

Noua phyſico-medica.

Mortuo bono noſtro LVDWIG *), Facultas Medica *Lipſienſis* ita eſt mutata.

D. ANTONIVS GVILIELMVS PLAZ, Ordinis medici Decanus perpetuus, therapiae Profeſſor publicus ordinarius, Academiae Decemuir, collegii maiorum Principum Collega, nationis Saxonicae Senior, Academiae imperialis naturae curioſorum Sodalis.

D. IOANNES CHRISTOPHORVS POHLIVS, Facultatis medicae Senior, pathologiae Profeſſor publicus ordinarius, Academiae Decemuir, Collegii beatae Mariae Virginis Senior, et collegii maioris Principum collega, Phyſicus prouincialis, et Academiae imperialis naturae curioſorum Sodalis.

D. ERNE-

*) vid. paullo infra.

D. ERNESTVS GOTTLOB BOSE, anatomiae et chirurgiae Professor publicus ordinarius, Facultatis Medicae Assessor, et apud Lipsicos Poliater.

D. CAROLVS CHRISTIANVS KRAVSE, anatomiae et chirurgiae Professor publicus extraordinarius, Facultatis Medicae Assessor, collegii minoris Principum Collega.

D. IOANNES CAROLVS GEHLER, physiologiae Professor publicus ordinarius, collegii maiorum Principum Collega, apud Lipsienses medicus obstetricius et societatis oeconomicae Lipsiensis Sodalis.

D. CHRISTIANVS FRIDERICVS KADELBACH, Facultatis Medicae Assessor, et Societatis oeconomicae Lipsiensis Sodalis.

D. IOANNES GOTTLOB HAASE, Facultatis Medicae Assessor.

Academia Regia chirurgorum *Parisina* quaestionem, de influxu rerum nonnaturalium in operationes chirurgicas *) nondum iuste solutam, ad annum 1785 cum duplici praemio, monetae scilicet aureae quingentarum librarum Gallicarum distulit. Reliquae leges, quas obseruare oportet eos, quibus hanc in rem inquirere placebit, aliquoties non multum ante **) a nobis sunt traditae.

Praemium aemulationis *ibidem*, quod constat ducentis libris Gallicis Cl. BAIOU deportauit. Quinque minora praemia Cll. AUBRAI, RAYMONDOU, D'IDELOT, PIETSCH et MESTIVIER acceperunt. Quatuor vero monetae aureae, singula centum librarum Gallicarum, a Cl. HOUSTET destinatae quatuor studiosis, CAZAMAIOU

*) vid. comm. nostr. Vol. XVIII. p. 150.
**) vid. ib. Vol. XV. p. 355.

MAIOU nempe, GROFFIER, DEFFOUX, et BOBOT: item quatuor argenteae monetae, vt *l'acceſſit* ab EODEM fundatore, LASSAUZE'E, CHOVIN, MAURENE et GAIGNARD, dignis, qui coronarentur, ſunt tributae.

Porro relatum legimus, *Eandem* theſin *de aethiopum cura* cum viris eruditis communicaſſe, eandemque ipſam elaboratam exſpectare anno 1778. Eo autem eſt reſpiciendum iis, qui hanc in rem inquirere conſtituant, vt declarent, *primo*, quo optimo modo aethiopes in nauibus, quibus transuehantur, ad iuſtam eorum integritatem et ſanitatem ponendi ſint: *ſecundo*, quae optima ſit cura et diaetae ordo ad ſanitatem eorum in nauibus conſeruandam; *tertio*, quae diligentia in eo obſeruanda ſit, vt nonniſi periti et exercitati chirurgi in iisdem nauibus adhibeantur.

Academia ſcientiarum, elegantiorum literarum et artium *Rothomagienſis* ad annum 1775 praemium ei tribuet, qui quaeſtionem hanc optime ſoluturus elaboraturusue ſit: *Quaenam eſt optima methodus, acus magneticas fabricandi, easque ſuſpendendi, ita, vt certi ſimus, eas in vero meridie magnetico poſitas eſſe, vt denique variationum earum diurnarum regularium reddamus rationem?* (*Quelle eſt la meilleure maniere de fabriquer les aiguilles aimantées, de les ſurprendre, de s'aſſurer, qu'elles ſont dans le vrai meridien magnetique, enfin de rendre raiſon de leurs variations diurnes régulieres?*)

Omnes vel etiam ſocii Academiae extranei hoc praemium ambiant. Elaborationes Gallica vel Latina lingua, vel quacunque Auctor velit, exaratae communicentur. Reliqua vide ſupra *).

Quae-

*) vid. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 716.

Quaeſtionum Regiae Academiae ſcientiarum artiumque bonarum *Mantuanae*, anno 1774 ſoluendarum, eas ex claſſe mathematica atque phyſica, quippe quae ad finem noſtrum magis ſpectare videantur, hic commemorare iuuat. Ac prima quidem ita ſeſe habet: *conduceretne aggeres aquarum Mantuanarum emendare et quomodo? vel nouos iis ſubſtituere et quanam forma, vt ſalubritate aeris inde, libertati interiori nauigationis et ſecuritati vrbis proſpiceretur?* cet. (*Seroit-il à propos de rétablir et comment la digue des eaux de Mantoue, ou d'en éléver une nouvelle et ſous quelle forme, en conſervant la ſalubrité de l'air, la liberté interieure de la navigation, la ſureté de la ville*, cet.)

Porro, *quinam ſunt morbi et vrbi, et viciniae campeſtri Mantuanae ſolemniores, quaenam eorum cauſſa et optima prophylaxis?* (*Quelles ſont les maladies les plus communes dans la ville et dans la campagne de Mantoue; quelles en ſont les cauſſes et quelles ſeroient les moyens de s'en préſerver?*)

Praemium erit duplex. Praeterea hic legibus huius academiae enarrandis non immorabimur, cum facile ex ſuperioribus poſſint repeti *).

Regia ſcientiarum ſocietas *Monspelienſis*, cuius originem, conſtitutionem et hiſtoriam dedimus alio loco **), tres potiſſimum propoſuit theſes, a nobis indicandas. Quarum prima eſt: *determinentur varii modi vel gradus ſpirituoſitatis aquae vitae vel ſpirituum vini per modum ſimplicem, et qui commercio reſpondeat.* (*Déterminer les differens titres ou degrés de ſpirituoſité des eaux de vie, ou eſprits de vin par un moyen ſimple et applicable au commerce.*)

Altera

*) vid. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 154.
**) vid. ib. Vol. XV. p. 196.

Altera eſt haec: *quinam praecipui characteres terrarum in genere, et quae media, quibus vitia eorum poſſint emendari, quae producendis cerealibus parum ſunt aptae. (Quels ſont charactères principaux des terres en général, et les moyens de rémédier aux défauts de celles, qui ſont peu propres à la production des grains?)*

Tertia ita ſe habet: *Quinam meteororum influxus in vegetationem, et quaenam conſectaria practica, quae ad haec ſpectant, profluunt, ex obſeruationibus meteorologicis variis hactenus inſtitutis? (Quelle eſt l'influence des météores ſur la végétation, et quelle conſequence prâtique peut on tirer rélativement à cet objèt, des differentes obſervations météorologiques faites jusqu'ici?)*

Praemium duarum priorum quaeſtionum, ſingulae ſexcentarum librarum Gallicarum eſt, tertiae praemium conſtat centum aureis. Commentaria ſub conditionibus conſuetis ante 1 octobris diem 1774 tradenda ſunt Cl. DE RATTE, qui ſocietati perpetuo ab epiſtolis eſt.

Collegium medicorum *Lugdunenſe* Gallicum praemium monetae aureae ſeptuaginta duarum librarum, et argenteae ducentarum viginti et octo librarum menſe auguſto 1774 his deſtinatum eſt quaeſtionibus, ex voto collegii elaborandis: *Quaenam variae ſunt ſpecies herpetis; quaenam earum variae origines; quinam modi earum diſtinguendarum; quinam morbi interni, ex quibus haec vitia herpetica profluant; quibusnam ſymptomatis eae poſſunt recognoſci; quomodo haec diuerſa initia in vario ſuo ſtatu poſſunt caueri? (Quelles ſont les differentes eſpeces de dartres; quels en ſont les différens principes; quels ſont les moyens de les diſtinguer; quels ſont les maladies internes, que les vices dartreux produiſent; à quels ſymp-*

tômes peut-on les réconnoître; comment peut on combattre ces différens principes dans leurs différens états?)

Commentaria, idiomate gallico vel latino exarata ante 1 aprilis diem 1774 Cl. RAST filio, medicinae doctori in vniuersitate Monspeliensi tradenda sunt ita, vti mos est.

Societati scientiarum *Harlemensi* socii iuncti sunt medici, Experientissimi GEORG. BRVGMANNS, P. BODDART et E. WAGLER.

Societati philosophiae actiuae *Roterodamensi* medicos iunctos legimus, nimirum ISAACVM BOUDEWYNSEN, HERRMANNVM BEZOET, et IAN. WYNGAARD. A consiliis vero societati sunt DAVIDES DE GORTER et ANDREAS BONN.

Eandem porro legimus constituisse, praemium quotannis vel duobus alternis annis eidem tribuere, qui optimum ex iudicio societatis inuentum ex quacunque parte philosophiae actiuae communicaturus sit. Quodsi Auctor sumtibus, qui experimentis, ad rem probandam necessariis, impendendi sint, non par esset, eorundem Societatem se habituram esse rationem eosdemque reddituram spondet.

Commentaria Cl. BLIKKER, directori et secretario primario tradenda sunt. Quaestiones iam propositas, cum non spectent finem nostrum, mittimus.

Praeterea et accepimus, Cl. GUALT. VAN DOEVEREN *Eidem* duo calculos dedisse, vnum insignis magnitudinis in vesica vrinaria, alterum paullo minorem in vrethra iuuenis, nephritide defuncti, repertos, adiuncta delineatione structurae renum,

vrethe-

vreterum, veſicae vrinariae et vrethrae, quae traditae tractationi *ſuper noua methodo veſicam incidendi*, obſeruationibus variis illuſtratae, reſpondeat.

Magno cum dolore b. CHRISTIANI GOTTLIEB LVDWIG, Ordinis medici Lipſienſis Decani mortem, quae die 7 maii 1773. anno aetatis ſexageſimo quarto eſt ſubſequuta, his ipſis in commentariis, quorum IPSE auctor ſuaſorque fuit, multisque profecto moleſtiis continuationem curauit, indicamus.

Gottingae, die 9 maii 1773. Experientiſſimus GEORGIVS MATTHIAE medicinae doctor, eiusdemque profeſſor ordinarius, anno aetatis ſexageſimo quinto apoplecticus mortuus eſt.

Ibidem d. 28 maii 1773. Cel. GEORG. GOTTL. RICHTERVS magnae Brittaniae Regi a conſiliis, archiater et medicinae prof. primarius, ordinisque medicorum ſenior, anno aetatis octuageſimo quarto ſenio confectus obiit.

Vpſaliae NICOLAVS ROSEEN DE ROSENSTEIN, Eques ſtellae borealis et archiater, Regius Suecicus, cuius memoriam varia eius ſcripta conſeruabunt diuque tuebuntur, die 16 iulii 1773. duodenogeſimo aetatis, ſept. anno ex hac vita diſceſſit.

Ill. Eques MORAND, Protochirurgus in noſodochio Regio Pariſienſi, omniumque academiarum Franco Gallicarum Socius d. 26 Iulii anno aet. ſeptuageſimo ſeptimo obiit.

Diarium nouum Halae prodeundum, hiſtoriae naturali per tria regna dicatum, ſub inſcriptione: *Naturae indagator*, indictum legimus. Quaelibet eius pars vel elaborationibus, vel translationibus et relationibus ex optimis quibusque Anglicis Gallicisque diariis, quatenus hiſtoriam naturalem ſpectent, conficitur.

Quarum vnus quidem finis; triplici tamen facie diuerſus erit. Alii enim hiſtoriam naturalem, ſingularum Germaniae prouinciarum, ſunt conſideraturi, vt inde hiſtoriam naturalem totius Germaniae perficiant: alii peculiarem partem hiſtoriae naturalis, iam notabile animal, iam corpus foſſile, iam regni vegetabilis hiſtoriam declaraturi ſunt: alii denique nouas obſeruationes, huius vel illius partis hiſtoriae naturalis, vel nondum detectae, vel hactenus non ſatis declaratae, adiicient.

Vbi Auctores id ſimul videbunt, vt claſſes, in tribus naturae regnis adhuc probatae, in maiorem et iuſtiorem ordinem redactae ſeruentur. Nouae obſeruationes, quibus hiſtoria naturalis conſpicitur, quaeque exteris gratae acceptaeque habentur, bonis translationibus cuilibet parti, tanquam appendix, addentur.

Ex viris, hiſtoriae naturalis peritis, ſocietas conflata eſt, quae, auctore et directore Cl. WALCH, hoc diarium reddat. Quodlibet volumen quatuor conſtabit partibus, quarum ſingula intra duodecim ſeptimanas, octo et duodecim plagularum prodibit.

Naui Anglica *Endeauour* Cll. BANKS et SOLANDER annis 1764 et 1765 cet. iter maritimum ex mandato Regis ad detegendas prouincias abſoluiſſe, eorumque inuenta noua ſumtibus Regiis litteris mandata fuiſſe conſtat.

Iam vero *Io. Frid. Ebert*, bibliopolam Roterodamenſem, et *Buchenröder*, et *Ritter*, bibliopolas Hamburgenſes idem in linguam Germanicam et Gallicam transmutandum curaturos eſſe legimus: quorum ſingula, pecunia praenumerata, ſenſim eduntur cum figuris aeneis.

Iidem

Iidem translationem, ex mandato Regis ſuſcepti, itineris ad Indiam Orientalem ab EIVES EXGS, cum figuris aeneis promittunt.

Chriſtianhafniae in Dania ſcholam, veterinariae medicinae ſacram, conditam eſſe, cui praeſit Excellentiſſimus ABILGAARD, qui praelectiones publicas habeat, et ipſos auditores in praxi exerceat; accepimus.

XVIII.

Supplementum indicis ſcriptorum phyſicomedicorum, quae anno 1766. prodierunt.

Hannöveriſches Magazin, worinnen kleine Abhandlungen, einzele Gedanken u. ſ. w. zur Verbeſſerung des Nahrungſtandes geſammlet ſind. Dritter Jahrgang von 1765. Hannover. 4.

Neues Bremiſches Magazin zur Ausbreitung der Wiſſenſchaften, Künſte und Tugend, mehrentheils aus den Engl. Monatsſchriften, 1 B. 1 St. Bremen. 8.

Etrennes d'agriculture tres utiles aux laboureurs et à tous ceux, qui cultivent, ou qui afferment leurs terres. à Amiens. 12.

Hiſtoire de l'agriculture ancienne, extracte de l'hiſtoire naturelle de PLINE Liu. XVIII. avec des éclairciſſemens et des rémarques. à Paris.

An impartial view of English agriculture, from permitting the exportation of corn in 1663. to the preſent time. London. 8.

Traité de la méſure des bois. à Paris. 8.

Unterricht eines Papiermachers an ſeine Söhne, dieſe Kunſt betreffend; nebſt einem Anhange, in welchem die neuen Papierproben des Hrn. D. SCHAEFFERS *zu Regenſpurg kunſtmäßig beurtheilet werden. Leipz.* 8.

Deutliche Vorſtellung der edlen Probierkunſt, nebſt einem Berichte vom Salpeter-Sieden. Nürnberg. 8.

L'art de faire le maroquin, conténant ſept feuilles d'impreſſion avec figures à Paris.

Mélan-

Mélanges intereſſans et curieux, ou abrégé d'hiſtoire naturelle, morâle, civile et politique de l'Aſie, l'Afrique et des terres polaires. Tomm. 6 10. à Paris. 12.

The young lady's introduction to natural hiſtory; containing an account of the atmosphere, light and gravity, of the terraqueous globe of the origin of ſprings and fountains, earthquakes and volcanos; of foſſils, mines and minerals; of vegetables, animals, beaſt, birds, fishes, inſects etc. As alſo an introduction to the knowledge of the heavens; explaining the motion, magnitude and diſtances of the planets and ſatellites; with ſome account of the fixed ſtars By the editor of the young lady's geography. London. 12.

Recueil de divers traités ſur l'hiſtoire naturelle de la terre et des foſſes. à Paris. 4.

Phyſicaliſche Beſchreibung einer Hyäna. Nürnberg. 8. mai.

Kort begrip van de hiſtorie der inſecten, uit het Franſch vertaald, met koopere plaaten, eerſte ſtukje. Te Amſterdam. 8.

Het volmaakt burger-tuin-boek. Naa een langduurige ondervinding op vaſte gronden te zaamengeſteld, door een voornaem liefhebber. Te Delft. 8.

Demonſtrations élémentaires de botanique, conténant, un abrégé des principes de l'hiſtoire de cette ſcience, et les élémens de la phyſique des végétaux; ſuivie d'une inſtruction ſur la formation d'un herbier; la deſſication, la macération, l'infuſion des plantes, à Lyon. 8. 2 Voll. a.f.

Geneez - heel en natuurkundige verluſtigingen, getrokken uit verſcheide werken, over deeze weetenſchappen in Europa uitgekomen of nog uitko-

uitkomende. Door een genootſchap. Eerſte Deel. No. 1 en 2. te Amſterdam. 8.

Medicus veri amator ad Apollineae artis alumnos, Moscouiae et Pariſiis, 8. (*auct.* LE CLERC *fertur.*)

De aarz of geneezheer in aangenaame ſpectatoriaale vertoogen, op eene klaare en eenvoudige, wyze leerende, wat men moet doen, om gezond lang en gelukkig te leeven. Tweede Deels tweede, en derde Deels derde ſtuk. Te Amſterdam. 8.

A diſſertation of the inflammatory, gangrenous, and putrid ſore throat; alſo on the putrid fever; together with their method of cure. London. 8.

Inoculation made eaſy; containing a full diſcovery of the method, practiſed in Eſſex, whith recipes to make the preparatory powders, repellent pills, and caoling decoction. ibid. 8.

De nieuwe Nederduitſche apotheek; geevende een duidelyk en klaar onderwys wegens de beſte dagelyks gebruikte artzenykundige bereidingen, in de apotheken vereiſcht, en volgens de gronden van BOERHAAVE, GEOFFROY en andere beroemde mannen zoo nauwkeurig beſchreeven, als tot nog toe in onze taal niet geſchied is. Tweede druk van miſtellingen gezuivert, en met verſcheide nieuwe voorſchriften, verbeeteringen en Nederduitſche bladwyzer vermeerderd. Te Leiden. 8. (*Auctorem* VAN EEMS *dicunt.*)

Précis de la méthode d'adminiſtrer les pilules toniques dans les hydropiſies. à Paris 12.

Eſſays on the practice of midwifery. London. 8.

Der Engliſche und bewärte Roſarzt, welcher von den Eigenſchaften, Urſachen und Curen aller

Krankheiten der Pferde Unterricht giebt. Aus dem Englischen. Leipzig. 8.

Beschreibung von der entdeckten Ursache der Viehseuche; nebst einem Vorschlage, wie diesem großen Uebel vorzubeugen. 8. s. l.

Kurze Beschreibung von der entdeckten Viehseuche, ihrer schädlichen Wirkung und Todesbeförderung; nebst beygefügten Vorschlage, wie diesem Uebel vorzubeugen. Rostock. 8.

A commentary on the dysentery, or bloody flux. translated from the latin of MARK AKENSIDE by IOHN RYAN. London. 8.

ANT. GERM. ALBERTIZ Prodromus recensionis criticae historiae medicae, cum animaduersionibus anatomico practicis. Viennae Austriae. 8.

G. L. ALEFELD diss. med. de fluore albo, ex neglectu feminarum Belgicarum praecipue propullulante. Giessae. 4.

Elements of midwifry. Containing the most modern and succesful method of practice in every differend kind of labour. With a short history of the art of midwifry, and an answer to a casuistical letter on the conduct of Adam and Eve, at the birth of their first child. By IO. ASTRVC, translated with additions and explanatory notes by S. RYLEY. London. 8.

IO. DAV. BARTHELEMVS diss de patellae vsu, eiusque laesionibus et curationibus. Lugd. Bat. 4.

I. PAVL. BAVMERS *Unterricht, wie man einem Menschen, wie auch Thieren, so von einem tollen Hunde gebissen worden, auf eine vernünftige und leichte Art helfen soll. Erfurt.* 4.

Manuel du naturaliste pour Paris et ses environs, conténant une déscription des animaux, végéteaux et minéraux, qui s'y trouvent, telle qu'elle est nécessaire, pour les faire réconnoitre;

tre; avec les particularités intéreſſantes de leur hiſtoire, principalement leurs uſages dans les arts et la médécine, précédé d'un mémoire ſur l'air, la terre et les eaux du pays; ſur la conſtitution, les moeurs et les maladies de ſes habitans; ſur l'agriculture cet. terminé par un eſſai, ſur l'hiſtoire naturelle des autres contrées du Royaume; recueilli et mis dans un ordre commode par ACHILLE, GVILL. LE BEGVE DE PRESLE. à Paris. 8.

PET. ION. BERGIVS *Abhandlung von den kalten Bädern überhaupt, und von dem Baden in Loka inſonderheit; aus dem Schwediſchen überſezt, von* I. G. GEORGI, *zum Druck befördert, und mit Anmerkungen, auch einer Vorrede vom Nutzen des Badens überhaupt, und inſonderheit der kalten Bäder verſehen, von* I. I. RHADES. *Stettin.* 8.

Pharmacopoea medica auct. IO. BERKENHOVT. London.

IOH. VLR BILGUERS *Abhandlung von dem ſeltenen Gebrauche, oder der beynahe gänzlichen Vermeidung des Ablöſens der menſchlichen Glieder. Zwote Auflage. Leipzig.* 8.

ABEL EPPO VAN BOLHVIS ſpecimen medicum de hydrope. Groning. 4.

The contemplation of nature, translated from the french of C. BONNET. In two volum. London. 12.

Nouvelles recherches ſur la France, ou récueil des mémoires et des lettres ſur quelques villes et provinces du royaume; Ouvrage qui peut ſervir de ſuite, à l'étât de la France, de Mr. DE BOULAINVILLIERS et à la déſcription de PIGANIOT, à Paris. 12. 2 Voll.

BOURROU quaeſtio medica: an ſatius ſit catheterem in media ſuae curvaturae parte foraminulo vtrinque pertundi, quam verſus apicem? Pariſ. 4.

Mémoire ſur le traitément des fiſtules à l'anus, par la ligature; ou nouvelle methode de les guérir ſans opération par Mr. BOUSQUET. Ou l'on a joint le rapport de Mr. ACREL, chirurgien, donné à l'academie des ſciences de Stockholm, ſur ce mémoire, avec la reponſe de l'auteur. 8. (*quae tractatio non idiomate Franco-gallico ſolum, ſed et in Suecico ſcripta eſt, contra quam haec, quae ſequitur, prodiit:*

Paominelſer vid Herr BOUSQUETS Roon om Fiſtular in ano, Beſynnerligen vid det, ſom han deruti berättat, rörande Kongl. Vetenskaps Academien och twänné deſs Ledamoter. Stockholm. 8.

Diſſertation ſur l'abus du chinchinae par Mr. BOUSQUET. ib. 8. (*et haec diſſertatio in Suecicam linguam translata fuit, contra quam ſequens inſurrexit:*

Anmärkningar vid en af Herr BOUSQUET utgifven Afhandling om China barkens misbruk. ib. 8.

Le parfait bouvier, ou inſtruction concernant la connoiſſance des boeufs et des vaches, leur âge, maladies et leur ſymptômes, avec les rémédes, les plus experimentés propres à les guérir. On y a joint deux petits traités, pour les moutons et porcs, ainſi que pluſieurs remédes, pour les chévaux auſſi experimentés, et qui n'ont point encore paru, le tout le plus abrégé, qu'il a été poſſible. Par Mr. BOUTROLLE à Rouen et à Paris. 12.

IAC. HIERON. BRANTS *vollſtändiges Kräuter- und Hauſsarzneybuch. Nürnberg.* 4.

WILH.

WILH. ANT. BRUNNERS *Einleitung zur nöthigen Wiſſenſchaft eines Zahnarztes. Wien und Leipzig, gr. 8. m. K.*

H. W. BÜCKINGS *unentbehrliches der Wundheilungskunſt. Wolfenbüttel.* 4.

An account of the preparation and management, neceſſary to inoculation. By Mr. IAM. BURGER. The ſecond edition, which large additions and improvements. London. 8.

HIPPOCRATES contractus, in quo magni HIPPOCRATIS, medicorum principis, opera omnia in brevem epitomen ſumma diligentia redacta habentur, ſtudio et opera TH. BVRNET. M. D. editio nova, diligenter correcta. Argentorati. 8.

IO. FRID. CARTHEVSER Tabulae formularum medicarum editio tertia. Francof. ad Viadr. 8.

EIVSD. Elementa chemiae dogmatico experimentalis editio tertia. ibid. 8.

CEZAN quaeſt. med. an in parte mortua ſectio poſt ſiderationem? Pariſiis 4.

Hiſtoire naturelle des fraiſiers, conténant les vues d'économie réunies à la botanique; et ſuiuie des rémarques particulières ſur pluſieurs points, qui par Mr. DU CHESNE ont rapport à l'hiſtoire naturelle genérale, à Paris. 12.

IO. CLARKSEN diſſ. de mulierum menſtrua conſuetudine. Lugd. Bat. 4.

Examen chymique de l'eau minerale de l'Abbaye Desfontenelles en Poitou près la Roche ſur-Yon, par Mr. CORDON D. en M. (proſtat in diario medicinae, *journal de médécine* ad annum. 1766.)

LVD. CORNARO *Vorſtellung von dem Nutzen eines nüchternen und mäſſigen Lebens, aufs neue herausgegeben von* D. T. G. SCHWENKEN. *Frankf. und Leipzig.* 8.

HEN. IO. NEP. CRANZII Laudatio funebris in mortem D. D. GASSER Vindobon. fol.

FRANS LVD. CRANZIVS *practische Abhandlung von der Zubereitung der Zugutmachung der Kupfererze. Frankf. am M.* 8.

SAM IVST. DEDEKIND diſſ. de tuſſi in genere et epidemia illa, quae hoc anno ſaeuiit. Rintelii. 4.

IOH. DEIGENDESCH *nützliches und aufrichtiges Pferd-oder Roßartzeneybüchlein, mit einen Anhange von Rindvieharzneyen. Neue verbeſſerte Ausgabe. Tübingen.* 12.

IOH. ANDR. DEISCH *Abhandlung, daß weder die Wendung, noch Engliſche Zange in allen Geburtsfällen vor Mutter und Kind ſicher gebraucht, und dadurch die ſcharfen Inſtrumente gänzlich vermieden werden können. Frankf.* 8. *m. K.*

AVG. FR. DELIVS *Beobachtungen und Unterſuchungen, welche das Geſchäfte der Erzeugung und die Geburtshülfe betreffen. Nürnberg.* 8. *m. K.*

DIEDER. VAN DVYN Diſſ. de vitiata lochiorum quantitate. Lugd. Bat. 4.

SYLV. DOUGLASS diſſ. de ſtimulis. ibid. 4.

CLAVD. PETR. ELLII inueſtigationes luis bovillae, iuſſu ac ſumtu S. M. R. Daniae inſtitutae. Hafniae et Berolin 4.

ALB. HENR. ENGELBERT VAN BAVCHEM diſſ. de oeconomia fetus animalis. Lugd. Bat. 4.

M. ENZENSPRENGER diſſ. de marte. Ingolſtadii. 4.

D'ESTON quaeſtio medica: an vulneribus ex catapultis globulos plumbeos relinquere aliquando praeſtat? Pariſiis. 4.

Mémoires ſur le ſaffran par Mr. DES ESSARTS à Orleans et à Paris. 8.

Traité des maladies vénériennes par Mr. FABRE. à Paris. 2 Voll. 12.

IO. FRIDR. FASELII diſſ. de ſpina bifida reſp. *Chph. Dau. Heumann.* Ien. 4.

EIVSD. Progr. de effectibus noxiis, quos producit in corpore humano abuſus fructuum horaeorum. ibid. 4.

LVDW. FEUILLEE *Beſchreibung zur Arzney dienlicher Pflanzen, welche in Peru und Chily vorzüglich im Gebrauche ſind. Nürnberg.* 4. 2. *Theile. m. K.*

Obſervations on the gout and rhevmatism — with a short account of ſome medicines and ways of curing diſeaſes, uſed by the native Indians. To which are added a few remarkable caſes of other diſeaſes by HENRY FLOWER. London. 8.

Guide du Maréchal, ouvrage conténant une connoiſſance exacte du chéval, et la manière de diſtinguer et de guérir ſes maladies; enſemble un traité de la ferrure, qui lui eſt convénable par Mr. LA FOSSE, à Paris. 4. a. f.

RAIM. DE LA FOURCADE quaeſtio anatomico chirurgica de optima et tutiſſima celeberrimi Rothomagenſis Profeſſoris methodo, qua in viris calculoſis celebratur ſectio lateralis. Reſp. *Io. Car. Groſſar* à Bourdeaux. 8. a. f.

VON FRANKENAU Flora Francica *oder vollſtändiges Kräuterlexicon. Sechſte Auflage. Züllichau.* 8.

Lettre de Mr. FROASSARD, D. en M. à Chaumont en Boſſigny à Mr. ROYER, ancien chirurgien, Aide - maior des armées du Roi, ſur l'effèt des lavémens antivénériennes. à Paris. 12.

I. I. GARDANE quaeſtio medica: an *Sagou* phthiſicis? Pariſiis. 4.

I. I. GARDANE qu. med. an, rescisso testiculo, funiculum spermaticum ligare malum? Paris. 4.

C. A. GENTERBRVCKS *gesammelter Unterricht von Schaafen und Schäfereyen, zum Behuf der dabey vorkommenden andern Geschöpfen. Erster Theil.* s. l. 8.

D. GEMORY diss. de indole aëris Hungarici. Vindob. 8.

Essai sur le gout; traduit de l'anglois, par Mr. ALEX. GERARD; avec trois dissertations sur le même sujet par Mrs. VOLTAIRE, D'ALEMBERT et DE MONTESQVIEV. à Paris. 12.

GUERIET quaest. med. vtrum in pectoris paracentesi satius sit in parte laterali et antica sectionem instituere, quam ad partem posticam? Parisiis. 4.

FRANC. GVERIN diss. de vegetabilibus Alsatiae. Argent. 4.

Histoire de la découverte faite en France des matières semblables à celles, dont la porcelaine de la Chine est composée; lue à l'assemblée publique de l'académie royale des sciences le mecredi. 13 Nov. 1765. par Mr. GUETTARD de la même académie. à Paris. 4.

GUILBERT qu. m. an bubones, febribus malignis supervenientes, immaturi causticis aperiendi? ib. 4.

DU HAMEL DU MONCEAU *Erklärung der Kunstwörter aus der Botanic, und von dem Landbau, Französisch und deutsch. Nürnberg. gr.* 8.

CH. RVD. HANNES de puero epileptico foliis aurantiorum recentibus sanato. Vesaliae. 8.

P. I. HARTMANN diss de medendi methodo in prouocandis haemorrhoidibus saepius peruersa. Resp. *C. C. Göhde.* Francof. ad V. 4.

IO. MART. HEMERLE diss. inaug. de secessione terrae a communi humorum massa. Argentor. 4.

IOH. HILLS *Geschichte der Fossilien und ihrer Tugenden in der Arzneykunst und den Künsten, aus dem Engl. übersezt von* C. I. G. WESTFELD. *erster Theil. Gotha.* 8.

I. CHPH. HIRSCHENS *gesammelte Nachrichten der Oeconomie - Gesellschaft in Franken, auf das Jahr* 1765. *Anspach.* 4.

IO. PAUL. HOFMANN diss. de forcipe SMELLII in praxi obstetricia anteponenda vecti Roonhuysiano. Groning. 4.

IOH. GOTTFR. IUGELS *natürliche Berg - Schmelz und Figirkunst in* 3 *Theilen verfasset. Leipzig. gr.* 8.

LUD. GOTTF. KLEIN selectus rationalis medicaminum. Francof. 8.

AUG. WILH. KOPP de spina ventosa, morbo chirurgico medico. Rintelii. 4.

IO. CATOYSONERE GEFFRYS de morbo varioloso. Lugd. B. 4.

LANGLOIS qu. m. vtrum in ascite paracentesin tardare malum? Parisiis. 4.

MART. FROBEN. LEDERMULLER amusément microscopique tant pour l'esprit, que pour les yeux. à Nürnb. 4. mai. a. f.

E. G. LIDBECK Tal om planteringar. Stockholm. 8.

F. B. VAN LINDREN Speculum veneris, *oder Venusspiegel, worinnen sich ein jeder besehen, und die aus einer unreinen Liebe entstehenden abscheulichen Zufälle warnehmen kann. Neue Auflage. Strasb.* 8.

CAR. LINNAEI diss. de effectu et cura vitiorum diaeteticorum generali. Resp. *Io. Gabr. Bergmann.* Upsaliae. 4.

CAR.

CAR. LINNAEI diss. de vsu muscorum, breuiter delineato. Resp. *Andr. Henr. Belip.* ibid. 4.

Observations upon the growth and culture of vines and olifcs: the production of silk, the preservation of fruits. Written, at the request of the earl of Schaftesbury, to whom it is inscribed. By Mr. JOHN LOCKE. Now first printed from the original manuscript, in the possession of the present earl of Schaftesbury. London. 8.

ANT. CAR. LORRY de melancholia et morbis melancholicis. Tomm. II. Parisiis et Lipsiae. 8.

E. LUDGERS diss. de hysteride. Lugd. Bat. 4.

DAV. MACBRIDE, *Chirurgi, durch Erfahrungen erläuterte Versuche über folgende Gegenstände.* 1. *Von der Gährung der zur Nahrung dienenden Mischungen.* 2. *Von der Natur und den Eigenschaften der figirten Luft.* 3. *Von den gegeneinander gehaltenen Kräften und Art zu wirken, der verschiedenen Gattungen der Fäulung widerstehenden Sachen.* 4. *Von dem Scharbock, nebst einem Vorschlage, neue Wege zu versuchen, denselben auf der See entweder zu verhüten oder zu heilen.* 5. *Von der auflösenden Kraft des Kalchs. Aus dem Engl. übersezt von* CONR. RAHN M. D. *Zürich.* 8. *m.* 2. *K. t.*

IO. M. MATHIS diss. de dysenteria. Viennae. 8.

FRID. LVDOV. MAY diss. de amplitudine generis febrium bibliosarum. Gottingae. 4.

Recherches sur la population des généralités d' Auvergne, de Lyon, de Rouen, et de quelques provinces et villes du royaume; avec de réflexions sur la valeur du bled, tant en France, qu'en Angleterre dépuis 1664. jusqu'en 1764. par Mr. MESSANCE, récéveur des tailles de l'Election de St. Etienne. à Paris. 8.

CASP.

CASP. NEUMANNS grondelyke en met proeven bewezende medicinaale en natuurkundige chymie, om zyn groote nuttigheit uit het hoogduitsch vertaald, en hier en daar met ophelderende aanteekeningen vermeedert, door een voornaem liefhebber der Scheikunde. Eersten Deels eerste Stuk. Te Leeuwarden. 8.

ERN. ANT. NICOLAI diss. de praestantia methodi antiphlogisticae febres continuas curandi. Resp. *Ch. Theoph. Mayer.* Ien. 4.

EIVSD. diss. de purpura. Resp. *Chr. Theoph. Hufeland.* ibid. 4.

ADAM. NIETZKY de humoribus intestinorum tenuium, physiologice consideratis, generatim. Halae. 4.

EIVSD. de humoribus intestinorum tenuium, pathologice consideratis. ibid. 4.

GEORGE CHRIST. OEDER *Einleitung in die Kräutererkenntniß. 2 Theil. Copenhagen. gr.* 8. *m. K.*

A. B. PELEE DE VALANCOURT quaest. med. an rabiei opium? Parisiis. 4.

EIVSD. qu. m. an inter apostemata pauca ferro sunt aperienda? ibid. 4.

IO. LE PLECKIN specimen de acetificatione. Argentor. 4.

PLINII secundi Histor. Natur. lib. XXXVIII. accedit chrestomathia, indicibus aliquot copiosis exposita, curante IO. PETR. MILLERO. V. Tom. Berolini. 8.

E. DE LA POTERIE DE CONTANCES quaestio medica: an in curando hypopyo incisioni corneae praestet embroche? Paris. 4.

PERC. POTTS *Abhandlung von den Brüchen des menschlichen Körpers, für deutsche Wundärzte in unsere Sprache übersetzt. Göttingen und Gotha.* 8.

Nützli-

Nützliche Beyträge zur Oeconomie und dem Landwirthschaftlichen Leben von dem Freyherrn von G. L. I. R. *Frankf. und Leipzig.* 8.

I. H. RAHNS *Abhandlung von der Natur, Eigenschaft, Wirkung und dem Gebrauche des Nydelbades. Zürich.* 8.

CORN. RAHNS *Anleitung zur richtigen Erkenntniß und vernünftigen Heilung der Ruhr. Zürich.* 8.

CHR. TOB. EPHR. REINHARDS *Ausmeßung des menschlichen Körpers und der Theile desselben zum Gebrauche der Aerzte, Mahler und Bildhauer. Glogau.* 8. *m. K.*

EIVSD. *Bibelkrankheiten, welche im alten Testamente vorkommen.* 1 - 2*ter Theil. Ebend.* 8.

DAN. DE LA ROCHE descriptiones plantarum aliquot nouarum. Lugd. Bat. 4. c. f.

CHR. RICKMANN *Osteologische Abhandlungen. Jena.* 4.

M. ROSA Saggio di osservazioni sopra alcune malatia particolari. In Venezia. 8.

M. SAXTORPH *Erfahrungen, die vollständige Geburth betreffend, so auf dem Königl. freyen Geburtshauße in Kopenhagen angestellet sind; zugleich mit der theoretischen Lehre derselben. Aus dem Dänischen. Copenhagen.* 8.

IOH. GOTTLOB SCHAEFERS *Geschichte des grauen Staars und der neuen Operation, solchen durch Herausnehmung der Crystallinse zu heilen. Regensp.* 4. *m. K.*

AUTOR. SCHLAPPRIZI diss. de vitiata lochiorum qualitate. Lugd. Bat. 4.

M. SENDIVOGII nouum lumen chemicum, *aus dem Brunnen der Natur, durch Hand angelegte Erfahrung bewiesen. Nürnberg.* 8.

C. SEPP. Nederlandſche Inſecten. Vierde ſtuk agde Verhandeling, en zesde ſtuk vierde Verhandeling. s. l.

W. SERVAAS diſſ. in fundamenta et certitudinem medicinae inquirens. Lugd. Bat. 4.

Verzaameling van tegennatuurlyke gevallen en waarneemingen in de vroedkunde door WILL. SMELLIE, volbrengende zyn voorneemen, om het erſte deel, handelnde over dit onderwerp, optehelderen; na het tiende deel in hel Hollandſch gebracht door MATTHYS VAN DER HAAGEN. Te Amſterdam. 4.

G. STARK diſſ. ſiſtens ſeptem hiſtorias et diſſectiones dyſentericorum. Lugd. Bat. 4. c. f.

LVC. VAN STEVENINCK diſſ. de hyſterica pasſione. ib. 4.

A narrative of the ſurprizing effects of the meadow ſaffran in the cure of the dropſy. Translated from the latin of Dr. ANT. STOERCK. To which are added obſervations, and an account of the hydrocephalus, by the translator. London. 8.

Mémoire ſur la mortalité de moutons en Boulonnois par Mr. DE SVRAD. à Paris. 12.

Practical obſervations on the culture of lucerne turnips, barnet, timothig-graſs and forol meadow graſs, communicated by letters to Dr. TEMPLEMAN, ſecretary to the ſociety of arts etc. London. 8.

DAN. TILAS *Entwurf einer Schwediſchen Mineralhiſtorie, aus dem Schwediſchen überſetzt, von* IOH. BECKMANN. *Stockholm und Leipzig.* 8.

HENR. GOTTL. NEPOM. TROSCHELS *erforſchliche Nachrichten von dem Biliner Sauerbrunnen, nach der neueſten Aufſuchung des waren, reinen Quellwaſſers. Leipzig.* 8.

HENR. GOTTL. NEP. TKOSCHELS *nothwendige Nachricht von dem warhaften Bömischen Bitterwasser, Seydschützers Ursprungs. Leipzig.* 8.

GASP. VIEUSSEUX diss. de erectione. Lugd. Bat. 4.

ABR. WALKART diss. de consensu. ib. 4.

A. WESTPHAL diss. de nephrotomia. Resp. *Zach. Falck.* Gryphiswaldae. 4.

EIVSD. diss. aegroti, arthritide laborantis, historiam exhibens. Resp. *H. C. Masio.* ibid. 4.

EIVSD. diss. de febre biliosa, perversa methodo tractata, ac in febrem quartanam, tandemque in hydropem ascitem degenerata. Resp. *P. G. Arnold.* ibid. 4.

Some histories of wound of the head etc. with observations. To which are added a few remarks on the convulsive cough of the year 1764. in Cornwall by JOHN WILLIAMS. London. 8.

CHR. LVD. WILLICH illustrationes quaedam botanicae. Gottingae. 8.

Gazophylacium medico-physicum, of Schat-Kaamer der geneez en natuurkundige zaaken, behelzende de meeste kunstworden, die in de geneezkunde gebruikelyk zyn. Verhandelingen van veele in en uitwendige ziektens, beneffens derzelver geneezmiddelen: alle de mineraalen, metaalen en aarden: vreemde en inlandsche dieren, kruiden, bloemen, zaaden, sappen, olien, harssen etc. En alle zeldzaame spezereyen in de medecynen gebruikelyk. En ten laatsten veele fraaye tot de werktuigkunde behoorende handgreepen: alles in een welgepaste orde naar't latynsche alphabet't zaamgesteld, en in de hoogduitsche taale beschreeven door JOHANN JACOB WOYT. Naar den veertienden druk op nieuws vertaald, en met verscheyde artykels vermeerderd. Tweede nederduitsche druk. Te Amsterdam. 4.

XVIIII.

XVIIII.

Supplementum indicis ſcriptorum phyſico-medicorum, quae anno 1767. prodierunt.

Neues Bremiſches Magazin zur Ausbreitung der Wiſſenſchaften, Künſten und Tugend, mehrentheils aus den Engl. Monatsſchriften. 2.3tes Stück. Bremen. 8.

Abhandlungen und Beobachtungen, durch die öconomiſche Geſellſchaft zu Bern geſammelt. 7ter Jahrgang. Bern. 8.

Natuurkundige verhandelingen, of verzameling van stukken de natuurkunde, geneezkunde en natuurlyke hiſtorie betreffende: getrokken uit de geachte werken von Engelſche, Fransche en Hoogduitsche schryvers, en tot eene nutte opleiding in gemelde weetenſchappen, ten dienſt van onze vaaderlanders vertaald. Te Amſterdam. 8. No. I. II.

Hibernia curioſa. A letter from a gentleman in Dublin, to his friend at Dover in Kent: giving a general view of the manners, cuſtoms, dispoſitions etc. of the inhabitants of Ireland. With occaſional obſervations on the ſtate of trade and agriculture in that Kingdom etc. London. 8.

Natuurlyke hiſtorie, of uitvoerige beschryving der dieren, planten en mineraalen, volgens het zamenſtel van den Heer LINNAEUS. Met naauwkeurige afbeeldingen. Eerſten deels elfde ſtuk. Vervolg der Inſekten. Te Amſterd. 8.

Kort begrip van de hiſtorie der inſekten; uit het Fransch vertaald, met koopere plaaten, tweede ſtuk. Te Amſterdam. 8.

Mémoires ſur quelques foſſiles d'Artois, pour ſervir à l'hiſtoire naturelle de cette province, par un membre de la ſociété litteraire d'Arras. 12.

An eſſay on the bite of a mad dog. London. 8.

Traité ſur la connoiſſance et la culture des iacintes. à Avignon et à Paris. 12.

Traité des tulipes, qui contient généralement ce qui concerne l'éducation de cette fleur. ibid. 12.

Traité des rénoncoules, qui contient tout ce qui concerne l'éducation de cette fleur. ibid. 12.

Nuove rauolta d'autori che trattano del moto dell' aque in Parma. 4. voll. 4. c. f.

An account of the Somersham water in the country of Huntingdom. 8. ſ. l.

Neue Sammlung von einigen alten und ſehr rar gewordenen philoſophiſchen, und alchymiſchen Schriften, 1ter Band. Wien. 8.

Idée générale des vertus médicinales de l'eau pure et du ſel commun. à Francfort. 8.

Gazette ſalutaire composée de tout ce que contiennent pour l'humanité les livres nouveaux, les journeaux et autres écrits publiques, concernant la médécine, la chirurgie, la botanique, la chymie cet. à Bouillon. 4.

Landtmanna-vännen, ſom af Hushaolls-och Läkareböcken ſommanletat de vigaſta Hushaolls-grep, Anvisning til et nätt Landtapothek, ſom ſäkra, lätta och bepröfvade Huscurer. Upſala. 8.

Pharmacopoea Palatina, ſiue diſpenſatorium medico pharmaceuticum, in lucem emiſſum ex conſilio medico Electorali Palatino. Manhemii. 4.

Obſervations of ſpecific médicines and various diſeaſes, incident to the human body; eſpecially thoſe that proceed from ſome diſorder of the uterus, or the diſeaſes peculiar to women. By a phyſician in the country. London. 8.

Obſervations ſur les effèts d'un remède contre les maladies cancreuſes. à Amſterdam. 8.

Diſſer-

Diſſertations, qui ont remporté les prix, adiugés par l'académie royale des ſciences et belles lettres de Pruſſe, en 1766, ſur la nutrition et ſur la vie d'Archimede. à Berlin. 4. c. f.

Tal om nödvändigheten och foermaonen af de chirurgiska Handalagens foerkortande i utoefningen, haollit foer Kongl. Vetensk. Academien vid Praeſidii nedläggande den 15 Iulii 1767. af OLOF ACREL. M. D. cet. Stockholm. 8.

The art of midwifery, reduced to principles: in which are explained the moſt ſafe and etabliſhed methods of practice in each kind of delivery; with a ſummary hiſtory of the art, translated from the French original, written by the late Dr. ASTRVCTO which is added an appendix by the translator. London. 8.

H. A. BACHIENE diſſ. de ſecretione lactis in mammis muliebribus. Ultrajecti ad Rh. 4.

An eſſay concerning the cauſe of the endemial colic of Devonshire, which was read in the theatre college of Phyſicians in London, on the 29 day of Iune 1767. by GEORGE BAKER. London. 8.

C. BAVER diſſ. de vano et ſuperfluo remediorum in reſtauranda ſanitate uſu. Argentor. 4.

S. S. BEDDEI diſſ. de verme, taenia dicto. Viennae. 8.

EIVSD. qu. med. an ſola pars bilis colorata in inteſtinis deponatur? ibid. 4.

H. A. BELANGER quaeſtio med. an aliae a Sequanicis aquae Pariſienſibus ad potum deſiderandae? Pariſ. 4.

Medical eſſays and obſervations by CHARLES BISSET. Lond. 8.

PH. AD. BOEHMER diſſ. de malignitate variolarum naturalium, tempeſtivo veſicatoriorum vſu avertenda. Reſp. *C. C. Meußen.* Halae. 4.

Algemeen en bereedeneert woordenboek der natuurlyke hiſtorie: behelzende de hiſtorie der dieren, planten en mineraalen, en die der hemelschen lighaamen, der verhevelingen en andere voornaame verſchynselen der natuur: benevens de hiſtorie en beſchryving der enkele drogeryen, welke de drie ryken opleveren; hun gebruik in de geneezkonſt, in het gemeen leeven, landbouw, konſten en handwerken. Uit het Fransch van den Heere VALMONT DE BOMARE door CHARLES PAPILLON. I Deel. Te Dordrecht. 4.

L. H. BOURDELIN quaeſt. med. an in lecto undique clauſo dormire noxium? Pariſiis. 4.

ANDR. EL. BUECHNER diſſ. de inflammatione, eiusque in tela celluloſa frequentiſſima ſede. Reſp. *C. Fr. Richter.* Halae. 4.

EIVSD. diſſ. de damnis, ex praemature ſuppreſſis haemorrhagiis vulnerum oriundis. Reſp. *I. I. Wolff.* ibid. 4.

EIVSD. diſſ. de abortu, ob chronicam et torminoſam diarrhoeam non ſemper metuendo, occaſione ſingularis caſus. Reſp. *A. N. Gerlach.* ibid. 4.

EIVSD. diſſ. de nonnullis ad rabiem caninam et hydrophobiam pertinentibus. Reſp. *C. G. Haffner.* ibid. 4.

EIVSD. diſſ. de prophylactica purpurae albae per balnea curatione. Reſp. *I. A. Glaſer.* ibid. 4.

EIVSD. diſſ. de auditus difficultate circa febrium acutarum decrementum occurrente. Reſp. *I. E. Fiſcher.* ibid. 4.

F. THIERY DE BUSSY quaeſt. med. an anginae ſpuriae, periodice recurrenti, catharſis? Pariſiis. 4.

COLOMBIER quaeſt. med. an melancholicis peregrinatio? ib. 4.

COLOMBIER qu. m. an prius lentescat chylus, quam in omnes corporis humores abeat? Paris. 4.

I. A. COUTAVOZ qu. m. num arteriae, vti sensiles, sic irritabiles? ibid. 4.

EIVSD. quaest. med. an Parisinis salubrius vere, quam autumno rusticari? ibid. 4.

Historie van Groenland, behelzende eene naauwkeurige beschryving van's lands-ligging, gesteldheit en natuurlyke zeldzaamheden, den aart, zeeden en gewoonten der inwooneren aan de westzyde by de strate Davis; 's lands aloude en nieuwe geschiedenissen; en in't byzonder de verrichtingen der missionarissen van de Broeders - kerk, door welken twee gemeenten van bekeerde Heidenen aldaar gesticht zyn: alles in eigen persoon onderzocht en opgesteld door DAV. CRANZ. Te Harlem. 8. Voll. 3.

DECOMBE *Beschreibung von den Pfirsichbäumen und deren Cultur. Frankf. am Mayn.* 8.

Histoire exacte et déscription complette des os du corps humain par Mr. DEIDIER. à Paris. 12. voll. 2.

D. I. DELABRICHE quaest. med. an illud apprime ad sanitatem utile, ne quid nimis? ibid. 4.

EIVSD. quaest. m. an concocta mouere ac purgare oportet, non vero cruda? ibid. 4.

I. C. DESESSARTZ quaest. med. an ab omni re cibaria vasa aenea prorsus ableganda? ibid. 4.

Lettre sur la mortalité des chiens dans l'année 1763, par Mr. DESMARS, medécin pensionaire de la ville de Boulogne. ibid. 12.

I. P. F. DUMANGIN quaest. med. an post longas defatigationes subito instituta vita deses periculosa? ibid. 4.

EIVSD. qu. m. an pro varia aetate variat temperamentum? ibid. 4.

I. B. L. P. DUMONT theses anatomico chirurgicae de fracturis. Resp. *I. Babel.* ibid. 4.

B. DUPUY quaeſt. med. an, ſicut ad morum integritatem, ita ad ſanitatem conſeruandam, conſuetudinum abuſus noxius? ibid. 4.

EIVSD. qu. m. an praeſtet medicum diverſas exercere medendi methodos? ibid. 4.

S. A. VON EMDEN diſſ. de hydrope. Ultrai. ad Rhen. 4.

L. I. G. FISCHERS *kurzer und deutlicher Unterricht, wie man bey einer graſſirenden, contagieuſen Ruhr ſeine Geſundheit erhalten ſolle. Frankf. und Leipz.* 8.

Eſſai ſur les pouls par rapport aux affections des principaux organes par Mr. FOUQUET, à Paris. 8.

I. P. FREIER diſſ. de partu difficili propter funiculum umbilicalem, fetus collum ſtringentem. Halae. 4.

PETR. GABRIELS *Kunſterfarner Blumen-Küchen- und Baumgärtner. Neue vermehrte Auflage. Tübingen.* 8.

Ananas; or treatise on the pine-apple: in which the whole culture, management and perfecting this moſt excellent fruit, is laid down in a clear and explicit manner. To which is added the true method of raiſing the fineſt melons with the greateſt ſucceſs; shewing the whole proceſs of their management, from ſowing the ſeeds to ripening the fruit. Illuſtrated with a curious copper plate, in which is exhibited, at a view, a ſtave etc. Peculiarly adapted for raiſing the pine apple plant. By JOHN GILES. London. 8.

A. I. B. M. GUENET quaeſt. med. an ſui ſint capiti, pectori et abdomini et artubus ſenſus peculiares, et reliquorum corporis humani ſenſuum revera principes? Pariſiis. 4.

B. GUERARD diſſ. de cauſis repentinae mortis ex morbo iliaco non ſemper gangraenae, ſed potius ſuffocationi pulmonicae adſcribendis. Duisburgi. 4.

ALB.

ALB. VON HALLERS *Beſchreibung verſchiedener Salzwerke in der Schweitz. Bern. 8.*

EIVSD. Elementt. phyſiol. corporis humani. Tom. III. IV. editio nova. Lauſannae. 4.

EIVSD. primae lineae phyſiologiae in uſum praelectionum academicarum. Edimburgi. 8.

Practical directions, ſhewing a method of preſerserving the perinaeum in birth, and delivering the placenta without violence, illuſtrated by caſe. By JOHN HARVIE. London. 8.

IO. GEORG. HASENESTS *des medieiniſchen Richters oder* actorum phyſico-medico forenſium collegii medici Onoldini 2*ter Theil. Neue Auflage. Anſpach.* 4.

I. CHR. HIRSCHERS *Fränkiſches Bienenbuch.* ibid. 8. *m. K.*

The practice of inoculation juſtified. A Sermon preached at ingateſtone. Eſſex, 12 Oct. 1766. in defenſe of inoculation. To which is added an appendix on the preſent ſtate of inoculation; with obſervations cet. By ROBERT HOULTON, the ſecond edition. Lond. 8.

F. W. JERICHO diſſ. ſiſtens modum ſectionis oculi, in cataracta inſtituendae, variasque circa ophthalmotomiam cautelas; cui accedit obſervatio practica de tumore oculi inſolito. Ultrajecti ad Rhenum. 4.

F. C. IUNCKER diſſ. explicans exanthematum diuerſorum complicationem et viciſſitudinem. Reſp. *T. A. Krüger.* Halae Magd. 4.

CHRIST. FRIED. KALTSCHMIED Pr. exhibens caſus quosdam aegrorum hydropicorum. Ien. 4.

EIVSD. Pr. de ſteatomate, fame curato. ibid. 4.

EIVSD. diſſ. de ſecretionibus. Reſp. *A. A. Hamberger.* ibid. 4.

CHRIST. FRIED. KALTSCHMIED diſſ. de primipara, dolores poſt partum paſſa, ex intempeſtiva abdominis paſſione. Reſp. *J. G. Hartmann.* ibid. 4.

A. C. KESLER diſſ. de inflammatione ſanguinea ſive vera, pathologice conſiderata. Halae. 4.

IO. HIER. KNIPHOF index univerſalis in omnes XII. centurias botanicae in originali ſ. herbarii vivi opera et ſtudio IO. GOTTFR. TRAMPE. Halae. fol.

F. A. LEMOINE quaeſt. med. an recens nato recens lac maternum? Pariſiis. 4.

EIVSD. quaeſt. med. an fetus ſanguine materno et amnii liquore nutriatur? ibid. 4.

CAR. LINNAEI diſſ. inaug. ſiſtens fundamenta agroſtographiae. Reſp. *H. Gahn.* Upſaliae. 4. c. f.

EIVSD. diſſ. inaug. mundum inviſibilem breviter delineans. Reſp. *I. C. Roos.* ib. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. de haemoptyſi. Reſp. *I. M. Graeberg.* ibid. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. de venis reſorbentibus. Reſp. *C. P. Thunberg.* ib. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. ſiſtens fundamenta entomologiae. Reſp. *A. I. Bladh.* ibid. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. de menthae uſu. Reſp. *C. G. Laurin.* ibid. 4.

Eloge de Mr. BERTRANDI aſſocié étranger de l'académie royale de chirurgie, chirurgien de ſa majeſté le Roi de Sardaigne, profeſſeur d'anatomie et de chirurgie en l'univerſité de Turin par LOUIS. à Paris. 8.

La réduction économique, ou amélioration des terres par économie par M. à Paris. 12.

An hiſtorical account of a new method of treating the ſcurvy at ſea; containing ten caſes, which ſhew that this deſtructive diſeaſe, may be eaſily and effectually cured, without the aid

of

of fresh vegetable diet. By DAV. MACBRIDE. London. 8.

I. B. A. MALGROT quaeſt. med. an opium hyſtericis. Paris. 4.

P. MARSIGLI Fungi Carrarienſis hiſtoria. Paduae. 4.

Maandelyksche tuinoeffeningen, aantoonende, wat werk noodzaakelyk te doen is in jeder maand van het jaar, zoo in de moes-vrugt en bloemtuin, als in de ſtook en broei-kaſſen en de kweckery enc. door PHIL. MILLER, naar den veertienden druk. Waarby gevoegt is eene lyſt van alle medicinaale planten met den tyd, waneer zy moeten vergaaderd worden; als meede eene korte inleeding tot de kennis der kruidkunde, met koopere plaaten. In het Nederduitsch vertaald, en met eenige aanmerkingen verrykt door IOB. BASTER te Haarlem. 8.

An eſſay on the nature and cure of the king's euil, deduced from obſervation and practice. The third edition; with a great variety of caſes and their remedies, now firſt published for the good of mankind, particularly the common people. By IOHN MORLEY. London. 8.

I. P. NONNE diſſ. inaug. de ſanguinis tam fluidi, quam in ſcybalorum formam coacti, per aluum excretione. Reſp. *I. T. Schütze*. Erfordiae. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. de meſenterio. Reſp. *I. H. Hertel*. ibid. 4.

A. NVNN diſſ. inaug. de principiis naturalibus corticis Peruviani, ejusque in corpus humanum actione. Reſp. *G. C. Roegener*. ibid. 4.

Beſchouwing van de werken der natuur, ten opzigte van de viervoetige dieren, vogels, viſchen, tweeslachtige en kruipende dieren, inſecten, plantgewaſſen en bergſtoffen. Ter betooginge van Gods magt, wysheid en goedheid. Of

vervolg

vervolg op de verbeeterde tweede uitgaave van I. RAY. Gods wysheid geoopenbaart in de werken der scheppinge cet. te Amſterd. 4.

Naauwkeuige verhandeling over de baſtaard Gall-inſekten, van de cochenille en van't Paols scharlaaken zaad. Uit het Fransch vertaald van den Heere REAUMUR. Te Amſterdam 8.

EIVSD. *Anweiſung, wie man zu jeder Jahreszeit allerley zame Geflügel ausbrüten und aufziehen ſoll.* I *Theil. Aus dem Franzöſiſchen von* IOH. CHR. THENE. *Augſp.* 8. *m. K.*

R. F. C. RVMPEL Pr. de cantharidibus earumque tam interno, quam externo in medicina uſu. Erfordiae. 4.

An eſſay on inoculation for the small-pox. Wherein the nature of the diseaſe is explained, the various methods of preparation that have been practiſed in America are critically examined, and that, which author has found from his own experience, to be moſt ſucceſsful, is clearly laid down. With an appendix, containing a chymical examination of Mr. SVTTON's medicines. By TH. RVSTON. London. 8.

I. E. SCHENK VAN REEKOW diſſ. de pleuritide. Groningae. 4.

An account of inoculation for the small-pox. Wherein the conſtitution, age and habit of body, moſt favourable to inoculation, are particularly pointed out cet. by DAV. SCHVLZ. London. 8.

I. F. SIEGWART quaeſtiones medicae Pariſinae Tubingae. 4. c. f. voll. 2.

E. SPRY diſſ. de variolis et morbillis, iisque inoculandis. Lugd. B. 4.

R. STARKE theſes medicae de phthiſi pulmonali. ibid. 4.

Medical

Medical advice to the conſumtive and aſthmatic people of England; wherein the preſent method of treating disorders of the lungs is ſhewn to be futile and fundamentally wrong, and a new and eaſy method of cure propoſed. by PHIL. STERN. Lond. 8.

Mémoire ſur la manière d'éléver les vers à soie, et ſur la culture des muriers blancs; lû à la ſocieté royale d'agriculture de Lyon. par Mr. T. à Amſterd. et à Paris. 12.

Ouvrage de Mr. le chevalier TAYLOR ſur les maladies des yeux. à Paris. 4.

I. N. TEXTORS *Vernunft-und erfarungsmäßiger Bericht, wie die giftig anſteckende Viehſeuche erkannt und kurirt werden könne. Carlsruhe.* 8.

In novam methodum variolas inſerendi commentarium, auct. T. TOMLINSON. Lond. 4.

Traité des maladies vénériennes par Mr. TURNER. à Paris. voll. 2.

I. B. URBAS diſſ. de ſanitate tuenda. Viennae. 8.

Nouveau mémoire ſur l'agriculture, sur les diſtinctions qu'on peut accorder aux riches laboureurs; avec des moyens d'augmenter l'aisance et la population dans les campagnes: Piéce qui a obtenû un *acceſſit* au prix de l'academie de Caën en 1766. par Mr. V. à Paris et à Dijon. 12.

T. LE VACHER DE LA FEUTRIE quaeſt. med. an apoplexiae ſanguineae ſimultanea, per inciſam temporalem arteriam venamque jugularem adverſam, ſanguinis miſſio? Pariſiis. 4.

EIVSD. qu. m. an paulo poſt partum celebrata ſaphenae ſectio puerperae non lactantis certa et tuta prophylaxis? ibid. 4.

P. M. VEILLARD quaeſt. med. an tuendae ſanitati magis conducat longa et ampla veſtis, quam brevis et anguſta? ibid. 4.

Weeder-

Weederlegging van het kort berigt op de beſchryving van eene doodelyke waatervrees door den Heere IO. W. MEYNICHUS, Stad-Med. Doktor te Gouda, in de boekzaal van de maand Auguſtus 1767. geplaatſt; gevolgd van eene broederlyke raadgeeving aan den schryver van de onlangs uitgekoomene apologie etc. door I. VEIRAC. Te Gouda. 8.

Tentamen sophiſticon, a chemical eſſay deſigned, to ſhew the poſſibility of applying the powers of chemiſtry to an examination of ſeveral productions liable to be ſophisticated or disguiſed. Interſperſed with obſervations on the approved qualities of *ward's* drops and pill, Dr. IAMES's powder for fevers, counterfeit *magneſia alba*, and some other medicinal ſubſtances. Where to is annexed the ſpecimen, or plan of a synopſis, including the chemical ſtructure cet. of some pharmacevtical preparations, and an eaſy method of trying them for medicinal purpoſes. By EDWARD WALLIS. London. 8.

A. WESTPHAL diſſ. de medelis quibusdam, quae parantur apoplexiae, ſuspectis, partim et noxiis, partim laudandis. Reſp. *C. H. Klatt.* Gryphiswaldae. 4.

EIVSD. Pr. de apoplexia atrabilaria. ibid. 4.

Con-

Contenta in hac parte.

XIII.